

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • STEV. 23. • 29. MAJA • LETO XVII. • CENA 20 DIN

PROLETARCI VSEH DEZEL, ZDRUZITE SE!

STANE KAVČIČ:

Zaključni računi

Zaključni računi, ki so v nekaterih podjetjih že napravljeni, v nekaterih pa jih zaključujejo v teh dneh, so izredno važen gospodarsko politični dogodek v kolektivu. Ob sestavljanju zaključnih računov se pravzaprav šele pokaže, kako relativno velike materialne možnosti imajo gospodarske organizacije pri svojem gospodarjenju; pri tem pa se jim tudi odpirajo in ponujajo najrazličnejše variante in kombinacije, kako te svoje gospodarske možnosti konkretno izkoristiti. Drugače povedano, z zaključnimi računi oziroma z razpreditvijo tistih sredstev, ki ob tej priložnosti ostanejo na razpolago gospodarski organizaciji, se v mnogem odreja konkretna gospodarska politika te organizacije. Razumljivo, da pri tem pridejo in prihajajo do izraza najrazličnejša stremjenja, ki obstajajo v kolektivu ali v komuni.

Republiški svet sindikatov je pregledal in analiziral zaključne račune dvainpetdesetih podjetij za leto 1957. Ta podjetja zaposlujejo skupno 43.000 delavcev in njihov družbeni bruto produkt predstavlja okoli 20 odstotkov celotnega bruto produkta naše republike. Pri politično ekonomski analizi zaključnih računov teh gospodarskih organizacij smo hoteli dobiti odgovor predvsem na sledeča tri vprašanja:

a) Kako gospodarske organizacije gospodarijo s sredstvi, ki so jim na razpolago oziroma kako v tem pogledu razumejo in v praksi izvajajo načelne smernice naše politično gospodarske politike;

b) kakšno vlogo, pomen in stremjenja imajo ob taki pri-

liki, kot je zaključni račun, organi delavskega samoupravljanja, se pravi predvsem delavski sveti in upravni odbori; in dalje kakšno vlogo in politično aktivnost, stališča in politiko imajo pri tem vprašanju sindikalne organizacije in celotni kolektivi;

c) kakšen je medsebojni odnos, povezava in koordinacija med gospodarsko organizacijo oziroma delovnim kolektivom in med komuno; očitno je, da se mora predvsem pri takem vprašanju, kot je zaključni račun oziroma razdeljevanje prostih materialnih sredstev v kolektivu, pokazati, kako on pojmuje, sodeluje in se vključuje v celotno komunalno politiko.

Izhajajoč iz navedenih treh vprašanj, je analiza v omenjenih 52 podjetjih pokazala naslednje zaključke.

Plače in drugi skladi

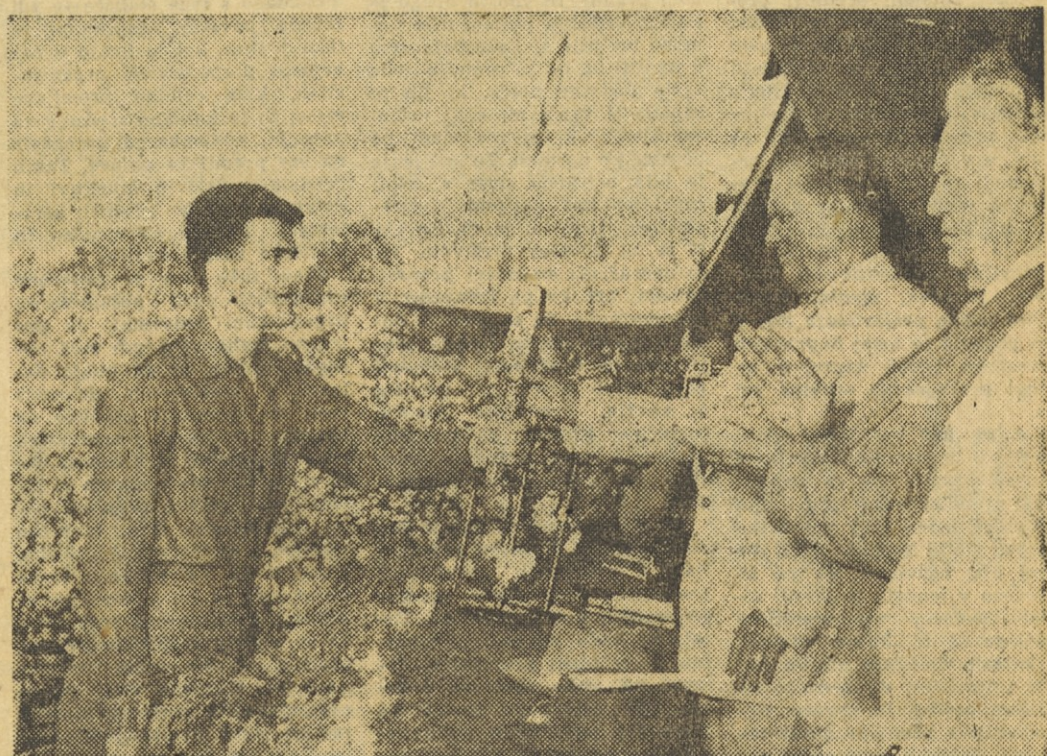
Če hočemo pravilno oceniti konkretno gospodarsko politiko in posameznih gospodarskih organizacij, vsekakor ne moremo mimo vprašanja, koliko so gospodarske organizacije porabile svojih prostih sredstev za plačni sklad in koliko za druge sklade. Odgovor na to vprašanje vsekakor kaže določeno stopnjo zavesti in zrelosti posameznih kolektivov. V povprečju je teh 52 gospodarskih organizacij razdelilo za plačni sklad 20% nad tarifnim pravilnikom oziroma v povprečju dve in pol mesečni plači. Na osnovi tega lahko trdimo, da so se v povprečju ti delovni kolektivi približali tisti zgornji meji razdeljevanja plačnega sklada, ki je s splošno družbenih, političnih in go-

spodarskih vidikov še razumljiva, dopustna in lahko tudi koristna. V konkretnih primerih pa se ta razpon razdeljevanja plačnega sklada giblje od pol plače do 6 plač. To pomeni, da s konkretno politiko razdeljevanja sredstev na plače in druge sklade še niso povsod stvari postavljene na svoje pravo mesto in da bodo morale predvsem sindikalne organizacije s širših vidikov in s političnim pritiskom kritizirati in odpraviati posamezne nepravilne primere.

Nasploh lahko trdimo, da je bil pritisk za prekomerno razdeljevanje plač predvsem uspešen v primerih, ko operativni voditelji gospodarskih organizacij, organi delavskega upravljanja, vodstva sindikalnih podružnic in komunisti niso imeli prediskutiranega in odrejenega načrta in spiska potreb, ki stoje pred gospodarsko organizacijo. Dogajali so se primeri, da so v kolektivu razpravljali samo o tem, ali bodo razdelili eno plačo več ali manj. Ko pa je politično in gospodarsko vodstvo takega kolektiva postavilo pred celoten kolektiv nujne in za delavce zelo koristne potrebe, ki so se kazale bodisi v okviru te gospodarske organizacije, bodisi v neposredni bližini tega kolektiva, na področju občine, je diskusija o plačah takoj prenehala, ali vsaj po prioritetenem redu zadržala od prege na četrto ali celo na peto mesto. Ti primeri donolj zgovorno kažejo, da se samo s splošno politično propagando za to, naj kolektiv vidi tudi druge potrebe, kadar razdeljuje svoja sredstva, in ne samo svoje plače, ne da doseže ne vem kako dobrih rezultatov. Tudi v tem

vprašanju moramo zlasti na področju komune in v okviru delovnega kolektiva nastopati s konkretnimi predlogi in se morebitnemu pritisku zaostalejših in nerazgledanih delavcev, ki vidijo samo plačni fond in nič drugega, zoperstaviti s konkretnimi potrebami in načrti, na osnovi katerih bodo imeli koristi predvsem stalnejši in zavednejši delavci tistega kolektiva ali komune. Sele takrat, kadar bo vsak kolektiv imel, da se tako izrazim, odrejeno, prediskutirano, kratkoročno in dolgoročno prioriteto listo takih objektov družbenega standarda, ali pa tudi gospodarskega značaja, ki bodo prinašali neposredne koristi temu kolektivu, bomo lahko definitivno preprečili škodljivo in družbeno neopravičljivo pretiravanje v izplačevanju plač. Zato je predvsem naloga sindikalnih organizacij, da se

(Nadaljevanje na 3. strani)

V NEDELJO, 25. MAJA, SMO SVEČANO PROSLAVILI DAN MLADOSTI IN ROJSTNI DAN NASEGA TITA. OSREDNJA PROSLAVA, KI SE JE JE UDELEŽILO NAD 60.000 LJUDI, JE BILA NA STADIONU LJA V BEOGRADU. — MICA PRELIČ, ČLAN GLAVNEGA STABA MADINSKIH DELOVNIH BRIGAD NA AVTOMOBILSKI CESTI PREDAJA ŠTAFETNO PALICO PREDSEDNIKU TITU. (JUGOFOTO, BEOGRAD)

VOLITVE DELAVSKEGA SVETA V ALPINI

ZUNANJI ODRAZ NOTRANJIH SLABOSTI

Volitve novega delavskega sveta v žirovski tovarni čevljev »Alpina« so opozorile na slabosti, ki jih bo treba s posebnim prizadevanjem sindikalne podružnice in Zveze komunistov dajmo odpraviti. Takoj lahko zadržimo, da so bile volitve, na katere so šli v tem podjetju z dvema listama, oziroma s kompromisno listo, med prvo, ki jo je pripravljalo in predlagalo vodstvo sindikalne podružnice, in drugo, ki naj bi predstavljala uresničenje določenih težnj skupine podpisanih delavcev — da so bile volitve samo zunanji, očiten odraz stanja v podjetju. Zato za oceno niso bistveni drobni dogodki in določene osebnosti, dokaj neizredne težnje posameznikov, ki so zbirali podpise za uveljavitev druge liste, pač pa to, kako gledajo posamezniki na podjetje, kako razumejo delavsko samoupravljanje in gospodarjenje sploh. Tu so namreč vzroki, ki jim je dala dvojna lista še zunanji, bolj očiten pečat. Volitve, kakršne so pač bile, so posledica tega in seveda predvsem posledica slabega, nekonkretnega in popustljivega, rekli bi celo kompromisnega dela sindikalnega vod-

stva in Zveze komunistov kot celote, kajti posamezniki so polno lažar ocenjevali pravilno. Poglabljeno delo bo potrebno predvsem zato, ker s samim volilnim aktom in z izvolitvijo novega delavskega sveta še niso odpravljene napake, in niso razčiščeni pojmi, ki škodijo razvoju podjetja.

● Mehanizacija je v bistvu tudi skrb za delavce

Nedvomno je podjetje od leta 1948, ko se je vselilo v novo poslopje, doseglo velike proizvodne uspehe. Takrat so izdelali nekaj več kot 400 tisoč, lani pa že 850 tisoč parov čevljev. Letošnji načrt pa predvideva še 30 tisoč parov več. Medtem ko se je v prvih letih povečevala proizvodnja predvsem z zaplavljanjem novih delavcev, je sedaj že povsem očitno, da je možno doseči napredek le z nadaljnjo mehanizacijo in povečanjem delovne storilnosti. Tega se zaveda vodstvo in delavci delavski svet razpravljajo o tem, da bi za časa kolektivnega dopusta priredili nekaj izletov z avtobusi namesto s kamioni, kot prejnjata leta. Predlog pa ni bil sprejet. Obveljalo je mnenje tistih članov delavskega sveta, ki so bili proti, češ da se izleta ne udeležijo vsi zaposleni, sredstva pa da so skupna, torej od vseh. In zakaj potem naphovati vprašanje »vile ob morju« in podobne stvari, če je jasno, da tudi tja ne bodo odšli vsi.)

konkurenci enakih tovarn kaže že sedaj, še bolj pa se bo v prihodnosti. Zato s sredstvi, ki ostanejo podjetju, skrbno gospodarijo in ves razpoložljivi denar hranijo za nakup strojev, ki naj nadomestijo ročno izdelavo povsod tam, kjer zato ne bo kakovost znanih žirovskih čevljev prav nič trpela. Kako naj torej ocenimo nastop tovarna, ki je na sestanku pred volitvami ostro grajal vodstvo, češ da premalo, oziroma nič ne skrbi za delavca, kajti skoraj vsa podjetja imajo ob morju vile, samo oni pa da nič. Tu se je treba odločiti: Ali stroji, ki bodo zagotovili večjo proizvodnjo in pozneje tudi lep dom ob morju, ali pa takoj letovišče in pozneje zastoj proizvodnje in nevarnost za polom podjetja. Menimo, da je prava pot jasna. Govorjenje o »skrbni za delavca«, ki ne upošteva materialnih možnosti, je demagogija, čeprav za uho prijetna in za nekatero celo prepričljiva. (Sicer pa je delavski svet tisti, ki odloča o tem, torej kolektiv in ne vodstvo. Na eni od sej je na primer delavski svet razpravljalo o tem, da bi za časa kolektivnega dopusta priredili nekaj izletov z avtobusi namesto s kamioni, kot prejnjata leta. Predlog pa ni bil sprejet. Obveljalo je mnenje tistih članov delavskega sveta, ki so bili proti, češ da se izleta ne udeležijo vsi zaposleni, sredstva pa da so skupna, torej od vseh. In zakaj potem naphovati vprašanje »vile ob morju« in podobne stvari, če je jasno, da tudi tja ne bodo odšli vsi.)

sti, ki so zbirali podpise za drugo kandidatno listo pa menijo, da v podjetju, vsaj kar se normi tiče, ni treba prav nič spreminjati. Ob nedelavnem sindikatu in Zvezi komunistov, katere posamezni člani so se s tako politiko solidizirali, so tisti, ki jih nepravilna notranja porazdelitev ne prizadeva, ostali tam, kjer so. Če proizvajalcem nihče ali pa premalo pojasnjuje, kaj pomeni spreminjanje norm, če nihče ne govori o proizvodnosti in jo ne povezuje z nadaljnjim razvojem podjetja itd., potem je nekaterim kaj lahko ribariti v kalni vodi z geslom: spreminjanje norme bodo prinesle manjše zasluge. Stvar gre tako daleč, da je potem težko spreminjati norme celo takrat, ko je določeno ročno delo zamenjal stroj in so zato prve norme le približne.

● Zavajanje proizvajalcev, da so strokonjaki odveč, prav lahko pripelje do zastoja proizvodnje

Tudi premije so bile povod za razpravo, kdo naj bo v novem delavskem svetu, oziroma te so služile zbiralcem podpisov kot argument za novo listo. Ze približen pregled nad tem, kdo in koliko je dobil premije, kaže, da vsaj v vsotah ni bilo pretiravanja, čeprav ne poznamo pravilnika, v katerem je morda treba še marsikaj popraviti (premijske osnove in upravičenosti). Delavski svet je prav zato za zdaj ustavil izplačevanje premij. Za primer naj navedemo, da je dobil vodja faze v 10 mesecih 35.000 dinarjev premije in je bil njegov skupni mesečni zaslužek 19.500 din. Skupina, ki jo vodi, pa je presegala norme za 25 do 118%, tako da je imele precej, če ne večina delavcev, večje dohodke kot delovodja (16 do 28 tisoč dinarjev). Kar se tiče prejemkov, potemtakem ni moč govoriti o pretiravanjih, saj so delovodje najboljši strokonjaki, ki na odgovorna delovna mesta prav gotovo niso padli s hruske. Ves problem je bržčas v tem, ker premije izplačujejo za več mesecev skupaj, norme pa sproti. Prvo se pozna in o tem razpravlja kolektiv, izplačevanje norm pa ne, in o tem tudi nihče javno ne razpravlja. Mimogrede naj zapišemo, da bi bilo verjetno prav zanimivo, ugotoviti, koliko so zaslužili nad tarifno postavko v 10 mesecih tisti delavci, ki presegajo norme za 80, 90 in več odstotkov. Iz besedičenja okoli premij se je konec koncev izmila stvar, ki razvoju podjetja ne more v nobenem primeru koristiti. Gre za mišljenje, da strokonjaki tako ali

(Nadaljevanje na 4. strani)

Nezakoniti pravilniki

V NEKATERIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJAH SPREMINJAJO TARIFNE PRAVILNIKE, ČEPRAV JIH NISO PREJ PREDLOŽILI NA VPOGLED ORGANOM, KI SO PRISTOJNI ZA SOGLASJE. — PONEKOD SPREMINJAJO TARIFNE POSTAVKE SAMO NA OSNOVI SKLEPOV UPRAVNEGA ODBORA ALI PA JIH CELO SPREMINJAJO BREZ SKLEPOV IN OBRAZLOŽITVE.

Doslej je bilo vloženo veliko truda za izpolnjevanje tarifne politike in delitve dohodka gospodarskih organizacij. Toda nič manj, celo več, ga bo veljalo vložiti letos in naslednja leta.

Letos, ko še niso določena nova merila, bo minimalni osebni dohodek izračunan na osnovi doslej veljavnih tarifnih postavk. Te pa, kot je znano, vsebujejo doberšen del anomalij, ki jih je porodila dosedanja ureditev tarifne politike, da bi spreminjanje tarifnih postavk brez upravičenih razlogov sedaj še bolj povečalo neskladnosti in zmanjšalo možnosti, da bi že tudi letos na tej osnovi določili kolikor mogoče stvarna načela za ugotavljanje osebnega dohodka. Zato je bilo tudi sprejeto stališče, ki ga sindikat odločno podpira, da ni mogoče, dokler ne bodo sprejeta splošna načela, spreminjati tarifnih pravilnikov niti tarifnih postavk, razen v primerih, kadar gre za nova delovna mesta, skratka za stvari, ki bistveno spreminjajo dejavnost v podjetju in je skladno s tem potrebna tudi bistvena sprememba tarifnega pravilnika oziroma vskladitev tarifnih postavk. To stališče je treba upoštevati, kajti drugače si ne moremo obetati, da bodo stvari pravilno urejene.

Toda številne gospodarske organizacije kljub vsemu temu zahtevajo spremembo tarifnih pravilnikov, še več, samovoljno jih spreminjajo, spreminjajo brez odobritve organov, ki so za to pristojni, izplačujejo spreminjene tarifyne postavke z veljavnostjo za nazaj itd. To nas opozarja na protizakonita dejanja, na izigravanje, ki vnaša zmedo v urejanje tarifne politike. Toda podkrepimo si te trditve kar s praktičnimi primeri.

Prejšnji predpisi in tudi posamezni členi zakona o delovnih razmerjih določajo, da mora delavski svet podjetja predložiti svoj tarifni pravilnik, če ga misli spreminjati, na vpogled določenemu sindikalnemu orga-

boru. Ta postopek je obvezen, če gre za spremembo tarifnega pravilnika v celoti, tabelo tarifnih postavk ali za njegove posamezne sestavne dele. Sestavni del tarifnega pravilnika pa je vsaka tarifyna postavka.

V kranjskem okraju so na primer pri reviziji izplačil ugotovili, da so posamezna podjetja v zadnjem času zvišala tarifne

na običinskemu ljudskemu odstavku in niso za to iskala soglasja pristojnih organov. Tako so v železarni Jesenice pred časom spreminjali tarifne postavke za posamezna delovna mesta pod različnimi motivi. recimo, da se je naziv starega delovnega mesta spremenil v »srednji konstruktor« itd. Tarifne postavke za nekatera delovna mesta so spremenili samo na osnovi sklepov upravnega odbora. V jesno-industriji podjetju »Česnjica« in »Pletenine« Lesce so prav tako spremenili postavke za posamezna delovna mesta brez utemeljitve. Na osnovi

(Nadaljevanje na 2. strani)

V sredo, 28. maja je tovariš Ivan Maček - Matija praznoval petdesetletnico svojega plodnega življenja.

Tovariš Matija... Kdo ne pozna njegovega imena, njegovega lika, — delavca, revolucionarja, borca, vojaškega in političnega voditelja, kdo ga ne bi cenil in spoštoval...

Bil je mlad tesar — tesar med tesarji, delavec med delavci, in kruh, za katerega je garal, je bil grenak kot kruh njegovih tovarišev — in tedaj je prvič zaslišal ognjevitve besede o revoluciji, o oblasti delavskega razreda. S temi besedami v srcu se je pridružil organiziranemu delavskemu gibanju in z njim uravnal svoj korak.

Trdo je bilo njegovo življenje in v tem kratkem sestavku je nemogoče popisati vsega, kar je doživel, storil in dal. Deloval je v sindikatih lesnih delavcev in v delavskih kulturnih društvih. Izkoriščevalski režimi so ga preganjali in zapirali. Komunistična partija ga je sprejela v svoje vrste. Komaj 22 let je imel tedaj, toda bil je pogumen, vztrajen in dosleden revolucionar. Leta 1937 je postal član Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije.

Policija pa ga je spet zaprla in štiri leta je preživel na robiji v Sremski Mitrovici. Zapor ga ni strl. Nasprotno; v družbi starejših prekaljenih komunistov se je veliko naučil. In ko je Partija leta 1941 pozvala ljudstvo v boj proti okupatorju, je organiziral pobeg iz jetnišnice in skupno s 30 tovariši odšel v partizane.

Tovariš Matija je bil v boju povsod tam, kamor ga je poklicala Partija in njegova proletarska zavest: v Vrhovnem štabu POJ, v Glavnem štabu slovenskih partizanskih čet — najprej komisar, kasneje komandant. Potem je vodil OZN za Slovenijo, dočkal zmago in svobodo. Postal je minister za notranje zadeve in podpredsednik vlade LRS, minister za gradnje in predsednik Gospodarskega sveta, član Zveznega izvršnega sveta. Sedaj je organizacijski sekretar ZK Slovenije in predsednik Glavnega odbora ZB Slovenije.

Tovariš Matija je s svojim delom vtisnil močan pečat našim naporom za izgradnjo socializma. Neusmiljeno, žigosa vse, kar je slabega, obenem pa je skromen, odkritosrčen in tovariški, neomajno privržen stvari socializma in skrbi za človeka.

In zato mu ob njegovem jubileju iskreno čestitamo in želimo, da bi živel med nami še veliko srečnih in zadovoljnih polnih let.

Kako daleč smo

PRI SPREMINJANJU IN POPRAVLJANJU PREMIJSKIH PRAVILNIKOV

Podoba je, da so se v vseh gospodarskih organizacijah lotili revizije premijskih pravilnikov. To delo je trenutno v večini gospodarskih organizacij v teku. V nekaterih primerih so strokovni delavci že izdelali predloge revidiranih pravilnikov, ki bodo predloženi delavskim svetom v razpravo in potrditev.

Doslej izdelani predlogi premijskih pravilnikov v večini primerov kažejo, da so delovni kolektivni usvojili in uveljavili priporočila sindikatov in drugih družbeno-političnih činiteljev glede premijskih osnov. To se pravi, v večini gospodarskih organizacij se pri odrejanju premijskih osnov dejansko omejuje na tiste zadeve, ki jih je mogoče objektivno meriti in ugotovljati: produktivnost, kvaliteta, izmedek, splošni vrednostni uspeh proizvodnje itd. V tem pogledu je torej napravljen pomemben korak naprej v izdelavi premijskega sistema pri nas.

Vendar, kot vse kaže, to ni dovolj. V nekaterih primerih je namreč opaziti, da so sestavljenci predloženega pravilnika predvideli samo take premijske osnove, glede katerih sploh ne more biti ugovorov, da pa so istočasno v mnogih primerih izdelali povsem nesprejemljive predloge za to, kateri delavci, na katerih delovnih mestih naj bodo upravičeni do premije na določen osnovi, in povsem nesprejemljive predloge glede tega, po kakšnih kriterijih naj bodo premirani.

Na primer: V neki gospodarski organizaciji tekstilne stroke je v premijskem pravilniku predloženo, da na temelju premijske osnove »produktivnost« sprejemajo premije med ostalimi tudi sekretarji tajništva podjetja, tajnica direktorja in še nekateri upravni uslužbenci. Ti naj bi bili upravičeni prejemati premijo za to, ker izdelujejo tabelirani pregled o gibanju produktivnosti. Podoben primer je v gospodarski organizaciji kovinarske stroke. V premijskem pravilniku je predvideno, da dobi uslužbenec v administraciji premijo za kvaliteto zato, ker piše delovne naloge. V gospodarski organizaciji cestnega prometa dobi izterjevalec dolžnikov premijo na osnovi finančnega uspeha podjetja.

Omenjeni in njim podobni primeri jasno govorijo o tem, da so v posameznih gospodarskih organizacijah sestavljenci osnutkov. V neki gospodarski organizaciji je pisano črko priporočil političnih činiteljev glede premij, prezrli pa so smisel in namen priporočil. Povsem jasno je, da so premijska osnova, delovno mesto, na katerem bodi nekdo premiran, premijski kriterij in premijska masa samo posamezni elementi enotnega pojma: premije. Prav zaradi tega revizije premijskih pravilnikov ni pojmovati le tako, da se posamezne premijske osnove briše ali dodaja. To je le del opravila. Istočasno je treba temeljito proučiti tudi delovna mesta, s katerih je mogoče vplivati na določeno delo in kriterije, po katerih se ta vpliv meri.

Vzemimo na primer premijsko osnovo, ki jo imajo predvideno v večini osnutkov premijskih pravilnikov: znižanje proizvodnih in režijskih stroškov. V neki gospodarski organizaciji konjarske stroke se med upravičence za premije po tej osnovi predvideli: tehnični direktor, šef proizvodnje, planer, dežurni tehnik, šef konstrukcijskega oddelka, dežurni ključavničar itd. To se pravi, tisti delavci, ki s svojim neposrednim delom v večji ali manjši meri vplivajo na znižanje proizvodnih stroškov. S premijskimi kriteriji je seveda napravljena tudi diferenciacija med obsegom teh vplivov. V takem primeru se zdi premiranje na temelju omenjenih premijskih osnov v redu in prav. Tako premiranje je ekonomsko utemeljeno in ga delavci sprejemajo.

Imamo pa primer gospodarske organizacije, kjer po premijski osnovi za znižanje proizvodnih in režijskih stroškov premirajo nekaj operativnih delavcev, poleg njih pa materialnega knjigovodjo, statistika, šefa prodaje, skladiščnika itd. Tak način odrejanja premijskih upravičencev pa seveda ni dober. Povprečnemu delavcu v tovarni je povsem jasno, da omenjeni ne morejo neposredno vplivati na znižanje proizvodnih in režijskih stroškov. Njihov vpliv na

znižanje proizvodnih stroškov vsekakor ni večji od vpliva, ki ga imajo vsa delovna mesta druga na drugo zaradi poslovne povezanosti. Tak način odrejanja premijskih upravičencev da slutiti dvojje: bodisi da sestavljenci premijskih pravilnikov premalo poznajo organizem proizvodne enote, bodisi da napačno pojmujejo smoter in namen premij. In eno in drugo je slabo. Napačno pojmovanje namena premije se kaže predvsem v mišljenju, da so premije neke vrste dodatne plače, ki jih je zagotoviti vsem ali vsaj večini zaposlenih, ki niso plačani po učinku, po normah. To mišljenje je bilo politično sicer v celoti zavrnjeno kot povsem nesprejemljivo, toda ždi se, da v praksi še ni povsem preživeto. Na to opozarjajo omenjeni primeri. Seveda, brž ko pa izhajamo iz predpostavke, da so premije dodatne plače, potem stopijo proizvodni in vrednostni elementi premiranja precej ali povsem v ozadje. Premijske osnove, premijski kriteriji in podobno postanejo samo formalna sredstva za utemeljevanje dodatnih plač.

Vsekakor bo smotrno, če bodo kolektivni, ko bodo razpravljali o predlogih revidiranih premijskih pravilnikov, predloge proučili tudi s te strani. Torej, če bodo razmotrili, koliko je dejanski proizvodni, delovni itd. vpliv delavcev z določenega delovnega mesta na doseganje ugodnejših proizvodnih in vrednostnih učinkov gospodarske organizacije in če bodo te ugotovitve primerjali z določili v premijskih pravilnikih, ki predvidevajo kdo in v kakšnem obsegu je upravičen na premijo po določenih premijskih osnovi. Samo taka primerjava lahko prispeva k dejanski reviziji premiranja. Samo taka primerjava in na njeni osnovi izvedena revizija premiranja lahko pomaga k temu, da postane premiranje v pravem pomenu besede element za nagrajevanje po delu, ki bo ekonomsko povsem utemeljeno in družbeno-politično sprejemljivo.

Je pa še en problem, ki mu kaže ob priliki razprav o predlogih premijskih pravilnikov v delovnih kolektivih posvetiti pozornost. To je količina sredstev, ki jih organi delavskega samoupravljanja določijo za premije in ki jih razdeli med posamezne premijske osnove in posamezne premijske upravičence na temelju določenih kriterijev. S tem v zvezi se v praksi javlja več primerov. Med osrednjimi problemi so, recimo, vrednostne razlike med posameznimi premijskimi osnovami. Te razlike so odvisne od številnih činiteljev. Oglejmo si tak primer.

Vzporedimo dve premijski osnovi: prva, povečanje storilnosti dela (in druga, zmanjšanje izmedeka). Recimo, da delavci presegajo norme okrog 5, 6% in da tudi najboljši delavci ne sežejo dosti preko te meje. To se pravi, da je v določeni gospodarski organizaciji dosežena že relativno visoka storilnost dela pri sedanjem stanju proizvodnih sil. V tej smeri je torej mogoče napredovati le, če se podvzamemo najrazličnejši organizacijsko tehnični, strokovno pedagoški, psihološki itd. ukrepi. Kratko malo, potrebno je obsežno, temeljito in intenzivno delo za to, da se storilnost dela pomakne za nekaj odstotkov navzgor.

Istočasno pa je v gospodarski organizaciji sorazmerno visok izmedek. Količina, ki presega tolerantno povprečje v določenih panogah. Zelo pogosto je tak izmedek posledica preveč enostranske orientacije zgolj na količino proizvodov. Seveda je temu lahko še tudi več vzrokov: slabe surovine, neprecizna delovna orodja itd. Zmanjšanje odstotka izmedeka je v takem slučaju sorazmerno lažje delo. Neprimerno je lažje kot povisati storilnost dela v omenjenem primeru.

Primerjava lahko da niti ni najbolj srečno izbrana. Toda, to ni bistvo stvari. Namen te primerjave je le ta, da doseganje uspehov po različnih premijskih osnovah zahteva različen obseg in različno intenzivnost prizadevanja. Iz tega torej potem izhaja, da je nujno potrebno odrediti različno količino sredstev za premije po določenih premijskih osnovah. Če se nekaj je pri tem upoštevati. Z razporejanjem količine sredstev na posamezne premijske osnove lahko vodi delavski svet določeno politiko, ki se kaže v tem, da

usmerja pozornost delavcev na določene probleme, katerih rešitev ali zboljšanje stanja je posebno važno za gospodarske prilike gospodarske organizacije. V enem letu se, recimo, odloči delavski svet, da določi večjo premijsko maso za premijsko osnovo »povišanje storilnosti dela«, drugo leto na drugo itd.

Gledano s tega stališča se zdi seveda povsem nesprejemljiva taka praksa, kot jo imajo v nekaterih gospodarskih organizacijah, kjer celotno premijsko maso, to je količino sredstev za premije, enakomerno porazdeli na vse premijske osnove. Takih predlogov delovni kolektivni in delavski sveti ne bi smeli sprejemati, ker so ekonomsko in politično nesprejemljivi.

Prav tako kot je potrebno razlikovati med posameznimi premijskimi osnovami, je potrebno razlikovati tudi med obsegom vpliva, ki ga imajo delavci s posameznih delovnih mest na doseganje uspehov na temelju določenih premijskih osnov. Vsekakor na določena dela v različni meri, obsegu in intenzivnosti vpliva priprava dela, organizacija dela, tehnično vodstvo, vzdrževalne službe, analitiki itd. Te razlike je treba ugotavljati in jih s premijskimi kriteriji uveljaviti. S tega vidika so seveda nesprejemljivi vsi predlogi, ki teh razlik ne uveljavljajo. V enaki meri pa so nesprejemljivi predlogi, ki take razlike sicer uveljavljajo, toda jemljejo za osnovo razlik ne proizvodne odnose v konkretnem primeru v zvezi s premijsko osnovo, ampak se ozirajo pri razlikah le na tarife postavke, ki jih imajo posamezni premijski upravičenci. To ni dobro.

Povsem razumljivo je, da je okrog izdelave premijskih pravilnikov še dokaj problemov. Toda ždi se, da sta za politiko premiranja omenjena dva problema odločilne važnosti. Njima kaže v delovnih kolektivih posvetiti prvenstveno pozornost. Nanju naj osredotočijo svojo družbenoekonomsko skrb izvršni odbori sindikalnih podružnic in delavski sveti.

Roman Albreht

PRED VOLITVAMI V ORGANE SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Blíže zavarovancem

Samouprava socialnega zavarovanja močno zaostaja za našim splošnim družbenim razvojem

Letos poteka šest plodnih let samouprave socialnega zavarovanja. Skupščine, ki jih bomo letos izvolili v začetku junija, bodo že tretje, prvim je bila namreč mandatna doba podaljšana za eno leto. V tej dobi je samouprava socialnega zavarovanja povsem opravičila svoj obstoj. Okrajni zavodi so postali s prevzemom pooblastil z vseh področij socialnega zavarovanja temeljne celice samouprave. Leta 1953, ko se je začela samouprava, je bilo v Sloveniji 20 okrajnih in potemtakem tudi 20 okrajnih zavodov z organi družbenega upravljanja, skupščinami in izvršnimi odbori.

Ze v razpravah o novi komunalni ureditvi pa je postalo jasno, da je komuna tista osnovna celica družbene skupnosti, ki zagotavlja demokratično povezovanje ljudske oblasti z najširšimi množicami delovnega ljudstva. Zato so tudi samoupravni organi socialnega zavarovanja nešteto krat naglašali, da se razvoj samouprave ne more ustaviti pri okrajnih samoupravah, marveč, da jo je treba še bolj približati zavarovancem. Tako so okrajni zavodi ustanavljali na posameznih gospodarsko močnih področjih tudi podružnice socialnega zavarovanja, ki so imele sprva značaj le podružnic okrajnih zavodov, kasneje pa so bili tudi pri njih izvoljeni organi samouprave s perspektivo, da se le-ta čim bolj poglablja. Tako je bilo leta 1953 15 podružnic, leto kasneje 18, nato 31, letos pa 40.

Leta 1955 smo storiili močan korak naprej v poglabljanju socialističnega demokratizma. Občine so prevzele nase vrsto pooblastil, ki so bila doslej osredotočena v okrajnih ljudskih odborih, le-ti pa so postali usmerjevalni organi za širše politično, družbeno in gospodarsko področje. Zato tudi

ni bilo več potrebe po tolikšnem številu okrajnih ljudskih odborov, saj so se občine že usposobile kot osnovni organi ljudske oblasti. Tako je bilo od začetka samouprave socialnega zavarovanja do danes ukinjenih 11 okrajnih ljudskih odborov — s tem pa tudi 11 okrajnih samouprav za socialno zavarovanje. Ukrep, ki je na področju ljudske oblasti pomenil nadaljnje poglabljanje socialistične demokracije, je istočasno povzročil v samoupravi socialnega zavarovanja prav nasprotno: občutno zorenje samouprave socialnega zavarovanja.

Vedeti je namreč treba, da rast samouprave socialnega zavarovanja ni šla vzporedno z rastjo ljudske oblasti. Medtem ko so v ukinitvijo posameznih okrajnih prevzele občine nase vrsto prejšnjih pooblastil okrajnih ljudskih odborov, so podružnice socialnega zavarovanja tako kvantitativno kot kvalitativno precej počasneje napredovale. Okrajni zavodi so odločili o vseh pravicah zavarovancev. Po ukinitvi 11 okrajnih samouprav so sicer v teh krajih ustanovili podružnice socialnega zavarovanja, te pa so imele in še imajo občutno manj pooblastil, kot jih je imela prej okrajna samouprava, saj odločajo zgolj o kratkoročnih dajatah. Torej tudi tam, kjer so doslej odločali o vseh pravicah zavarovancev, danes nimajo teh pravic. Se celo tam, kjer so podružnicam pustili pravico na odločanje o pokojninah, jim je bila ta vzeta, ker je vrhovno sodišče razveljavilo vse izdane odločbe podružnic kot nezakonite, ker po zakonu okrajna samouprava socialnega zavarovanja ni pooblaščen prenašati teh pravic na podružnice. Druga stvar pa je glede odločanja o otroških dodatkih, za katere so okrajni zavodi pooblašteni,

da to pravico lahko prenesejo na podružnice. Tako danes večina podružnic dokončno odloča o pravicah na otroški dodatek, na področju ljubljanskega okrajja pa le štiri, kjer je samouprava že v prvih letih doživljala težje porodne krče.

Povsem jasno je torej, da bi se morali dosti zavestneje zavzemanj za to, da postanejo podružnice temeljne celice samouprave socialnega zavarovanja z vsemi pooblastili glede odločanja o pravicah zavarovancev. Na to je skupščina republiškega zavoda posebej opozorila že 1956. leta. Takrat so se opredelili za stališče, da je treba dati podružnicam več pooblastil in možnost razpolaganja z delom tistih sredstev, ki jih ustvarja podružnica na svojem področju. Razen tega naj bi podružnice razpolagale tudi z delom sklada za preventivno zdravstveno varstvo. Od takrat se je stvar premaknila zgolj glede odločanja o otroških dodatkih, vse ostalo pa je ostalo v glavnem pri starem.

Hruška ob plotu z vejami na tuji vrt

Se pred dobrimi petimi leti so bili ljudski odbori od občinskih do izvršnega sveta živo zainteresirani za gospodarjenje in delo socialnega zavarovanja. V tistih časih so namreč oni nosili ves tisk za morebitni primanjkljaj v zdravstvenem zavarovanju.

Pozneje pa se je to močno spremenilo in je prešel tisk na republiški zavod za socialno zavarovanje. Čim pa so se ljudski odbori »otresli« skrb za riziko socialnega zavarovanja, je po silni objektivni okoliščini prenehalo tudi zanimanje za samoupravo socialnega zavarovanja. Le-to samo pa je postalo nekakšna hruška ob plotu, katere veje mole na tuji vrt. Primera je morda prehuda, vendar

je le nekaj soli v njej. Danes je namreč položaj tak, da je ljudski odbor tudi materialno odgovoren za delo in gospodarjenje v zdravstvenih zavodih in ustanovah in sploh v zdravstveni službi. Čim kaže, da bo nastal kak primanjkljaj, zvišajo ceno oskrbnega dne in zdravstvenih storitev in drevo socialnega zavarovanja se potrese, kajti leto plačuje do 80% vseh zdravstvenih storitev.

Seveda si podružnice socialnega zavarovanja ni moč predstavljati kot povsem zaključene enote. Še vedno bo potrebno ločiti del sredstev v sklada tako okrajnega kot republiškega in zveznega zavoda, iz katerih bi krili primanjkljaj na posameznih gospodarsko pasivnih področjih. Vendar bi morala tudi komunam prevzeti nase del rizika zlasti glede zdravstvenega zavarovanja, saj je predvsem od njene politike odvisno, kakšna je n. pr. kanalizacija, vodovod, kako razvita zdravstvena služba, kakšne so higienske razmere itd. To obenem dokazuje, da tudi samouprava socialnega zavarovanja, če vzamemo zgolj zdravstveno vejo zavarovanja, ne more biti nekaj izven komunne, marveč mora biti sestavni del komunalnih služb.

Tako pa je danes samouprava socialnega zavarovanja sila počasno napredovala in svojem notranjem razvoju, obenem pa se je vedno bolj oblikovala kot povsem od tal do vrha samostojen družbeni mehanizem, ki je, skoraj bi lahko rekli, odrgan od celotnega družbenega dogajanja v komunalnem sistemu. Prenehalo je veljati n. pr. tudi tisto zadnje določilo, ki je samoupravo socialnega zavarovanja še horizontalno povezovalo, ko so imeli ljudski odbori pravico zadržati nezakonite akte samouprav in jih tudi razpustiti, če bi bilo to treba. Zdaj imajo take pravice le višji organi samouprave socialnega zavarovanja.

Povzemimo nekaj misli:

Podružnice kaže oblikovati kot temeljne celice samouprave socialnega zavarovanja z vsemi pravicami sedanjih okrajnih zavodov. Ti pa naj bi prevzeli bolj inštruktorsko in kontrolno funkcijo. Seveda pa je treba mrežo podružnic še bolj razširiti ter naj se tam, kjer v občini ni pogojev za ustanovitve samostojne podružnice, več občin združi in ustanovi svojo podružnico socialnega zavarovanja. Skladno s tem pa je treba kajpak dopolniti zakonske predpise, da bo podružnica mogla prevzeti nase vsa ta pooblastila.

Samoupravo socialnega zavarovanja je treba povezati z našim komunalnim sistemom.

Vlado Jarc

PODVELKA

V Podvelki, ki je precej oddaljena od Maribora in tudi od Ruš, še nekaj časa želijo, da bi dobili lastno lekarno. Lekarna bi služila dvema zdravnikoma in veterinarju, se posebej pa prebivalstvu, ki sedaj čisto zaman išče načine in pota, kako čimprej priti do potrebnih zdravil. Podvelčani upajo, da se bo ta njihova želja čimprej izpolnila.

P. D.

Se tri zobozdravnike potrebujejo

Naj napišem nekaj podatkov o dejavnosti podružnice zavoda za socialno zavarovanje v Rušah, ki je imela pred nedavnim peto redno sejo. V tej podružnici je trenutno 4.178 zavarovancev (3.024 zavarovancev in 1.154 zavarovank). Lani je ruska podružnica, ki sodi med najboljše v okraju, imela 87.911.048 dinarjev dohodkov in 74.269.933 dinarjev izdatkov. Nad 13 milijonovpresečka bodo porabili predvsem za kritje primanjkljaja okrajnega zavoda.

Tudi v lanskem letu je ruska podružnica izdala največ denar-

ja za zdravljenje v bolnišnicah (17.790.047 dinarjev); nadomestila za čas bolezni so znašala 8.127.251 dinarjev; za ambulantne preglede 6.885.283 dinarjev. Za zdravila 5.351.072 dinarjev itd. Na splošno je opaziti, da cene zdravilom iz leta v leto rastejo, kar še posebej povečuje izdatke podružnice.

Na seji, ki je bila najbrž zadnja v tej mandatni dobi, so med drugim razpravljali tudi o problemih zdravstvene službe v Rušah ter ugotovili, da bi bilo treba čimprej dobiti najmanj tri nove zobozdravnike, ker je po-

treba po tem kadru izredno velika in ker si lahko popravljajo zobe — zaradi oddaljenosti od mesta — le v lastni ambulanti. G.G.

Vesti iz Velenja

Lepo vreme je v nedeljo, 18. maja, privabilo k Velenjskemu jezeru precej gostov iz vseh krajev Slovenije. Okolica jezera je res podobna pravljicnemu vrtu, poskrbeti pa bi bilo treba še, da gostinskemu podjetju »Jezero« že ob šestih zvečer ne bi manjkalo sendvičev in piva.

V prvenstveni nogometni tekmi med šaleškima rivaloma je 18. maja prepričljivo zmagal Rudar Velenje nad Usnjarijem Šoštanj. Tekmo si je ogledalo skoraj tisoč Velenjčanov. Rezultat 6:1 je za Šoštanjce »malce« boleč, vendar upajo, da se bodo drugič bolje postavili.

V soboto, 17. maja zvečer, je gostoval v Velenju zabavni orkester iz Trbovlj. Program je bil kar dober, želimo pa še, da bi nam nekaj podobnega pripravila tudi glasbena sekcija velenjske Svobode, ki ima za to vse pogoje.

Na dan mladosti so tudi odpri razstavo ročnih del in risb učencev iz Velenja, Šoštanja, Pesja in Pake pri Velenju.

Dan mladosti v Šoštanju

V nedeljo, 18. maja so v Velenju praznovali dan mladosti. Po sprejemu pionirjev na železniški postaji se je razvil pisan sprevod, v katerem je korakalo 2.000 pionirjev. V letnem gledališču ob jezeru je bila osrednja prireditev. Nastopilo je šest pevskih zborov in dvanajst recitatorjev. Prireditve je zaključil skupni nastop vseh pevskih zborov, ki ga je spremljal velenjski orkester. Ob tej priložnosti je občinski pionirski štab razdelil nagrade najboljšim pev-

skim zborom, nagradil pa je tudi tabornike iz Topolišice pri Šoštanju.

Potlej so oživela igrišča ob stadionu. V košark in malem roketu so zmagali Velenjčani.

Velenjski pionirji so povabili goste na kosilo. Popoldne so s prometni miličniki-pionirji usmerjali promet na velenjskih cestah.

Vsklopljevanje, ki je porodilo neskladnosti

Kam lahko pripeljejo takšni postopki, takšno samovoljno spreminjanje tarifnih postavk, pa nam najbolj osvetljuje tale primer: Kmetijsko gozdno gospodarstvo Lendava je spreminilo tarifni pravilnik z obrazlo-

Podcenjevanje kolektiva, sindikata in komunne ...

Podobne pojave pa velja ocenjevati tudi z druge, moralno politične plati. Kot smo videli, so ponekod spremenili tarifne postavke organi, ki za to niso pristojni (na osnovi sklepa upravnega odbora, čeprav lahko ta samo predlaga spremembo delavskemu svetu), ali so jih celo spremenili brez kakršnega koli sklepa, brez obrazložitve in ne da bi pravilnik predložili na vpogled organom, pristojnim za urejanje tarifne politike. Sodimo lahko, da gre v večini primerov za spekulantske težnje. Gre tudi za samovoljo. V večini primerov namreč kolektiv o teh stvareh sploh ni razpravljal, čeprav bi po zakonitih določilih moral razpravljati, ker je postopek za spremembo enak postopek za sprejemanje novega tarifnega pravilnika. Nekateri

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo sindikatov Slovenije. — Izdaja Republiški svet Zvez sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik Ivo Tavčar. — Tisk Casopisnega podjetja »Slovenski poročevalci« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Cufarjeva ulica 3, poštni predal 284. — Telefon uredništva 32-535, uprave 30-046, skupna za uredništvo in upravo 32-031. — Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-606-1-221. — List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Posamezna številka stane 20 dinarjev. — Naročnina v predplačilu je mesečna 30 dinarjev, četrtletna 240 dinarjev, polletna 460 dinarjev in celoletna 900 din.

Zaključni računi

(Nadaljevanje s prve strani)
na političen način zavzemajo
za to, da bi napravili vsak de-
lovni kolektiv čimprej tak svoj
program.

Razdelitev skladov

Po izplačilu plač, ki so zna-
šale, kot rečeno, 20 % nad ta-
rifnim pravilnikom, je omenje-
nim 52 gospodarskih organiza-
cijam ostalo na razpolago za
razdelitev 2 milijardi 37 mili-
onov sredstev. Ta sredstva so
gospodarske organizacije raz-
delile takole:

sklad skupne uporabe	62 %
v osnovna sredstva	22 %
nerazdeljeno	12 %
obratna sredstva	4 %

Kaj lahko rečemo k taki raz-
delitvi na sklade? Nas pred-
vsem zanima, koliko je v teh
skladih namenjeno za gospo-
darstvo in za tako imenovane
negospodarske investicije ozi-
roma za objekte družbenega
standarda in družbene komu-
nalne potrebe. Če se upoštev-
da po sklad za skupno upora-
bo po svojem namenu razde-
ljen tako, da je predvidenih za
negospodarske investicije 74 %
(v tem skoraj 95 % za stano-
vanja) in za gospodarske in-
vesticije 26 %, potem so obstoje-
či skladi razdeljeni približno po-
lovice za gospodarstvo in po-
lovice za potrebe standarda.
Če to delitev primerjamo s
prejšnjimi leti, potem vsekakor
zaznamujemo napredek v tem,
da so gospodarske organizacije
in delovni kolektivi začeli bolj
ženo čutiti potrebe družbenega
standarda in kažejo tudi več
razumevanja za materialno
podporo taki pravilni politiki.
Vendar tu napredujemo zelo
pocasi. Vzrok za tako po-
časnost je več; nekateri so ob-
jektivni, nekateri subjektivni.
Objektivni so predvsem v
tem, da so mnoge gospodarske
organizacije, z načrti, ki so jih
sprejeli že pred leti, dolžne
vlagati večja sredstva za raz-
širitev in obnovo svojih proiz-
vodnih kapacitet. Subjektivni
pa predvsem v tem, da so mno-
gi delovni kolektivi in tudi
komune še mnogo preveč pod
vplivom enostranske usmerje-
nih gospodarsko operativnih
voditeljev in »komunalcev«, ki
vidijo napredek samo v novih
gospodarskih gradnjah in raz-
širitvah, nimajo pa dovolj po-
sluha za materialno vlaganje
v tako imenovane negospodars-
ke investicije, ki pa zlasti pri-
nas v Sloveniji, z ozirom na
objektivno ekonomsko in druž-
beno politično stanje, v svo-
jem končnem rezultatu mar-
sike pomenijo najbolj politič-
no razumljivo in gospodarsko
rentabilno investicijo. Vidimo
torej, da je v tem pogledu po-
ločaj še vedno tak, da bodo
more predvsem sindikalne
organizacije razviti mnogo več-
jo aktivnost kot do zdaj in od-
ločneje nastopiti za to, da v
vsakem delovnem kolektivu in
v vsaki komuni izkoristijo vse
materialne in druge možnosti,
ki v tem pogledu tam obstaja-
jo za razvoj družbenega stan-
darda in neposrednega izbolj-
šanja življenjskih in delovnih
pogojev delavca.

Delavski sveti in sindi- kalne organizacije

Delavski sveti so ob zaključ-
nih računih formalno povsod
razpravljali o razdeljevanju
sredstev. Ugotovljeno je tudi,
da so bili organi družbenega
upravljanja tudi v vsebinskem
pogledu mnogo bolj informira-
ni o problemih in da so mnogo
bolj kakor prejšnja leta vpli-
vali na razdeljevanje sredstev.
Glede aktivnosti političnih or-
ganizacij oziroma širših druž-
beno političnih činiteljev smo
lahko najmanj zadovoljni
predvsem z delom sindikalnih
organizacij. Skoro povsod je
razprava o zaključnem računu
šla mimo organiziranega poli-
tičnega nastopa sindikalne
podružnice. Mnogi izvršni od-
bori podružnic niti ne poznajo,
koliko materialnih sredstev je
na razpolago, in niti ne vedo,
na kakšne sklade in za kaj so
razporejena. Zato potem ni
čudno, da vršnih vodstvo sindi-
kalne podružnice daje celo
indirektno podporo nepravilni
kritiki in račun razdelit-
ve sredstev in tako nevede
podpira najbolj zastarele in ne-
zavedne posameznike. Zaradi
take nepoučenosti marsikdaj
tudi posamezni člani sindikata
nepričljivo in pavšalno za-
govarjajo nepravilni, ali vsaj
problematično razdelitev, kar
pa čudi ne more koristiti poli-
tičnemu ugledu sindikalne po-
družnice in splošnemu stanju v
podjetju. Kjerkoli pa so se po-
samezna vodstva sindikalnih
podružnic predhodno zaintere-
sala za zaključne račune, so
skoro povsod, kot po pravili,
postavljala izrazito socialne za-
hteve, zahteve za subvencijo
raznim političnim domovom,
zahtevala so podporo za izlete,
za sindikalne zabave in podob-
no. Skoraj lahko brez pretirava-
nja rečemo, da kjerkoli se
je sindikat pojavil kot politič-
ni činitelj, se ni pojavil kot
organizator in ustvarjalec ta-

kega političnega vzdušja in
razpoloženja v kolektivu in
med delavstvom, ki naj bi ob
razdeljevanju sredstev usmer-
jalo organe delavskega upra-
vljanja in druge odgovorne go-
spodarske ljudi v podjetju v
take konkretne sklepe, ki bi
bili v interesu celotnega de-
lovnega kolektiva in komune;
pojavil pa se je kot nekaj so-
cialni faktor in »zaščitnik« ter
pobornik včasih že nekoliko
problematičnih socialnih daja-
tev. Vsekakor ni naloga sindi-
kalne organizacije, da se kon-
kretno in operativno vmešava
v odločitve, ki jih morajo or-
gani delavskega samoupravlja-
nja napraviti ob zaključnem
računu. Vendar pa je pred-
vsem naloga sindikalne orga-
nizacije, da s svojim politič-
nim delom, diskusijo in vpli-
vom podpre najbolj napredne,
delavcem edino koristne pred-
loge. Njena naloga je, da s ta-
kim svojim političnim delom
vpliva in usmerja člane delav-
skega sveta; da zahteva od
operativno upravnih voditeljev
in organov delavskega upra-
vljanja, da izdelajo dolgoročne
načrte razdeljevanja sredstev
v okviru kolektiva in komune.
In končno je zelo hvalažna na-
loga politične organizacije, da
zaključni račun in razdeljeva-
nje sredstev, s katerimi kole-
ktiv svobodno razpolaga, tudi
politično izkoristi za utrjeva-
nje zavesti demokratičnega de-
lavskega samoodločanja, za
okrepitev avtoritete organov
delavskega samoupravljanja, za
poglobljene demokratične od-
nose v podjetju, za še večjo
mobilizacijo materialnih in po-
litičnih sil kolektiva, za boljšo
organizacijo in poslovanje. Ob
zaključnem računu bi lahko
sindikalne organizacije razvile
razpravo o tem, kaj je v po-
djetju dobrega in kaj ne; la-
hko bi analizirale slabosti in
napake; ugotoviti bi morali vse
tiste okoliščine, ki so pozitivno
in tudi negativno vplivale na
poslovanje in gospodarjenje v
preteklem letu. Na osnovi ta-
kega smotrnega in samokritič-
nega pregleda svojega dela bi
potem lahko obremen z zaključ-
nim računom napravili še mno-
go drugih političnih in gospo-
darskih sklepov, ki bi izboljš-
ali poslovanje in stanje v go-
spodarski organizaciji. Očitno
je, da sindikalne organizacije
na tak način še niso sposobne
same od sebe obravnnavati za-
ključnih računov oziroma poli-
tično nastopati ob tej prilož-
nosti. To pa ne pomeni, da
marsikatera sindikalna organi-
zacija ne bi politično nastopila,
če bi bila predhodno na to
opozorjena in usmerjena. Od-
krito in samokritično poveda-
no, take usmeritve in predhod-
ne orientacije pa sindikalne
podružnice niso dobile od svoj-
jih višjih vodstev in od nas.
To negativno izkušnjo bomo
moral vsi skupaj v bodoče
pravočasno in pozitivno izko-
ristiti.

Povezava in odnosi s komun

Končno smo ostali dolžni še
odgovor na tretje vprašanje, ki
nas je zanimalo, se pravi, kak-
šen je bil ob tej priliki odnos
med delovnimi kolektivi in
komuno. V primerjavi s prejš-
njimi leti je tudi tu napre-
vil korak naprej. Komune in
podjetja so se začela med se-
bo povezovati in dogovarjati
ter koordinirati svoje načrte in
razdeljevanje obstoječih sred-
stev. Vendar se pri tem kaže-
je še naslednje štiri slabosti:

1. Povezava med komuno in
gospodarsko organizacijo se

mного bolj razvija prek upra-
vno strokovnih uslužbencev kot
pa med odgovornimi družbeno-
političnimi in gospodarskimi
organi in posamezniki.

2. Mnogokrat posamezne ko-
mune nimajo dovolj konkre-
tno izdelanih načrtov za svoje
komunalne potrebe in tudi ne
dovolj predlogov za neposred-
no sodelovanje in, če hočete,
neke vrste kooperacije pri gra-
ditvi in finanstranju tistih in
takih objektov, ki bi bili ne-
posredno koristni vsem obča-
nom, kakor tudi tistemu de-
lovnemu kolektivu, ki prispe-
va del svojih sredstev. Zato
posamezne komune še mnogo
preveč nastopajo z naslednji-
mi pavšalnimi ugotovitvami in
zahtevami: Potrebe komunalne
izgradnje so zelo velike, dajte
nam denar in mi ga bomo ko-
ristno uporabili.

3. Kot odgovor na take pav-
šalne in ne dovolj gospodarsko
in politično utemeljene in kon-
kretizirane zahteve komun, se
v gospodarskih organizacijah
še vedno zelo trdovratno vzdr-
žuje škodljiva ločenost od
komunalne problematike. V ta-
kih primerih je v delovnem
kolektivu še zelo močno raz-
položenje, ki bi ga lahko ozna-
čili z naslednjimi besedami:
Pustite nas pri miru, bomo že
sami pametno in koristno go-
spodarili z vsem, kar imamo.
Tako škodljivo razpoloženje in
politiko v delovnih kolektivih
nekateri posamezniki podpihu-
jejo, izkoriščajo pri tem pre-
malo premišljene, nepravilne
ali politično ne dovolj poja-
snjene ukrepe komune. Razum-
ljivo, da taki nepravilni ukre-
pi ne morejo biti v korist
vplivnemu vključevanju delovnih
kolektivov, delavcev in gospo-
darskih organizacij v politiko
in sožitje s komuno.

4. Občinski zbori proizvajal-
cev ne ob sprejemanju zaključ-
nih računov in razdeljevanju
materialnih sredstev podjetij
še niso uveljavili kot odgovor-
ni družbeno politični činitelji.
Zaenkrat so občinski zbori
proizvajalcev glede tega vpra-
šanja zbolj formalni potrjevalci
zaključnih računov. Vseka-
kor pa so predvsem občinski
zbori proizvajalcev tista naj-
bolj prikladna in tudi najbolj
odgovorna politična in gospo-
darska institucija, ki bi lahko
v vsakem pogledu povezovala
in vsiljevala interese kolek-
tivov in komune. Občinski zbori
proizvajalcev bi predvsem
moral postati tisti družbeni
organi in družbeno obračun-
sko mesto v politično gospo-
darskem smislu te besede, kjer
bi vsa osnovna vprašanja in
problemi, ki se pojavljajo ob
zaključnih računih gospodars-
kih organizacij, najbolj uspeš-
no obravnavali in koristno re-
ševali.

Ti zaključki veljajo pred-
vsem za tistih 52 podjetij, ki
so bila pregledana. Toda no-
benega dvoma ni, da nam da-
jejo tudi ti dovolj podlage za
to, da lahko ugotovimo tista
splošna stremeljenja, pojave in
probleme, ki so naslopih ka-
rakteristični za sedanje odnose
in za položaj v delovnih kolek-
tivih in komunah. Z obstoje-
čim stanjem smo lahko zado-
voljni, ker kaže resen napre-
dek, zrelost in sposobnost or-
ganov družbenega upravljanja
in neposrednih proizvajalcev;
smo pa tudi nezadovoljni, ker
je popolnoma očitno, da je tu
še mnogo neresenih problemov
in napak ter napačnih, če ne
celo tudi škodljivih primerov,
proti katerim pa se bodo mo-
rale organizirane socialistične
sile in v prvi vrsti sindikalne
organizacije v bodočnosti od-
ločno boriti.

Seminarji o upravljanju

S seje okrajnega sindikalnega sveta v Celju

Odborniki okrajnega sindikal-
nega sveta v Celju so na zadnji
seji razpravljali o dveh važnih
nalogah, ki čakajo sindikalne
organizacije v prihodnjih dneh:
o pripravah na volitve v skup-
ščine socialnega zavarovanja in
o splošnem izobraževanju čla-
nov delavskih svetov in upra-
vnih odborov.

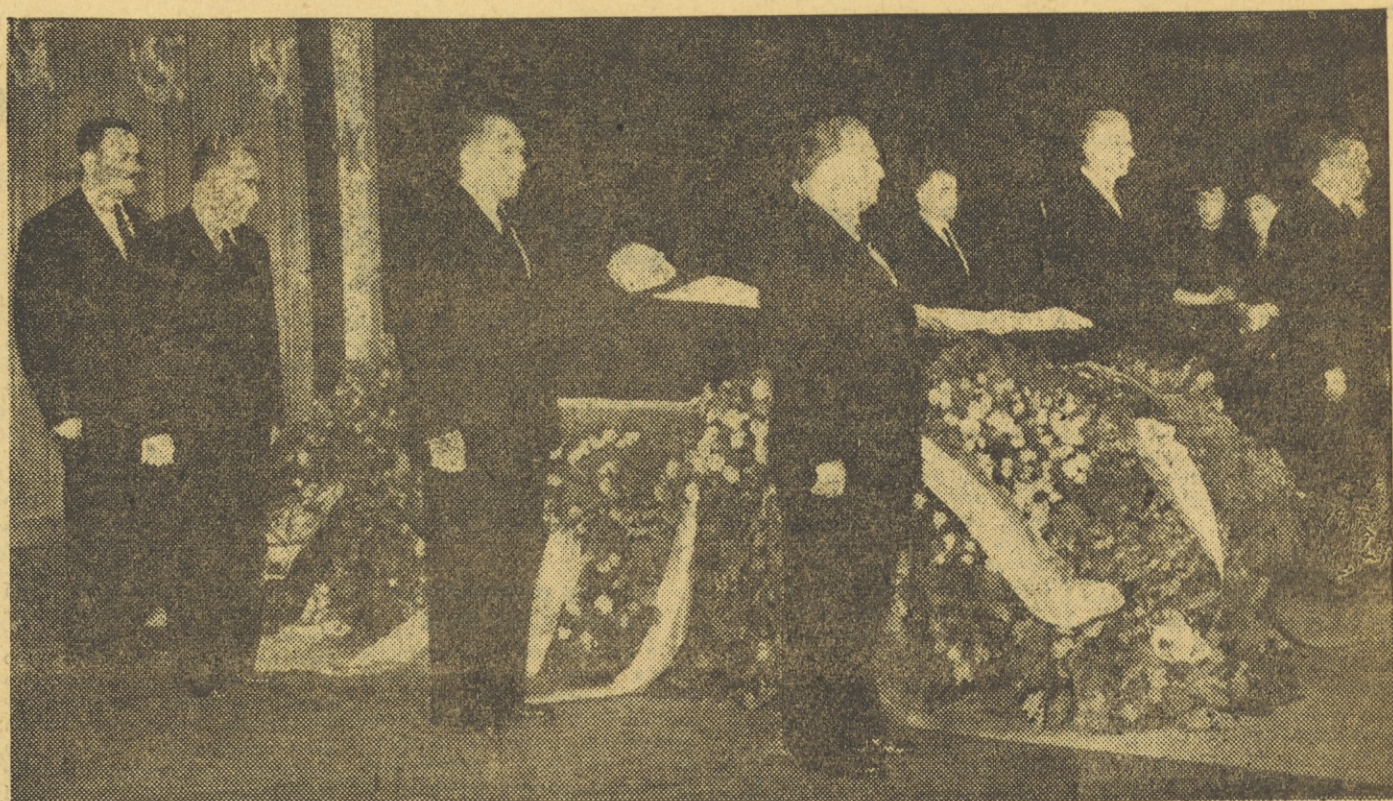
Sklenili so, da bodo takoj za-
čeli pripravljati volitve organov
upravljanja socialnega zavarova-
nja, kajti rok je kratak: že
do 2. junija morajo biti zaključ-
ni predvolilni sestanki, volitve
pa morajo biti v dneh od
12. do 15. junija. Na seji so
poudarili, da bo potrebna široka
politična akcija, med katero naj
bi skupščine poročale o doseda-
njem delu, istočasno pa naj bi
izbrali kader, ki bo v bodoče
delal na tem področju.

V našem okraju upravljajo za-
varovanec z večjimi sredstvi kot
znašajo vsi občinski proračuni
z okrajnimi vred. Od dejavnosti
občinskih sindikalnih svetov in
podružnic je precej odvisno, ka-
ko bodo volitve potekale. Ob-
činski sindikalni sveti bodo že v
teh dneh sklicali posvetovanja
svojih aktivov iz podružnic, na

katerih bodo razpravljali o pra-
vočasnih pripravah predvolilnih
sestankov.

Res je, da smo v preteklih le-
tih dosegli precej uspehov na
področju splošnega izobraževa-
nja članov organov upravljanja
v podjetjih, vendar izobraževa-
nje ni bilo vedno dovolj siste-
matično. Tudi šola za delavsko
upravljanje na Teharju pri Ce-
lju ne bo mogla izpolniti vseh
nalog, saj lahko v enem letu
priredi seminarje le za nekaj
400 ljudi, vseh članov delavskih
svetov in upravnih odborov pa
je v celjskem okraju nekaj tisoč.
Zato je sindikalni svet
predlagal, naj bi prihodnji me-
sec organizirali nekajdnevne se-
minarje za člane delavskih sve-
tov in upravnih odborov, pred-
vsem za manjša podjetja, med-
tem ko naj bi bili v večjih po-
djetjih samostojni seminarji. Na
teh seminarjih naj bi obiskovalci
dobili osnovno znanje, ki ga
potrebujejo za uspešnejše upra-
vljanje. Šola v Teharju pa bo za
prihodnje seminarje pravočasno
objavila razpise, da bi v po-
djetjih že vnaprej vedeli, kdaj
bodo seminarji.

Vinko Langerholc

TOVARIŠI TITO, RANKOVIĆ, STAMBOLIĆ, GOSNIAK, VESELINOV, MARINKO, JOVANOVIĆ IN KOLIŠEVSKI NA
ČASTNI STRAZI OB KRSTI POKOJNEGA DJURA SALAJA.

SPOMIN NA DJURA SALAJA

Pol stoletja revolucionarnega boja

Na vračanje novinarjev: »Kaj vam je najljubše?«, je
tovariš Salaj pred nekaj meseci odgovoril:

»Najljubša mi je zmaga tistih idej, za katere sem se boril
že pred mnogimi desetletji — zmaga socializma v naši deželi.
To mi je najljubši uspeh v življenju, kakor je tudi vsakemu
drugemu človeku, ki se je desetletja bojeval in na koncu videl
uresničeno svoje velike ideale in cilje, ideje, za katere je bilo
treba toliko žrtve in naporov.«

Pol stoletja dela pomeni za človekovo življenje zelo veli-
ko. Življenjsko delo tovariša Salaja pa pomeni veliko več.
Njegovo delo je bilo polno neprestanega in predanega izgo-
revanja in spremljanja ga je vse tisto, kar resnični revolucio-
nari doživljajo na svoji življenjski poti.

Življenjsko delo Djura Salaja zasluži posebno spoštova-
nje in priznanje vseh naših narodov, zlasti pa še delovnih
ljudi, ki jim je posvetil vse svoje življenje.

Vzdržati trnovo pot, po kateri je šla Komunistična partija
Jugoslavije, premagovati trpljenje in številne viharje ter
ostati zvesti avantgardi delavskega razreda, se pravi ostati
čvrsti, uporni, borbeni in neustrašni — to je tisto, kar je
značilno za lik Djura Salaja, resničnega delavskega tribuna,
ki je že zelo zgodaj spoznal težave in pomanjkanje in stopil
na pot revolucionarnega boja.

Težko življenje v revni družini v Valpovu, kjer se je rodil
leta 1889, je prisililo enajstletnega otroka, da prime za kro-
jaško iglo in zelo zgodaj odide s trebihom za kruhom, kakor
so tedaj hoteli mnogi njegovi vrstniki.

»Hudič je hotel biti vse, samo ne vajenec« — je govoril
tovariš Salaj, ko se je spominjal težkega življenja delavske
mladine, ki ji je pripadal.

Sedemnajst let je bil star, ko ga je sindikat tekstilnih
in krojaških delavcev v Zagrebu sprejel za svojega člana. Iz
nenapisane knjige življenja se je že tedaj veliko naučil. Pred-
vsem pa je hotel najti odgovor na vprašanje: Kako to, da
nekateri ljudje garajo od jutra do večera in žive v strahotni
bedi, drugi pa uživajo, čeprav ničesar ne delajo?

Nekaj mesecev kasneje so tovariša Salaja odpustili z dela
samo zato, ker ni hotel delati prvega maja. Iz Slavonskega
Broda je odšel v Banjo Luko, od tam pa v Zagreb. S tem pa
njegovo popotovanje ni bilo končano. Zelen je, da bi videl
čimveč, da bi se veliko naučil, zato je odšel v Avstrijo, kjer
je delal, da bi prislužil nekaj denarja za nadaljnja potovanja.
Ze spomladi 1907 je prišel v Svico, kjer so ga kmalu izvolili
za sekretarja podružnice krojaških delavcev v mestecu
Thounu.

Fant iz Slavonije, ki je s svojim delom in revolucionarno
ognjevitostjo pridobil zaupanje švicarskih delavcev, je bil
izvoljen za delegata na kongresu tekstilnih in krojaških de-
lavcev Švice.

Iz Nemčije, kamor je odšel leto dni kasneje, se je leta
1909 vrnil v domovino, v Sarajevo, kjer je nadaljeval svoje
revolucionarno delo. Izkušnje, ki jih je pridobil kot delavec
in bорец v tedanjem sindikalnem gibanju v tujini, je upora-
bil v delu Zveze krojaških delavcev Bosne in Hercegovine,
ki ga je izbrala za svojega sekretarja.

Leto dni kasneje je Salaj odšel iz Sarajeva v Slavonski
Brod, kjer se je vključil v sindikalno in partijsko delo. Na
kongresu Socialnodemokratske stranke Hrvatske, kamor so
ga leta 1919 poslali delavci Slavonskega Broda, se je odločno
zavzel za ideje levice, ki je demonstrativno zapustila kongres
in ustanovila akcijski odbor za pripravo Vukovarskega kon-
gresa združitve.

V partijski legitimaciji tovariša Salaja piše: Član KPJ
od leta 1919.

Tega leta je bil v Vukovaru kongres združitve. Julija
istega leta je bila v časopisu »Istina« objavljena naslednja
vest:

»Po policijski preiskavi, pri kateri niso našli ničesar obe-
žilnega, so aretirali Djura Salaja.«

Leta 1920 je tovariš Salaj prišel iz zapora in takoj je bil
na listi Komunistične partije Jugoslavije izvoljen za občin-
skega odbornika v Slavonskem Brodu, ob koncu leta pa za
poslanca v narodni skupščini.

TOVARIŠ DJURO SALAJ S HČERKO

Leto 1921 je zapisano v zgodovini našega delavskega gi-
banja kot leto zloglasnega »zakona o zaščiti države« in pre-
povedi delovanja Komunistične partije. Med 33 komunisti, ki
so jih aretirali in posadili na obtožni klopi, je bil tudi Djuro
Salaj. V obtožnici je pisalo, da je pripravil »atentat na
njegovo veličanstvo regenta Aleksandra«. Salaja so obsodili
na zapor, toda ne zaradi atentata, temveč »zaradi komuni-
stične dejavnosti in propagande«. Dve leti je tovariš Salaj
sedel v požarevaški ječi.

Ko je prišel iz zapora, je Salaj odšel v Slavonski Brod.

ČLANI IZVRŠNEGA ODBORA KPJ IN KOMUNISTIČNI PO-
SLANCI V BEOGRAJSKI GLAVNIJACI PRED ZNANIM PRO-
CESOM LETA 1921, NA KATEREM JE BIL TOVARIŠ SALAJ
OBSOJEN NA 2 LETI ROBIJE, (TOVARIŠ SALAJ JE TRETJI
OD LEVE V PRVI VRSTI.)

Bilo je ob koncu aprila. Poldrug tisoč delavcev se je priprav-
ljalo, da bo odšlo na ulice in proslavilo praznik dela. To so
bili dnevi ognjenega boja za kruh, za delo in za svobodo.
Delavci so stavkali, neodvisne sindikate so preganjali. Ne-
pomirljivi revolucionarni bорец Djuro Salaj pa ni klonil. S
člani Neodvisne delavske stranke je pripravil veliki prv-
majski shod.

Policija je skušala preprečiti proslavo prvega maja. Po-
stavljala je pogoje: od Salaja je zahtevala, da niti z besedo ne
omeni oktobrske revolucije.

»Vi se, tovariši, prav gotovo čudite,« je dejal Djuro Salaj
med svojim govorom na prvomajskem shodu, »ker niti z
besedo nisem omenil oktobrske revolucije in Lenina. To je
bil pogoj, ki ga je postavila policija, kajti drugače ni hotela
dovoliti zborovanja. Toda jaz tega ne morem. Mar se vi stri-
njate s tem?« je vprašal in vzkliznil: »Živela oktobrska re-
volucija!«

»Dol s policijo! Živela oktobrska revolucija!« so vzklizali
delavci in zapeli Internacionalo.

Težki delovni in življenjski pogoji niso vzeli poguma
delavskemu borcec Djuru Salaju, ki je še bolj ognjevitost na-
dlaheval boja za ideale delavskega razreda.

Leta 1924 je bil ponovno izvoljen na listi Neodvisne de-
lavske stranke za odbornika, naslednje leto pa je odšel v
Zagreb, kjer je sprejel dolžnost sekretarja sindikata tekstil-
nih in krojaških delavcev.

Na III. kongresu Komunistične partije Jugoslavije leta
1925 je bil tovariš Salaj izvoljen za člana Centralnega komi-
teta in člana Politbiroja CK KPJ. Na IV. kongresu mu je
Partija zaupala iste funkcije. Od leta 1927 do 1. aprila 1929
je Djuro Salaj delal v Centralnem komiteju.

Leta 1928 je z neko skupino odšel na posvetovanje v
Moskvo, toda v Grazu so ga aretirali. Na zaslišanju je izjavil,
da je politični emigrant in da išče azil v Avstriji. Policija pa
je Salaja in njegove tovariše vrnila v Jugoslavijo, v Maribor,
kjer so jih obsodili na tri mesece zapora. Ker so se pritožili
in napovedali gladovno stavko, so jim kazni zmanjšali za
polovico.

Tovariš Salaj je leta 1930 odšel v Moskvo. Pet let kasneje
je sodeloval kot član delegacije KPJ skupno s tovarišem
Titom na VII. kongresu Kominterne.

Djuro Salaj je živel v Sovjetski zvezi do konca novembra
1944, ko se je vrnil v domovino in začel obnavljati jugoslo-
vanske sindikate.

»V delavsko gibanje sem vstopil iz idealizma,« je dejal
pred nedavnim tovariš Djuro Salaj, »in moj cilj je bil boj
proti kapitalističnemu izkoriščanju, boj za novo, pravičnejšo
družbeno ureditev. Zmaga socializma v naši deželi — mi je
najljubša zmaga.«

In ko je pred dvema letoma — 16. maja 1956 — sprejel
iz rok tovariša Tita Red junaka socialističnega dela, je Djuro
Salaj dejal:

»Z odklovanjem sprejemam tudi obveznost, da še osta-
nek svojega življenja posvetim tistim idealom in ciljem, za
katere smo se vsi bojevali in ki se danes uresničujejo v naši
deželi.«

Tovariš Salaj je izpolnil to obljubo. Do konca svojega
življenja je ostal neumorn bорец, dostojen svoje revolucio-
narne preteklosti. Umrl je nenadoma in zapustil svoje ogrom-
no življenjsko delo, vzidano v temelje naše socialistične do-
movine in v srca delovnih ljudi, ki so ga iskreno cenili in
spoštovali.

Kako bomo volili

samoupravne organe
socialnega zavarovanja

Izšla je uredba o volitvah in odločitvah članov samoupravnih organov zavodov za socialno zavarovanje (Ur. list FLRJ št. 19-58). Ki v marsikateri spremeni dosednji način volitev samoupravnih organov socialnega zavarovanja.

Novo je predvideno, da so volitve posredne. Člane podružnic in okrajnih skupščin volijo volilna telesa, člane odborov volijo zavarovalci, ko volijo tudi člane volilnih teles, člane skupščin republiškega zavoda volijo okrajne skupščine, člane zvezne skupščine pa republiške skupščine na prvih zasedanjih.

V vsaki občini se izvodi eno volilno telo. To pa ne premeša delati, ko so opravljene volitve, temveč traja njihov mandat vse do novih volitev. Uredba določa, da lahko le volilno telo odloči, ali podružnice, torej tisti, ki ga je tudi izvolil. Uredba določa, koliko članov štejejo volilna telesa. To se določi po številu zavarovancev v občini. Če je v občini na primer do 5.000 zavarovancev, šteje volilno telo 30-40 članov itd.

Volilna telesa volijo zavarovalci v gospodarskih organizacijah, državnih organih in zavodih, zavarovalci, ki so v delovnem razmerju pri zasebnih delodajalcih, upokojenici in invalidi in invalidin ter zavarovalci samostojnih poklicev. Volilna komisija določi, koliko delegatov voli vsaka gospodarska organizacija ali skupina zavarovancev.

Sestanek zavarovancev za volitev delegatov v volilno telo sklicuje izvršni odbor sindikalne podružnice, za zavarovance pri zasebnih delodajalcih volilna komisija, za upokojenice in invalide pa njihove organizacije. Njihov zastopnik tudi odpre in vodi ta sestanek do izvolitve tričlanskega delovnega predsedstva.

Delegati se volijo z javnim glasovanjem po vrstnem redu, kakor so bili kandidirani.

Volilna komisija sklicuje nato vse izvoljene delegate na sestanek volilnega telesa, na katerem izvolijo najprej člane samouprave podružnice socialnega zavarovanja, če je tam podružnica, in nato člane skupščine okrajnega zavoda. Če pa je v občini več podružnic, se za vsako izvoli posebno volilno telo. Te volitve so tajne.

Vse delo ob volitvah vodi posebna volilna komisija, ki jo imenuje svet okrajnega ljudskega odbora, pristojen za občo upravo. Njej je treba izročiti tudi predlog za odpoklic članov samouprave socialnega zavarovanja. Postopek za odpoklic člana okrajne skupščine se začne na predlog tretjine članov volilnega telesa ali petine skupnega števila zavarovancev iz občine, v kateri je bil ta izvoljen. Skupščina okrajnega zavoda pa lahko sproži postopek za odpoklic člana, če trikrat zaporedoma izostane z zasedanja ali ne opravi zaupanih mu nalog.

Čim širše proizvodno sodelovanje

V naši republiki se je treba v bodoče usmeriti predvsem na široko zasnovano proizvodno sodelovanje z domačimi in tujimi proizvajalci. S tem bodo dosegli specializacijo in proizvodnjo, boljše izkoriščanje kapacitet in znižanje proizvodnih stroškov. Tako smo nedavno tega zapisali v našem listu, danes pa pogledamo kako je kooperacija napredovala v ljubljanskem okraju. V tem pogledu so napravili korak naprej v nekaterih manjših podjetjih, ki so bila zaradi ozkih kriv, proizvodni k temu prisiljena (Indos, Agroidus, Tiki, Tovarna pisalnih strojev). V ostalih panogah pa je kooperacija šele v razvojem obdobju.

V podjetjih, v katerih so začeli s širokim proizvodnim sodelovanjem, so dosegli pomembne uspehe (Indos). Družbeni plan ljubljanskega okraja za leto 1958 predvideva razširitev kooperacije predvsem v kovinski industriji in v podjetjih kemične stroke (Helios Domžale, Kemična tovarna Kočevje). Tudi v obrti in gradbeništvu bi lahko prišlo do tesnejšega sodelovanja. Lahko bi prišlo do kooperacije med obrtjo in industrijo. Industrija bi prevzela od obrti čimveč serijske proizvodnje, obrtne delavnice pa bi se zalepe v pretečni meri ukvarjati z uslužnostno dejavnostjo.

Kooperacija v elektroindustriji

Elektroindustrija in radioindustrija sta dve gospodarski panogi, kjer se da v pogledu kooperacije največ napraviti. Ogledimo si primer sodelovanja med »Telekomunikacijami« in Inštitutom za elektroizveze. Ti dve podjetji sta se letos januarja združili, že aprila pa je kolektiv Telekomunikacije z referendumom izglasoval sklep, da se podjetje spet osamosvoji.

Se pred združitvijo sta se ti dve gospodarski organizaciji znašli v dokaj težavnem položaju, namreč, na vsak način bi bilo treba izpopolniti proizvodnjo radioparatorov in ostalih električnih delov, saj je trg s temi električnimi deli že nasičen. Zato je bilo treba iskati novih proizvajalcev. Torej je bil njihov osnovni gospodarski interes že od vsega začetka popolnoma jasen, toda pred združitvijo oba delovna kolektiva nista do kraja prečistila in vskladila svojih stališč. Stališča so vskladili le vodilni ljudje gospodarskih organizacij. Na skupnem zasedanju delavskega sveta so sicer izglasovali združenje in odobrili načrt, ki sta ga predlagali obe upravi. Ker niso bila urejena konkretna vprašanja, ker niso bile jasne oblike sodelovanja, ki bi bile možne in sprejemljive za obe podjetji, je bila ta pravzaprav koristna združenje dokaj nepravilna in preuranjena.

Podjetje Telekomunikacije se bo ločilo od Inštituta za elektroizveze. Bodočnost tega kolektiva ni preveč rožnata. Ali bodo ostali le pri teh proizvodih, ki so jih do sedaj izdelovali? Bodo še naprej sodelovali z Inštitu-

tom za elektroizveze? Ali pa si bodo poiskali novega kooperanta? Kopico vprašanj je, ki terjajo odgovor, teh pa za enkrat še ni. Le en odgovor je, in sicer, da do tega prav gotovo ne bi prišlo, če bi bila združenje boljše pripravljeno in če bi se v ta problem krepkeje zagrizla oba delavska sveta in politične organizacije.

Trdnega proizvodnega sodelovanja še ni

Ce hočemo, da bo kooperacija živeča, potem se bodo morale skupine proizvodnih podjetij združevati v skupnosti, ki bodo vsajelevala tekoče in perspektivne programe proizvodnje združenih podjetij. Razdeliti si bodo morali delo tako, da bodo nekatera podjetja izdelovala določene proizvode za več gospodarskih organizacij hkrati. Le na ta način bomo imeli od kooperacije velike koristi, toda če

bo združevanje podjetij tako slabo pripravljeno, kot je bilo v Telekomunikacijah, potem od takega sodelovanja ne bomo imeli koristi, temveč le velikansko škodo.

Do zdaj smo vlagali investicije v glavnem v gradnjo velikih objektov. Zanimarili smo manjša specializirana podjetja, ki pa so najprimernejša za kooperacijo z velikimi tovarnami. V pretekli dobi smo imeli precej težav z uvoženim materialom, kar je tudi slabo vplivalo na kooperacijo. Prav tako je slabo vplival na kooperacijo monopolni položaj nekaterih gospodarskih organizacij, strah pred konkurenco itd. Da do tesnejšega proizvodnega sodelovanja doslej ni prišlo so krivi neizdelani perspektivni proizvodni programi in seveda nedostopna standardizacija proizvodnje.

Točno izpolnjevanje dobavnih rokov, slaba kvaliteta proizvo-

dov, medsebojno nezaupanje kooperantov, visoke cene, transportni stroški, vse to je zaviralo kooperacijo v preteklem letu.

To nas sili, da začnemo praktično urejati in razvijati kooperacijo. Na pobudo Okrajnega sindikalnega sveta v Ljubljani je okrajni zbor proizvajalcev posvetil eno izmed sedanjih sej tem vprašanjem. Člani zbora proizvajalcev so na svoji seji dobrih proučili ta problem in med drugim sklenili, naj zbor še nadalje spremlja razvoj kooperacije. Če gospodarske organizacije ne bi hotele upoštevati dobronamernih priporočil tega organa glede proizvodnega sodelovanja, se bo zbor proizvajalcev poslužil zakonskih pravic in odrekel garancijo pri dajanju posojil.

Ne bi bilo napak, če bi se začeli z kooperacijo ukvarjati tudi ostali zbori proizvajalcev v okrajih in občinah. Kooperacija bo namreč prispevala znaten delež k rasti proizvodnje, pomeniti proizvodnih stroškov in povečanju proizvodnje potrošnih dobrin. Zato je torej ne zanemarjajmo.

PODJETJEM MANJKA SREDSTEV

Podjetjem je bil dodeljen sklad obratnih sredstev in posebnost posojilo za povečan obseg poslovanja. Ta sredstva naj bi jim omogočila redno poslovanje. Mimo tega so dobila in dobivajo po potrebi še nadalje dopolnilna posojila. Ta naj jim služijo za sezonske potrebe v točno določene namene. Njih značilnost je, da jih je treba vračati točno ob obroku, ko je bil posel, za katerega so bila odobrena, v celoti izvršeni. Vrh tega so v to vrsto posojil prišla tudi srednje-ročna posojila, s katerimi naj bi omogočili nekaterim tovarnam prodajo njihovih izdelkov na obroke.

Naj v tej zvezi še omenimo, da so doslej izšli že vsi potrebni predpisi, ki urejajo vprašanje kratkoročnih posojil in pa posojil, ki naj podjetjem omogočajo redno poslovanje.

Nov način kratkoročnega kreditiranja se je torej kljub nekaterim težavam in morda tudi neresnim vprašanjem, med ka-

tere spada zlasti vprašanje vračanja lamj odobrenih posojil za povečan obseg poslovanja in morda še kako drugo vprašanje, v zadnjem času utrldo in uveljavilo. Morda se v posameznih podjetjih še niso dovolj poglabili vanj, kar kaže tudi razvoj v zadnjem času. Toda splošno smo lahko ugotovili, da je novi kreditni sistem pomirjevalno vplival na kreditni trg in tudi na celoten gospodarski razvoj. Tako ni bilo moči in ni moč govoriti o nikalnih inflacijah, ki bi imeli kakršnekoli inflacionistični značaj in ki bi jih povzročali pretirano odobranava posojila. Moramo tudi reči, da so se odnosi med podjetji razvijali več ali manj normalno in da se je stanje medsebojnih terjatev in obveznosti gibalo na normalni višini brez kakih večjih padcev ali dvigov, razen v zadnjih mesecih.

Naj v tej zvezi navedemo nekaj števil: sklad obratnih sredstev je letos v začetku leta dosegel skoro 80,5 milijard, skupno s posebnimi posojili in drugimi, ki spadajo v to vrsto posojil, pa se je dvignil konec marca na 137,9 milijard, od katerih odpade 41,8 na posebna posojila, 13,3 na posojila za povečan obseg poslovanja, 3,6 na stalna posojila, ostanek (79,2) pa na sklad obratnih sredstev. Namenska ali dopolnilna posojila pa so znašala v začetku leta skoro 53 milijard in so konec marca poskočila na 64,5 milijard, v aprilu pa beležijo nadaljnji porast.

V tem času opazimo, da so se precej povečali dolgovi kupcev, kar pomeni z drugimi besedami, da so podjetja kreditirala in še kreditirajo svoje odjemalce in to preko rokov, ki jih dopuščajo običajna pravila v blagovnem prometu, in tudi preko rokov, ki jih dopuščajo banke, in odobravajo dopolnilna posojila. Tak skok je samo v enem mesecu, to je od februarja do konca marca, dosegel višino nad 7 milijard in so dolgovi kupcev tako presegli vsoto 77 milijard. Istočasno pa so se začela nižati sredstva na žiro računih, ki so v začetku leta dosegla najvišjo raven doslej, in sicer nad 26 milijard, a so potem postopno padala in dosegla konec aprila letos najnižjo stopnjo.

Premiki v normalnem razvoju začnejo deloma že ob koncu lanskega leta. Bolj pa v marcu in aprilu ter seveda tudi v maju, ko v nekaterih podjetjih občutijo pomanjkanje sredstev in zadevajo na finančne težave. Ponekod bodo te težave v zvezi s pomanjkanjem sredstev celo povzročile, da ne bo moč izplačati 100% plač, vsaj ne pravočasno. Seveda smo se pozanimali za glavne vzroke takemu stanju in delno tudi razvoju in ugotovili, da je glavni vzrok v podjetjih samih. Večina ni upoštevala, da bo treba ob potrditvi zaključnih računov odvesti obveznosti do družbene skupnosti, to je dajati, ki so jih podjetja dolžna odvesti družbi, in pa seveda tudi obveznosti do skladov v samih podjetjih. Kot vemo, je glede tega uveden večji ali manjši avtomatizem, saj mora predvsem družba, ki je dala podjetja v upravljanje delovnih kolektivom, od letih dobiti, kar ji gre. Zato so se tu prej, tam kasneje izčrpala sredstva podjetij, ki so jih imela sicer za normalno poslovanje dovolj na razpolago.

Ce upoštevamo nastali položaj, moramo torej ugotoviti, da so podjetja premalo skrbela, da bi vskladila svoje poslovanje z zahtevami, ki so se pojavile. Namesto tega so se še kar naprej večala zaloge, nabavljalo blago in surovine — celo preko svojih potreb — in s tem vezala svoja sredstva ali pa večala svoje obveznosti prek svojih možnosti, glede na to, da bi morala v tem času prvenstveno skrbeti, da bodo imela na razpolago dovolj sredstev za izpolnitev obveznosti, ki so zapadle. Zavedati bi se morala, da ne morejo kot včasih več računati na kratkoročna posojila.

Nedvomno ni vzrok stanju, ki je nastalo v pomembnih podjetjih, samo v tem, kar smo napisali. Vendar pa lahko trdimo, da je to trenutno glavni vzrok za povečanje težave in da je obenem to tudi za marsikoga dober nauk, ki si ga mora zapomniti ob uveljavitvi novega načina pratkoroknega kreditiranja, predvsem pa v zvezi z načeli samoupravljanja podjetij.

Tudi občinski sindikalni svet Bežigrada je priredil tekmovanje sindikalnih podružnic te obline. Pomerili so se v streljanju, kegljanju, namiznem tenisu in šahu. Odziv je bil zelo velik. Pohvalno je, da se za Bežigradom niso zadovoljili z enim samim nastopom. Izdelali so celo pravilnike za ta tekmovanja in določili, da jih bodo prirejali dvakrat letno. Na ta način jim bo gotovo uspelo zelo razmahniti športno dejavnost v tamošnjih delovnih kolektivih.

ZUNANJI ODRAZ NOTRANJIH SLABOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

tako niso potrebni. Tudi na takih »protislokovnjakarskih« težnjah grade nekateri svojo veljavo, čeprav je jasno, da bo do strokovnih delavcev ob takih odnosih in ob oporekanju prejemkov zapustili delovna mesta ter se raje uvrstili v tekoči tok, saj jim obeta večji zaslužek. Ta nasprotja so potrdile volitve, saj je izpadla večina visokokvalificiranih delavcev in prav tako tudi dva predlagana visokokvalificirana nameščena.

Tu je še vprašanje delovne, proizvodne discipline. Nekaterim je odveč, drugi pa izrabljajo samo zaradi neaktivnega sindikata primere, ko posamezni oddelkovje uveljavljajo delovno disciplino na preveč osebno, lahko bi rekli grob in neprimeren način. Ker se sindikat v take primere ne vmešava, ostanje to stvar vslej le spor med posameznim delavcem in dočnim delovnjem. Tako ta vprašanja nikoli niso urejena do konca in prav zaradi takih primerov lahko nastopajo posamezniki proti vsaki disciplini. Samo zato lahko tolmačijo vsak upravičen predlog ali ukrep, ki naj poveča proizvodno disciplino, kot pritisk, kot nasilje nad proizvajalčevimi pravicami.

Sindikati štiti interese proizvajalcev tudi s prizadevanji za večjo storilnost in dobro gospodarjenje

Druga lista je bila torej plod prizadevanj nekaterih, ki žele, da bi se v podjetju prav nič ne

spremenilo, vsaj kar se tiče norm, discipline in podobnega. Novi delavski svet naj bi bil tisti, ki bi uveljavil take nezdrave težnje, vzdrževal v podjetju staro ogizma tudi vnaprej za varstvo vse tisto, kar tudi doslej le posameznikom ni bilo všeč.

Take predstave o vlogi delavskega sveta so se uveljavile samo zato, ker izvršni odbor sindikalne podružnice kot tudi Zveza komunistov nista živeča med kolektivom, temveč ob njem. Vse stvari, ki so za kolektiv in posameznika slabe, čeprav le na prvi pogled, je o premajhnem pojasnjevanju prav lahko obrniti in tolmačiti samo kot slabe (mehanizacija — skrb za delavce; norme — manjši zaslužki; delovna disciplina — neupravičen pritisk na delavce in podobno). V podjetju kjer pa dela skoraj 50% (verjetno tudi več) delavcev, ki žive tudi na obdelovalni zemlji in jim ni toliko mar napredku podjetja, kot sproti, na roko izplačana vsota, pa lahko taka tolmačenja padejo na kaj rodna tla. To dejstvo nalaga političnim organizacijam v podjetju še večje in odgovornejše naloge, ne pa nasprotne — popuščanje in solidiziranje z nekaterimi dokaj nezdravimi težnjami. Nedostopnost in slabo politično delo je pripeljalo do tega, da si nekateri predstavljajo sindikat kot organizacijo, ki naj ščiti tiste, ki so pri delu nedisciplinirani, kot organizacijo, ki naj se bori za norme, takšne, kakršne so, itd. (Na sindikat se je pritožil delavec, ki je prišel na delo pijan in je želel dobiti od delodavca vodja dopust. Od delodavca ga je povsem razumljivo, zavrnili, češ — ali na delo ali pa bom

moral zabeležiti neopravičen izostanek.) Sindikat bo štiti interese proizvajalcev predvsem s tem, če si bo prizadeval, da bo do poslednje urejene stvari, o katerih smo pisali. Samo to bo namreč zagotovilo za nenehne napredke podjetja in povečevanje dohodkov.

Prav zato denimo, da je tudi sestavljanje skupne liste na zadnjem predvolilnem sestanku dokaz nedostopnosti, popuščanja, ki je razumljiva posledica premajhne politične dejavnosti med proizvajalci. Ta sestanek je bil prav gotovo nova priložnost, da se o vsem pogovore in ugotove, kdo bo vodil podjetje tako, kot to zahtevajo interese kolektiva in končno tudi interese skupnosti, ki jim je pustila v upravljanje znatna osnovna sredstva.

Demokracija sloni na napredku, zato zavračamo vse, kar napredek ovira

Res, lahko je več list — in tako piše v zakonu, toda demokracija ni v tem, da bi zavirali, pač pa v tem, da pospešujemo napredek. Vsak predlog, vsako listo, ki pomeni boljši delavski svet, zato pozdravljamo; zaradi demokracije, ki sloni na napredku, pa zavračamo vse takšne predloge, ki bi napredek zavirali.

Delavsko samoupravljanje ne more biti fasada, za katero bi skrivali slabo in neodgovorno gospodarjenje. Tega se zaveda končno tudi kolektiv v »Alpini« in na kaj takega ne bi pristal. To je verjetno uganil ali občutil tudi na novo izvoljeni predsednik, ki si je vso stvar predstavljal morda malo drugače, kajti drugi dan po izvolitvi je podal ostavko. Zakaj? Morda zato, ker je uvidel, da je go-

spodarjenje z milijoni in milijardami v imenu kolektiva in družbe vendarle odgovorna stvar in da prav zato ne bo moglo uresničiti vseh prej obetanih stvari in da ne bo moglo spreminjati načel, ki jih nekateri tako poslošno kritizirajo, dokler jim, njim samim, ne zadamo naloge, da jih izvedejo. Da bo razumljiveje: Lahko je kritizirati premajhno skrb za delavce, dokler nisi v delavskem svetu in podrobno seznanjen z razpoložljivimi sredstvi ter postavljen pred dejstvo, da odločiš, za kaj bodo uporabljena. Nič lažjega kot udrinhati po reviziji norm, dokler v nekaj urni razpravi o tem vprašanju ne spoznaš, da je ta revizija poštena in nujna ter da kot predsednik ne moreš biti proti, itd. Nekateri pa zaključujejo sami pri sebi takole: Če bom v delavskem svetu, ne bom mogel več kritizirati, pač pa bom drugi mene, torej — če se da, stojmo ob strani. Tudi take ljudi bo vsak kolektiv prej ali slej pravilno ocenil.

In na koncu še pripis: So tovariši, ki se boje, da bo razprava o teh stvareh povzročila težave. Menijo, da je boljše, če bi o vsem molčali, kajti volitve so za nami in novi delavski svet je kar dobro zastavljen. V začetku smo dejali, da ne gre za potek volitev niti za osebne težnje posameznikov in zato o tem nismo nič pisali, gre pa za proizvodnjo, za zdrave odnose v kolektivu in zato bo prav, če o tem spregovorimo. Izogibanje in nekakšen strah pred tako razpravo je lahko edinolep noven dokaz, da je delo sindikata in Zveze komunistov v tem podjetju zares slabo. Sicer pa tudi sami pripravljajo oceno vseh teh problemov in zakaj o tem ne bi razpravljali tudi javno, saj imajo podobne probleme tudi v drugih podjetjih.

Mitja Svab

Več poslovalnic - večja ponudba in boljša postrežba

Ob Celovški cesti in na Brdu gradijo preskrobni središči, ki bosta znatno omilili pomanjkanje trgovskih poslovalnic v Ljubljani — Trgovka mreža je zlasti pomankljiva v novih naseljih.

Trgovina na malo je pogosto deležna kritike. Navadno ugotavljamo, da postrežba ni kulturna, da cene niso v skladu s ponudbo, zlasti kadar gre za obilno letino kmetijskih pridelkov (na primer lani cvetače) itd. Skratka, na rovaš trgovine gre vsakovrstno negodovanje, ki se neredko zoži na uslužbenca, čeprav v mnogih primerih leti niso krivi za pomanjkljivost in slabost trgovske mreže. V mislih imam namreč objektivne razloge, ki ovirajo nemoteno in redno poslovanje trgovine na malo, kot so pišči prostori, pomanjkanje skladišč in sploh poslovalnic, v katerih bi potrošnikom lahko nudili bogato izbiro najrazličnejšega blaga, zlasti kmetijskih in vrtnih pridelkov, ki se naglo kvarijo.

Ce začnemo pri osnovni, ugotovimo, da obstoječe trgovine na malo ne morejo več zadovoljevati sedanjih potreb. Nagli industrijski razvoj, naravni prirastek in dotok podeželskega prebivalstva v mesto terja po večanje zmogljivosti poslovalnic, saj statistični podatki kažejo, da v raznyotni trgovske mreže daleč zaostajamo za drugimi evropskimi deželami. Medtem ko na

primer v Nemčiji na eno trgovsko prodajalno štejejo 122 prebivalcev, pride na eno poslovalnico v naši državi 490 prebivalcev.

Uvodna trditve o nerazvitosti trgovske mreže velja zlasti za naša mesta. V Ljubljani na primer odpade na eno specializirano trgovino 960 prebivalcev, na eno mesnico 1500, na eno mlekarno 2766 in na eno trgovino s sadjem in zelenjavo povprečno 4470 prebivalcev. Z otvoritvijo nekaterih specializiranih trgovin in »non-stop« poslovalnic se je zadnje čase to stanje nekoliko izboljšalo.

Glede trgovskih poslovalnic so nedvomno na najslabšem obrobni mestni predeli, kjer so po volji hkrati z industrijo zrasli novi stanovanjski bloki in naselja. Ta mestna področja so se znašla v neenakopravnem položaju v primerjavi z mestnimi središči, kjer je skoncentriran večji del trgovske mreže. Zlasti nova naselja, kot Savska kolonija in novi bloki v Šiški, so močno prizadeta, saj morajo tamonajši prebivalci, večidel delavci in uslužbenci, tritati svoj prosti čas za nakupovanje v trgovinah, ki so neredko tudi po več kot kilometer oddaljene od njihovih bivališč.

Tako so na primer v Šiški na področju med Gorškovo ulico, Celovško cesto, Galetovo ulico in Obirsko cesto v razdobju od 1948. do 1950. leta zgradili naselje z 8 bloki po 32 stanovanj, 11

bloki po 24 stanovanj in enim blokom z 18 stanovanji, kar da skupaj z individualnimi gradnjami okrog 3 tisoč prebivalcev. Pri zidavi vseh teh blokov pa ni bil predviden niti en trgovski lokal za živilske potrebščine, zaradi česar je vse to dokaj obsežno področje navezano na nakup življenjskih potrebščin v precej oddaljenih trgovskih obratih.

Navedeno področje v šišenski občini šteje skupaj s »starimi« prebivalci okoli 5.500 ljudi, ki nakupujejo življenjske potrebščine v 4 obstoječih prodajalnah živil, v 4 prodajalnah mleka in mlečnih izdelkov, v dveh mesnicah in eni prodajalni tobaka. Razumljivo je, da takšno število trgovskih obratov ne more zadovoljiti potreb tolikšnega števila prebivalcev.

Zato se je šišenska občina odločila zgraditi potrošniško središče tik Celovške ceste. Poslopije je že dograjeno, vendar še ne docela opremljeno. Oskrbovalni središči so postavili tako, da je pri roki bodisi sta-

Odprli so sindikalni plaminski dom

Prizadevalni ruški planinci so v okviru prireditve ob 40-letnici tovarne dušika odprli sindikalni planinski dom na Pečkah. To je spet pomemben prispevek v boju za zdravo razvedrilo našega delovnega števaka.

novalec novih blokov, bodisi prebivalec vzdolž Celovške ceste, tako da je od bloka XX, ki je najbolj oddaljen, okrog 400 m razdalje. Center so zgradili v železobetonskem skeletu. V kletnih prostorih so predvideli priročna skladišča, odkoder bo dvoje dvigalo prevažalo blago v poslovalnice. V mesnici in mlekarni bodo vgradili hladilnice za shrambo mesa, mesnih in mlečnih izdelkov.

Na kalkulaciji obstoječih tovrstnih podjetij naj bi posamezni prodajalec v prodajalni sadja in zelenjave ustvaril mesečno okoli 350.000 din prometa, da bi bila prodajalna rentabilna. Rentabilni račun kaže, da takšnega prometa ne bo težko ustvariti, tembolj, ker oskrbovalni center glede na pomanjkanje trgovske mreže na tem področju in na pomanjkanje pogojev za vrtničarstvo lahko računa na številan odjem. Pa tudi drugim poslovalnicam, kot mesnici in specializirani trgovini, se nedvomno obeta ugodno poslovanje, ker kaže obstojetna trgovska mreža občutne vrzeli.

Podobno kot v Šiški, so se tudi v Savskem naselju in v viški občini, na Brdu, odločili za gradnjo preskrobnih centrov, ki bodo znatno omilili pomanjkanje ustreznih trgovskih lokalov, zlasti trgovskih poslovalnic za najnujnejše življenjske potrebščine. Na Brdu bo center vrh tega obsegal še gostilno za lokalne in turistične potrebe, dokončali pa ga bodo predvidoma še pred koncem tega leta.

N.Z.

Ruše

Pred dnevi je bila v Rušah seja občinskega sindikalnega sveta, na kateri so razpravljali o zadnjih sklepih okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru, o tarifni politiki, o normah in o delovnem času v gospodarskih organizacijah. Odborniki so menili, da bi bilo koristno, če bi tudi občinski ljudski odbori — po zgledu sveta za delo pri OLO — napravili pregled s statističnimi podatki o gibanju plač in normi ter o izrabi delovnega časa v njihovi občini. Razen tega pa so na seji govorili tudi o sindikalnem tekmovanju v počastitev dneva mladosti. Letos je bilo tekmovanje v Rušah, Bistrici in v Lovrencu na Pohorju, zaključna prireditve pa je bila v Rušah 25. maja.

Po sklepe ene zadnjih sej občinskega ljudskega odbora je v Rušah nedavno tega prišlo poslovanje novo podjetje »Vita« za popravilo varilnih garnitur, rezalnikov, redukcijskih ventilov, manometrov, skratka vseh naprav, ki služijo za plamensko varjenje in rezanje. Novo podjetje bo razen že omenjene osnovne dejavnosti opravljalo tudi vsa ključavničarska in strgarska dela, po potrebi pa bo izdelovalo še naglavne in ročne varilne ščite, pištole za elektrovarjenje itd.

Šoštimj

Na tridnevnem seminarju, ki ga je organizirala izobraževalna komisija občinskega sindikalnega sveta v Šoštanju, so razpravljali o resoluciji kongresa de-

Drobne novice

lavskih svetov, o naši zunanji politiki o VII. kongresu Zveze komunistov in o delavskem upravljanju ter vlogi in delu sindikatov danes. Vseh 30 slušateljev si tak seminar še želi.

Šoštanjska Svoboda je v razmeroma kratkem času pripravila novo igro. Tokrat je njena dramska sekcija uprizorila Marincevo »Komedijo o komediji«.

Občinska gasilska zveza v Šoštanju je 22. maja organizirala v Tovarni usnja posvetovanje gasilskih strojnikov. Za ta po-

● O TEBI, TVOJEM DELU
● TVOJIM USPEHIH IN
● TEŽAVAH PIŠE
»DELAJSKA ENOTNOST«

33

pripravljajo v obratu družbene prehrane za Bežigradom

DELAVKAM V OBRATI

PODRUŽBLJENEGA GOSPODINJSTVA SE ODPIRA POT DO KVALIFIKACIJE

Kako pa s tistimi, ki so že zapleneni? Tudi njim je pot do poklica odprta: z dokazilom, da so dovrsile enoletno gospodinjstvo šolo in da vsaj dve leti delajo kot kuharica, se bodo lahko prijavile k strokovnemu izpitu. Če pa delajo kot kuharice že deset let ali več, bodo

da bi lahko ustanovili menzo
zaprtega tipa. V tem primeru
bi lahko po odredbi državnega
sekretarja za finance FLRJ vra-
čunali v svoje materialne stro-
ške izdatke za elektriko, plin,
vodo, investicijsko vzdrževanje
in obresti; kratkoročnih kreditov
za obratna sredstva menze. Po

Več upov so polagali v toplino malico. Čeprav se je v anketi skoraj večina odločila za malico, se je vendar na začetku za malico priglasilo le 35 ljudi, tisto število je sčasoma padlo na 16, zdaj se je pa znova dvignilo na 45 do 48 ljudi.

Ce bi to povprečje zares pomenilo, da vsak Jugoslovjan spije na leto po 9 litrov alkohola, bi nas moralo tako hudo, da bi nas morale skrbeti. To namreč približno pomeni, da spije vsak Jugoslovjan po kozarec vina na dan. Toda temu ni tako. Medtem ko jih je precej, ki vse leto ne zaužijejo niti kapljice alkohola, ga spijejo drugi sededa toliko več in potem končujejo v bolnišnicah ali v zaporih.

Nevarnih 9 litrov

V Ptuj u bodo združili Mestno ljudsko knjižnico in čitalnico ter Študijsko knjižnico v »Ljudsko in študijsko knjižnico«. P. reče pa je vprašanje pionirskega oddelka v tej knjižnici. Upamo pa, da bodo tudi zanj dobili primeren prostor. **J. D.**

Obed brez obeda

Sploh je videti, da ponekod dokaj mačehovsko obravnava te in podobne probleme in potem pozabljajo, da delovni udeleženci ali vnema vseh tistih zapletenih, ki so po dvanajst ali celo več ur brez tople hrane, počasi, a zanesljivo pada. Ali

Svet je določil svojo članico Dolko Boštjančič, da naj vodi posebno komisijo za ta vprašanja.

V.J.

ez obeda

korist podjetje in delavci.

In da se povrnem na problem prehrane samskih delavcev. Na vse vprašane se mi zdí sklep, da bodo v bodočih samskih domovih, kjí jih kanijo graditi rudniki in druga večja podjetja, obvezno uredili tudi obrat družbene prehrane. In če bodo rudniki ter podjetja tem obratom pomagala, bo tudi »paciente« obedov in večerj zgolj iz samskih domov. S tem pa bo bo kajpak marsikaj zboljšalo predvsem ne bo več ležočim obolenj, pogostih nesreč, bolniških izostankov in tudi izdatkov za zdravljenje bo manj.

M. V.

DELAJSKA ENOTNOST * GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE * LETO XVII * CENA 20 DIN * 29. MAJA 1958 * STEV. 23 * STRAN 5

Dolinarjevo življenjsko delo

(OB NJEGOVI RETROSPEKTIVNI RAZSTAVI V MODERNI GALERIJ)

Marsikateri pešec po Miklošičevih cestah ogleduje oba reliefa na fasadi palače Zavoda za socialno zavarovanje, reliefa, ki predstavljata Delo in Skrb za delavca, pri tem pa ne ve, da sta to deli akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja. Njegove so tudi kariatide, to je moški kipi ob vratih Doma sindikatov in sedem kipov nad fasado te zgradbe.

Lojze Dolinar, kateremu pravkar prireja Moderna galerija v Ljubljani ob njegovi 65-letnici veliko retrospektivno razstavo, to je precej skoznj njegovo več desetletno umetniško delo, (1911 do 1958) je avtor še številnih spomenikov v Ljubljani in po vsej državi. V Ljubljani si lahko ogleda ljubiteljski kiparstva oba njegova portreta Ilirije in Napoleona na spomeniku na Napoleonovem trgu, takoj v bližini stoji nad portalom univerzitetne knjižnice njegov Mojzes, na fasadi nebotičnika simbolizirajo ženska figura, pred Glasbeno šolo pa portreti naših skladateljev itd.

Nastop mariborske dramske šole

V Mariboru deluje že vrsto let dramska šola, ki jo organizira svet Svobod in prosvetnih društev okraja Maribor. Nad petdeset gojencev pripravlja pod vodstvom gledaliških igralcev vsako leto produkcijo, kjer pokažejo sadove svojega dela tudi javnosti. Pretekli ponedeljek so s tako produkcijo zaključili letošnje šolsko leto. Gledalci so hrabro sledili štiri ure trajajočemu programu, ki je obsegal recitacije in odlomke raznih dramskih del. Izbrala študijske snovi je bila pestra in prenekaterekrat za mlade izvajalce zelo zahtevna. Očitno prizadevnost predavateljev in gojencev ni kazala samo običajna nastudiranje snovi, marveč tudi nekaj lepih gledaliških doživetij, ki so zablestela v produkciji. Omenimo naj le prirske recitacije nekaterih najmlajših, močno dramsko silo v odlomku Na koncu poti, domiselno režijo in povezovalno Goljefino igrice ter presenetljivo formirano konverzijsko igrice v Wildovi trojejanke.

LOJZE DOLINAR: MATIJA GUBEC, GLAVA MATIJE GUBCA JE DEL SPOMENIKA, KI JE NASTAL L. 1913 KOT SIMBOL ODPORA SLOVENSKEGA NARODA PROTI AVSTRIJSKI MONARHIJI. TA SPOMENIK JE POLICIJA RAZBILA V KIPARJEVEM ATELJEJU. GLAVO, KI JO VIDIMO NA SLIKI, JE AVTOR REŠIL IN JO ODLIL V BRON.

Prijetno presenečenje

UPRIZORITEV »MIKLOVE ZALE« NA TEZEM PRI MARIBORU

Sleheri oder, pa naj bo še tako majhen, si šteje v uspeh, če je uprizoril že stokrat preigrano domače delo — Miklovo Zalo. Tudi igralci DPD Svobode Tezno so jo uvrstili v svoj repertoar. Zahtevne naloge se je lotil režiser Otmar Novak, ki je uspel združiti starejše in mlajše, ki so pokazali zadovoljiv uspeh. Med njimi bi kazalo posebej omeniti nosilko glavne ženske vloge Eriko Erker, ki je lepo zaigrala Miklovo Zalo in Bojana Oberčkal, ki je uprizoril lik hlapca Davorina. Z mnogo vztrajnosti in važe je znal režiser Novak približati izgovorjavo igralcev pristnemu koroškemu narečju. V močno oporo pri njegovem

težkem delu so bili režiserju stari izkušeni igralci: Mirko Topolovec, Raf Izlaker, Ernest Tišler, Mirko Stic in drugi.

Med ženskimi igralkami je posebej navdušila tezensko občinstvo Marta Izlaker v vlogi hčerke beneškega trgovca Tresoglava, med moškimi igralci pa je lepo doživeto zaigral Mirko Topolovec kmeta Serajnika, Raf Izlaker Iskender bega in Ernest Tišler beneškega trgovca Tresoglava, Miklova Zala je po igralski plati povsem zadovoljila. Zelo lepi so bili nekateri prizori, kot so prizor v ječi, vrnitev starega Mikla in drugi. V nasprotju s temi so bili množični pri-

zori vse premalo dinamični in nekam togi.

Za celoten uspeh uprizoritve Miklove Zale pa ima nemalo zaslug tudi tehnični vodja tovariš Slavko Izlaker. Ta se je moral spoprijeti z vrsto problemov. Eden najtežjih pa je bil vsekakor premajhen oder. To pot je spet prišla do izraza sposobnost in iznajdljivost tovariša Izlakera, ki je spretno znal za uprizoritev uporabiti tudi predoder in tako povečal igralski prostor. Uprizoritev Miklove Zale v izvedbi DPD Svobode-Tezno je bilo vsekakor prijetno presenečenje za Tezenčane.

G. D.

»Točno! Tudi tisto znano šolsko »šepanje« verzov bi moral preganjati že z vzgojo pedagoškega kadra. Prav žalostno je, kako včasih celo nekateri učitelji in profesorji nimajo »smisla za kulturno podajanje verzov ob raznih deklamacijah!«

»Če bi ta minus mogli spreminiti v plus, bi mladi ljudje že v šolah mnogo pridobili!«

»Zdi se mi, da se pri nas na JESENICAH mladina kar nekam izgublja. Ne rečem, da teresa, celo zanimanje za šport ravno po gostilnah. A nima in popušta. Ali pa jo morda zanima vse kaj drugega in ne tisto, kar bi mi želeli, da bi jo zanimalo?«

Mimo je že zdavnaj zdrknil BLED z naglavo obrnjenimi hoteli v odsevu jezerske gladine. Mimo so zdrknili visoki dimniki in rdeči pečni fabriški dimovi. Ozki prostor je bil že ves zdimljen. Obrazi diskutantov so se komaj risali v tobačnem dimu.

»Vidite, pri nas v RADOVLJICAH so nekatera društva že izdelala programe za naslednje leto. Vsej po tri igre so izbrali. Tako da bomo lahko vsakladi izbor del, da ne bosta, dve sosednji društvi dajali iste stvari.«

»Pohvalno resnost teh priprav poudarja tudi to, da so izdelali predračun.«

»Mogoče bi bilo treba zajeti v okvirne programe več del, da bi potem lažje izbrali nekatere od teh za uprizoritve!«

»S knjigo Seznam iger, ki ga je izdal Prosvetni servis v Ljubljani, si bodo društva lahko zelo izboljšala izbor del. Nerod-

no je to, da marsikdo za ta seznami sploh še ne vedo.«

»Mi bomo vsekakor uvedli pogostne posvete režiserjev predsezono, med in po njej. To bo koristna medsebojna pomoč.«

»Zdi se mi, da premalo izkoriščamo možnosti predstav in prireditelj na prostem. V RADOVLJICAH imamo zelo lepo priložnost! Treba bi bilo seveda dobro premisliti program, problem opreme, inscenacije in organiziranja. Tu so lepe možnosti tudi za turizem in za gostovanja drugih poklicnih gledališč, morda tudi izven republike!«

»Pri nas v PODNARTU je problem igralcev. Ni več prave volje za igranje. Imeli smo narčrt: Molière: Scapinove zvijače — pa je režiser odšel iz kraja, zdaj smo pa na suhem.«

»Tako je še marsikod. Režiser dvigne in razbija igralsko družino, vse visi na njegovih ramah, ko pa odide, vse mirno zaspi. Važen je odnos in vnesti režiserja za gledališče.«

»Pri nas so mnogi mladi ljudje, fantje in dekleta se »nimajo kam dati« ob prostem času. Ni prostorov, ni klubov. Bistveno boljši materialni pogoji ljudske kulture bodo naglo premagali marsikakšen primitivizem današnjega človeka.«

»Seveda! Sem spajajo tudi take materialne ovire, kot so prevoz ljudi, scen, kostumov za gostovanja, obiski kulturnih prireditelj v središčih. Pa tudi preobremenjenost nekaterih sposobnih ljudi je pomemben negativen materialni pogoj.«

»Ne pozabite že tega, da zaračunavajo Svobodam električni

tok po 25 dinarjev (!) za kilovatro uro! Kot da smo nekakšno pridobitno podjetje! To stvar bi pa morali že vendar neke ure-diti, se mi zdi!«

»Kaj pa se zdj tistim, ki o tem odločajo?«

»Na PRIMSKOVEM imamo težave z občinstvom. Niti zastoj ne pridejo. Zdi se mi, da so mnoge zastupile kavbojke in slabi filmi. Si lahko mislite, kako se počuti igralec pred prazno dvorano?«

»V SENCURJU se pa otepmo z nedograjenim domom. Si smo gostovat na VISOKO, petkrat smo igrali Hasan-Agino, doma pa nismo mogli. Pri nas gre denar v glavnem za smučanje, nogomet, odbojko, šah itd., tako da za dramatikovo nič ne ostane. Naša stara podrtija je pravi hlev. Nič ni, še stranišča ne. Prijavilo se pa je 40 mladincev za dramatikovo in od teh jih je bilo že 30 na odrul. Zdj pripravljeni Jezičnega dohtarja, so pa brez režiserja!«

»Tudi na JEZERSKEM so težave z režiserji. Nekaj let smo spali, pa se je medtem mladina razgubila po gostilnah. Zdj mi, silimo na Rokovnjače, da bi jih čimveč zbrali spet skupaj.«

»Jaz nameravam poletj z mladino narediti osnovni dramatski tečaj, da dobe veselje. Bil sem na tečaju v Mariboru in sem tam precej pridobil. Naš oder v BESNICI je čisto majhen, samo par kvadratnih metrov. Čakali pa ne bomo, ker združni dom že kar predolgo čaka dograditve.«

»Mi na OLSEVNIKU smo pa kar brez odra! Študiramo po privatnih stanovanjih, igramo

tehnično znanje in čut za monumentalnost (spomenik Matije Gubca in J. E. Kreka). Svoja dela upodablja realistično. Nekoliko pozneje, nekako do leta 1924, obdeluje površino svojih kipov z impresionističnim občutkom, kar je vsekakor vpliv vodje naših impresionistov mojstra Riharda Jakopiča.

V naslednjem ekspresionističnem razdobju oblikuje svoja monumentalna dela, kakor Mojzesa, Delo, Skrb za delavca, Jakopiča, Težko življenje itd.

Po tej dobi, ki jo zaključuje nekako leta 1930, ko spozna, da lahko ekspresionizem privede umetnika v slepo ulico — v dekorativnost, se ploskve na njegovih delih umirijo — vse tja do druge svetovne vojne.

Po vojni, v času obnove, v času počastitve padlim žrtvam, se tudi Dolinar vključuje v vrsto umetnikov, ki so se zavedali svoje dolžnosti. Po spomeniku v Jajincih, ki pomeni renesanso njegovega poduhovljenega realizma, se umetnik umiri, končno najde čas za sebe, za študij. Dela zadnjih treh, štirih let dokazujejo iskanje novega izraza, ki napoveduje novo fazo njegovega umetniškega razvoja.

Člrlj Velepčič

Ob Mirni je zatišje

UPAMO, DA SE BODO V IVANČNI GORICI LE ZGANILI IN BOLJ RAZGIBALI PROSVETNO DEJAVNOST

Ze dostikrat smo pisali o vzrokih in problemih, ki hromijo in zavirajo društveno in prosvetno dejavnost na našem podeželju. Toda težav je toliko, da moramo vedno znova in znova o njih pisati, ker kljub temu, da so si težave v bistvu podobne, vseeno nimajo povsod istega izvora in se med seboj le razlikujejo. Razen predavanj ljudske univerze, ki so redno vsak petek in ki so še kar zadovoljivo obiskana, je bilo v Ivančni gorici in Stični precej mrtvo. Izveti moramo zelo uspešno nastop Dedka mraza v Ivančni gorici, ki je potem s svojo skupino obiskal tudi okoliške kraje, nadalje pevski zbor, ki poje na različnih praznikih, tamburaški orkester in maskerski tečaj, ki ga je priredil okrajni svet zveze Svobod. To pa je tudi vse in pri znati moramo, da za gledalce bore malo. Še najbolj žalostno ali morda čudno, o pa je to, da je zamrl tudi kino, ki ponekod konkurira društvom. Tu pa že od prvega januarja ni bilo filmskih predstav. Vzrok? Ni bilo denarja, da bi plačevali najemnino za filme pri podjetju za izposojanje filmov. Denarja od vstopnine je bilo premalo, občina pa tudi ni ničesar prispevala in tako ni kazalo drugega, kot zapreti kino, ki je ponekod postal nepogrešljiva zabava. Ni mi znano, če so v občini nastale kakšne spremembe, toda s prvim junijem bo kino začel služiti svojemu namenu. Lahko omenimo še to, da je dvorana, v kateri je kino, zelo mrzla in je zlepa ni mogoče ogreti. Zato je

tudi obisk filmskih predstav vedno tako pičel.

Za nesrečo o železnico, ki nima primernega voznega reda, je še vzrok, ki ga je vredno omeniti. Vsakomur, ki se bavi ali pozna amatersko delo, ne bo težko dopovedati, da sloni društveno delo na požrtvovalnosti zelo majhnega števila članov, ki porabijo in žrtvujejo vsak prosti čas za delo v društvu. In če potem take ljudi kljub dobri nameri odteneš, delo v društvu zamre.

Stična in Ivančna gorica sta lep primer, kako nekoristno in nesmiselno je prirejati razne dramske in režiserske tečaje v času, ko traja sezona, ki je na podeželju vsled dela na polju še krajša kot v mestu. Sedem najbolj delovnih članov iz obeh krajev je obiskovalo dramsko šolo okrajne zveze Svobod, ki je trajala šest mesecev. Člani so se v njej nedvomno marsikaj naučili, kar jim bo koristilo, dejstvo pa je, da je zaradi tega delo v društvih za celo sezono

zamrlo. V prihodnje bi veljalo to drugače urediti, ker je težko reči, če je tak način dela koristen. Ljudje v obeh krajih pa zelo radi obiskujejo dramske predstave. V Stični tudi po dvakrat napolnijo dvorano. Učiteljica v Stični mi je zatrjevala, da je pri njih potreben človek, ki bo znal pritegniti ljudi v društvo. Toda če ga ne bo? Kaj potem? Bo ostal v društvu samostanski mir kot doslej? Vsak trud obrodi sadove in nobenega dvoma ni, da bodo našli rešitev, če bodo nanjo mislili vsi, ki to želijo. Moram pa omeniti tudi to, da imajo v Ivančni gorici plačanege pevovodje, ki ima na skrbi pet pevskih zborov v okolici in domači tamburaški zbor. Razen pevskega zbora v Sentvidu pri Stični, ki prireja tudi koncerte, nastopajo ostali samo na raznih prireditvah in praznikih. Številčno pa so vsi precej šibki.

Posebno žalostna pa so knjižnice. Knjižničarka v Stični že dve leti opravlja to delo in

pravi, da ni dosedaj še od nikoder dobila pomoči za nabavo novih knjig. Knjige so že stare in za ljudi nezanimive. Hoteli bi več knjig domačih avtorjev in knjige, ki so ljudem po vsebini blizu. Sedaj pa ljudje skoraj nič ne čitajo. Prav tako je v Ivančni gorici. Celotna vrednost knjig znaša okoli deset tisoč dinarjev, kar nam jasno pove, da knjig ne more biti veliko in ne kdove kako vrednih. Dejali so mi, da mislijo sedaj urediti centralno knjižnico v Ivančni gorici in da je občina sredstva že odobrila. Čas bi že bil, da ta madež zbrizejo. Saj na občino, ki ima osnovno šolo s sorazmerno velikim številom učencev, poleg tega pa še višjo gimnazijo, tako neurejene knjižnice ne mečejo najlepše luči.

Za zaključek naj omenim še to, da je v občini Ivančna gorica dovolj prosvetnega kadra in da je ravno od teh ljudi odvisno, kako bo napredovalo delo na prosvetnem polju.

M. M.

Stota prireditelj

DPD »SVOBODE« V ŠENTVIDU PRI LJUBLJANI

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« v Sentvidu pri Ljubljani je zelo aktivno v vseh smereh. V zadnjem času je imelo kar dve uspešni prireditvi. Tako je bil 12. aprila zvečer v Domu Svobode v Sentvidu glasbeno baletni zabavni večer, ki je bil

hkrati že stota prireditev šentviške »Svobode«. Spored je obsegal 12 točk, pri katerih so sodelovali: združena pionirska harmonikarska zbor pod vodstvom prof. Albina Fakina, tamburaški orkester pod vodstvom Cirila Babnika, mladinski harmonikarski orkester pod vodstvom Stojana Vidmarja, več skupin v baletnih točkah, kvintet »Veseli Sentvidčani«, sopranistka Marija Sedej ter pevki Majda Hafner in Marjana Medved. Vse baletne točke je naštetural koreograf Slovenskega narodnega gledališča Slavko Eržen. Spored je dobro uspel in nastopajoči so lahko prav ponosni na uspeh tega večera. Zbrane je pozdravil predsednik Občinskega ljudskega odbora ter je nastopajočim jubilantom izročil priznanje v obliki knjižnega daru. Sedemnajstega maja pa je bila že druga prireditev. To je bil koncert priljubljenih skladb, ki je bil obenem prvi javni nastop glasbenega oddelka šentviške Svobode. Osrednji del odseka je v ja-

nuarju ustanovljeni godalni orkester, ki ga vodi prof. Albino Fakin. V orkestru sodelujejo mladi glasbeniki iz vse Ljubljane, ki so člani šentviške »Svobode«. Orkester je predvajal 8 samostojnih skladb, v 3 skladbah pa je spremljal soliste. Pevka domačinka Marija Sedej je z občutkom in znanjem zapela arijo Marinke iz »Prodane neveste« in romanco Santuze iz »Cavalerie rusticane«. Kot solist na violini je dovršeno zaigral dve skladbi Miro Kalač. Prav neumoren pa je bil Stane Goederer, ki je nastopil kot violonist v orkestru, kot solist na harmoniki v več točkah in na posled kot jazz-solist na harmoniki ob spremljavi ritma. Njegovo predvajanje je osvojilo poslušalce. S tem koncertom je šentviška »Svoboda« lepo predstavila svoj nov glasbeni odsek z orkestrom. Škoda je, da obisk te druge prireditve — ki je morala biti zaradi dirigentove bolezni enkrat preložena — ni bil boljši.

Cv. A. K.

ČUFARJEV KULTURNI TEDEN NA JESENICAH

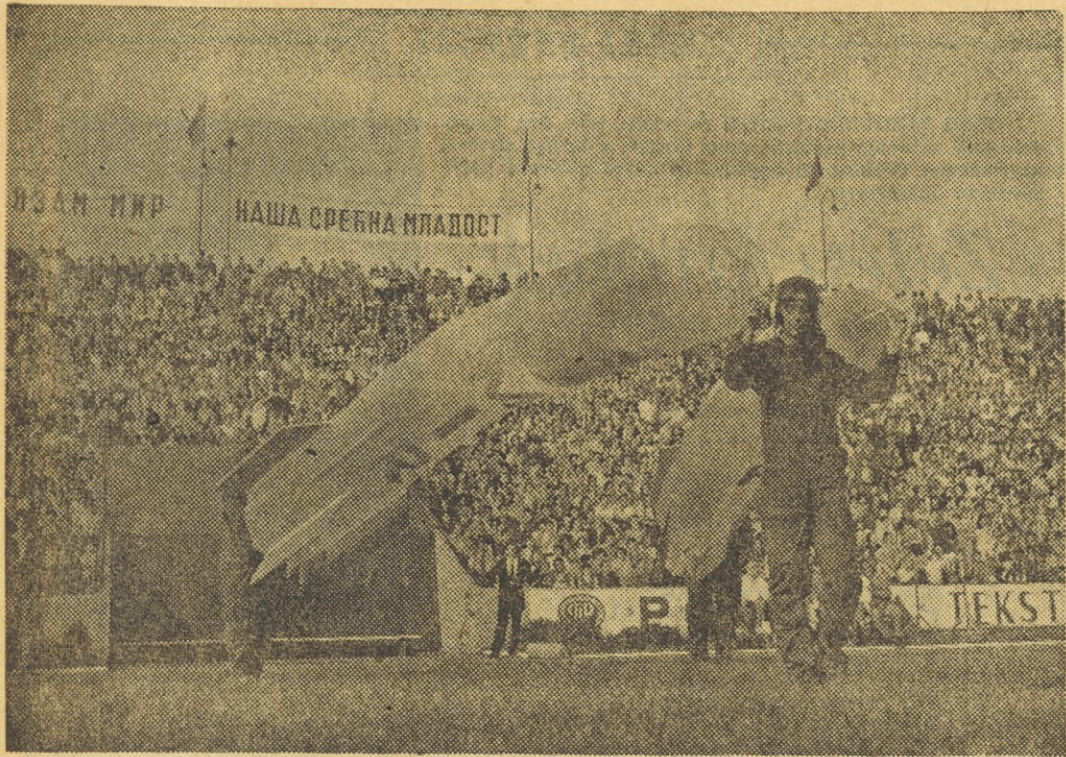
Sekcije jeseniške Svobode tiho tekmujejo, katera bo našteturala čim kvalitetnejši program za Čufarjev kulturni teden. Višek slovesnosti bo odkritje Čufarjevega poprsja v Delavskem domu na Jesenicah. Na Čufarjevem kulturnem tednu ne bodo sodelovale samo sekcije in oddelki Svobode, temveč tudi jeseniška glasbena šola in Čufarjevo mestno gledališče.

Domači upodablajoči umetniki iz delavskih vrst bodo priredili veliko slikarsko razstavo z veliko še neobjavljenimi deli. V sklopu tega kulturnega tedna bo na Jesenicah združen koncert vseh godb, ki delujejo v občinah Zirovnica, Hrušica,

Javornik-Koroška Bela in Jesenice. Posebno zanimanje je na Jesenicah za koncert združenih pevskih zborov, ki bodo peli narodne, partizanske in umetne pesmi. Poseben večer bo posvečen narodnim pesmim in plesom. Med kulturnim tednom bo na Jesenicah in po vseh občinah tudi več aktualnih predavanj o delovnih sestankov in kulturnih razgovorov.

Za zaključek pa bodo člani vseh Svobod in prosvetnih društev priredili množičen izlet preko Završnice k Valvazorjevemu domu. Najbolj navdušeni se bodo povzpeli celo na vrh Stola. Izlet bo združen z družabnim in v občinah Zirovnica, Hrušica,

Tu se pa začena nov problem, problem izgnanosti. France Jamnik

OSREDNJA PROSLAVA DNEVA MLADOSTI JE BILA V PRISOTNOSTI TOVARISA TITA IN DRUGIH NAJVIŠJIH DRŽAVNIH IN PARTIJSKIH VODITELJEV NA BEOGRAJSKEM STADIONU JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE. BEOGRAJSKI SELENITI SO OB TEJ PRILOŽNOSTI SPUSTILI V ZRAK BALONE Z NAPISOM »MIR«

PRED NASTOPOM NA SVEDSKEM

Tirnanič - zmerni optimist

Kakor že pred štirimi leti, je tudi tokrat Slovenija nudila gostoljubje državnim nogometnim reprezentanci zadnje dni pred odhodom na svetovno prvenstvo. Letos so se izbrani nogometaši vadili na Bledu, kjer so podnebni pogoji precej podobni onim, ki jih čakajo na Švedskem. Z Bleda je reprezentanca Jugoslavije odpotovala naprej v Torino na tekmo za treniranje z italijanskim prvotom Juventusom, od tam pa bodo naši nogometaši nadaljevali pot v Vasteras, majhno mesto v okolici Stockholma, kjer bodo bivali ves čas turnirja na Švedskem.

Ali je zadnji skupni trening uspel? Kakšne so možnosti naših igralcev na tem doslej najmočnejšem svetovnem prvenstvu?

Na ti vprašanji je zvezni kapetan Aleksander Tirnanič odgovoril takole:

»Prišli smo na Bled zato, da bi pripravili za turnir ekipo

vseh devetnajstih nogometašev in ne samo enajstotico. To nam je v glavnem uspelo, žal pa smo imeli tudi precej smole, saj sta še zmeraj škodovana vratar Beara in srednji napadalec Miloš Milutinović. Zato smo še več pozornosti posvetili našt, da za vsako mesto v moštvo usposobimo dva igralca.

Kar zadeva plasma naših nogometašev je težko karkoli reči, ker so vse reprezentance izredno izenačene in vse hkrati tudi v zelo spremenljivi formi. Igra, ki so jo naši nogometaši pokazali proti Angležem pa seveda jasno kaže, da so naši reprezentanti sposobni tudi za največje podvige. Malodušje, ki je še pred meseci upravičeno vladalo v naših vrstah sedaj vsekakor ni več na mestu. Položaj je ob odhodu glede na dobro kondicijo in precejšnjo vigranost naše ekipe mnogo ugodnejši.

Upajmo, da ima zvezni kapetan prav!

Badminton in listnica

Ljubljanska igrišča ob Celovški cesti so bila minulo nedeljo prizorišče prvega republiškega prvenstva v badmintonu. Udeležencev je bilo mnogo, tekme pa zelo zagrizene. Tako zagrizene, da eden izmed tekmovalcev ni opazil, kdaj so mu otroci, ki so se tudi pomešali med gledalce, takole igranje odnesli listnico z vsemi dokumenti in denarjem. To kopic otrok na je kasneje pred vhom v pivovarno Union zagledal delavce to tovarne Jernej Podbevšek. Takoj se mu je zdelo sumljivo, odkod otroci listnico. Začel jih je spraševati in je naopled zvedel vse. Ko je se podal na igrišče in listnico izročil lastniku. Za svojo poštenost zasluži vse priznanje.

POVSOD PRIREDITVE NA ČAST DNEVA MLADOSTI

V Kumrovcu — boj s samim seboj

Veliko je bilo te dni slavnostnih prireditve na čast dneva mladosti. Med vsemi pa je bila gotovo nekaj posebnega ona — v Kumrovcu.

Tam so letos že šesti tekmovali v partizanskem maršu na 26 km dolgi progi. Start in cilj teka, ki so se ga udeležili naj-

Madžarski atleti v Ljubljani

Osrednji stadion ob Titovi cesti bo v soboto in nedeljo ob 16.30 uri prizorišče meddržavnega atletskega dvoboja Madžarska : Jugoslavija. V gostujočem moštvu bo nastopilo nekaj svetovno znanih atletov, med katerimi velja posebej omeniti svetovna rekorderja v tekih na srednje proge Iharosa in Roszavölgyija, olimpijskega zmagovalca v metu klavdiva Csermaka, evropske pravke Földessya (skok v daljino), Szentgaliya (800 m) in madžarsko štafeto 4*100, Jugoslavlani bodo seveda tudi poslali v boj popolno zasedbo z Lorgarjem, Račičem, Bezjakom, Milerjem, Leškom in drugimi.

Pririditelj Atletska zveza Slovenije sporoča vsem delovnim kolektivom, da je zanje pripravil vstopnice s popustom. Samo kolektivna naročila sprejema (tudi telefonično) Atletska zveza Slovenije, Ljubljana, Tabor 13, tel. štev. 30-278.

Kranj v znamenju šaha

Kranj je bil v teh dneh ves v znamenju šahovskih tekmovalcev sindikalnih podružnic. Občinski sindikalni svet je namreč v počastitev dneva mladosti priredil najprej moštveno tekmovalstvo, nato pa še turnir posameznikov.

V menzi tovarne Iskra se je zbralo 20 šahovskih moštev iz vseh kranjskih ustanov in tovarn. Po zagrizenih bojih je prvo mesto osvojila ekipa OLO Kranj z 21,5 točkami pred Svo bodo iz Strazišča 21, Iskra 20, gimnazijo 14,5 točke itd. Zmagovalna ekipa je prejela lep pokal, ostali najboljši pa praktične nagrade.

Na dan mladosti pa je bilo še okrajno šahovsko prvenstvo za posameznike.

boljši jugoslovanski dolgo-progaši in finski prvak Viskari, je bil pred rojstno hišo maršala Tita. Letos je bil ta tek težji kot kdajkoli prej. Tekmovalci so morali namreč prenašati vročino skoraj 35 stopinj, za nameček pa je bila progla še izredno prašna. Vsi nastopajoči so morali dati vse od sebe, da so sploh pritekli na cilj. Najbolj utrujen med njimi pa je bil vsekakor najboljši jugoslovanski atlet Franjo Mihalič, ki je tudi tokrat zmagal. Kljub neugodnim pogojem je le za malenkost zaostal za svojim rekordom proge.

V Kumrovcu so se ponovile slike z nepozabnega pohoda ob žici okupirane Ljubljane. Zato je tudi razumljivo, da so prebivalci Titovega rojstnega mesta ter več tisoč brigadirjev z avto ceste navdušeno pozdravili tekmovalce.

ALEKSANDER TIRNANIČ, NAS ZVEZNI KAPETAN

OHO-AHA

Oho, so se upravičeno zgrajali požrivalni mladi graditelji ceste »Bratstva in enotnosti«. Ves minul teden so se veselili obljubljenega gostovanja državne nogometne reprezentance v Brežicah, naposled pa tekme ni bilo. Vodstvo izbranih nogometašev je namreč sporočilo, da reprezentantov ne bo na cesto zaradi tega, ker bi bilo potovanje z avtobusom z Bleda do Brežic in nazaj spričo važnih nastopov, ki čakajo reprezentante, zanje prenaporno. Ubogi reprezentanti! Devetdeset minut igranja jih ne more in ne sme uničiti, za vožnjo z avtobusom pa so tako občutljivi. Se dobro, da potujejo na Švedsko v spalnih vagonih. Prav radovedni smo, če se jim bo moč, ki so jo prihranili s tem, da niso igrali na avtomobilski cesti, kaj poznala na svetovnem prvenstvu?

Aha, zakaj pa ni drugega delegiranega nevtralnega sodnika, so se takoj po prihodu v Zadar — na tekmo zvezne lige, vprašali košarkarji državnega prvaka Olimpije. Pa ga ni bilo! Kasneje se je stvar razvzljajala. Domači delegat je namreč dobil brzojavno sporočilo, da mora biti tekma v soboto, sodnika pa sta bila obveščena, da bo srečanje v nedeljo. Ker je eden izmed njih povezal koristno s prijateljem in se pojavil v Zadru že dan pred tekmo, se je delegat čutil dolžnega, da tekmo takoj ob prvem terminu kljub ugovarjanju gostov spravi pod streho. Baj je mož za prihodnji dan tudi imel v načrtu važne posle v zvezi z neodložljivim odhodom lastne soproge v Grčijo. Tako ali tako, tekma je bila v soboto in kot drugi sodnik je pač nastopil neki domačin, za katerega celo vedo povedati, da dela v upravi Zdr. Ljubljancem pa so v takem položaju ujeli bika za roge: že pred tekmo so vložili protest. Zivela košarka!

Oho, sedaj pa se maščuje zamujeno. To velja za mariborske odbojkarje, ki v zvezni ligi izgubljajo tekmo za tekmo. Moštvo, ki je bilo še pred dvema letoma državni prvak, je sedaj povsem na dnu prvenstvene lestvice. In zakaj? Ker so nekateri najboljši igralci odšli k vojakom, enakovredne zamene zanje pa ni. V minulih sezonah v Mariboru niso dovolj skrbeli za naraščaj, sedaj pa imajo. Se vsa sreča, da traja vojaška obveznost samo eno leto, sicer bi najboljši Brankovi igralci ob povratku iz JLA našli svojo ekipo morda že tudi v podzemni ligi.

Aha, spet komplikalija! Po dolgih tih se Slovincem prihodnjo nedeljo vendar obetajo lepi športni užitki... Ljubljana bo prizorišče meddržavnega atletskega dvoboja Madžarska : Jugoslavija, v Mariboru pa bo rokometna tekma Avstrija : Jugoslavija. Toda — tekmovalna komisija conske nogometne lige je na ta termin (že drugič) preložila tudi zadnje ligaško kolo, v katerem naj bi na Odredovem stadionu gostovala Trešnjevka, z Brankom pa naj bi se pomerila Lokomotiva. Prav zanimivo bo videti, na kak način bodo v tem primeru »izigrali« fizikalno načelo, da na istem prostoru hkrati ne moreta biti dva predmeta...

V ŠENTVIDU TEKMUJEJO

Občinski sindikalni svet v Šentvidu nad Ljubljano je pred dnevi priredil v počastitev dneva mladosti prvič velika športna tekmovanja občinskih sindikalnih podružnic. Tekmovali so

sicer v šahu, odbojki, namiznem tenisu in streljanju. Vse tekme so odlično uspelo v zadovoljstvo vseh tekmovalcev in številnih gledalcev, pa tudi pririditeljev, ki so za tekme poskrbeli brez temeljitih priprav. Prav zato so posamezne prireditve navrgle določene pomanjkljivosti, pa tudi udeležba — samo 107 športnikov z devetih podružnic — je bržkone odsev te naglice.

Prvo mesto v skupni oceni je zasedla sindikalna podružnica »Telekomunikacij« (Pržanj), ki je s 36 točkami osvojila tudi lep prehodni pokal. Drugo mesto je zasedla Keramika (24), tretje pa Tiki (20).

PRAVNI NASVETI

Plačevanje

D. F. Medvede: Ali ste upravičeni do plače iz dobička za prvo, drugo in tretje tromesečje 1957. v podjetju, kjer ste bili zaposleni od 3. septembra 1957 in za drugi dve tromesečji te plače tudi prejeli? — **Odgovor:** Dokončen obračun plač iz dobička se opravi samo enkrat in sicer po zaključnem računu. Pri tem so vas morali upoštevati, če ste bili v podjetju zaposleni v preteklem letu najmanj šest mesecev in je delovno razmerje prenehalo po vaši odločitvi. Vsi ostali obračuni, ki jih omenjate, pa so bili le začasni obračuni. Pri teh so vas morali upoštevati, dokler ste bili v podjetju in prejeli ste najbrž plače iz dobička za prvo in drugo tromesečje, ne pa za tretje, ker takrat niste več bili v podjetju. Seveda če pa niste bili upoštevani pri prvem občasnem obračunu te plače, ko ste bili v podjetju zaposleni, potem ste do nje upravičeni, če izpolnjujete pogoje po tarifnem pravilniku.

P. A. S.: Ko je nastopil službo nov upravnik, Vam je zmanjšal tarifno postavko za 15 odstotkov, ne da bi povedal razlog za to znižanje. — **Odgovor:** Če je res, kar pišete, potem res ni videti, da bi bilo omenjeno znižanje zakonito. Če izpolnjujete pogoje po tarifnem pravilniku in je bilo prejšnje zvišanje zakonito, potem bi bilo dopustno znižanje kvečjemu kot disciplinska kazen po poprejšnjem disciplinskem postopku pred disciplinsko komisijo. Toda v tem primeru bi se smela kazen glasiti na največ 10 odstotkov znižanja in le za največ tri mesece. Zahtevajte, da Vam upravnik izda pisмено odločbo o znižanju tarife postavke in da je v njej naveden vzrok tega znižanja. Zoper to odločbo boste lahko ugovarjali na upravni odbor. Zoper morebitne negativno rešitev upravnega odbora pa boste lahko vložili tožbo na okrajno sodišče.

Odmor

N. N. Kolektiv: Imate osemurni delavnik; delate od 6.30 do 14.30. Radi bi vedeli, kako bi smeli izkoristiti pravico do polurnega odmora, ker ga med delom ne izkoristite. Ali bi smeli pol ure poprej zapustiti delo, oziroma, ali bi smeli ta odmor izkoristiti tako, da bi ga skupno izkoristili v soboto, ko bi na ta način imel za 2 uri in pol skrajšan delavnik? — **Odgovor:** O tem smo že pisali in smo morali prav tako misel označiti kot povsem nezakonito in skrajno zmotno. Zakon dovoljuje polurni odmor — med delovnim časom in ne dovoljuje nikakršnega prenašanja na konec delovnega časa ali na konec tedna. Tako razmišljajte o tem odmoru iz zelo preprostega razloga: Vaše delo ni tako intenzivno, da bi ga sploh potrebovali za pravočasno preprečevanje utrujenosti med delom in za potrebno rekreacijo delovne sposobnosti med delom. Sicer pa vam ta odmor sploh ne pripada. Zakon priznava pravico do 30 minutnega odmora v 229. členu samo gospodarskim organizacijam, ne pa finančno samostojnim zavodom, za katere velja zakon o javnih uslužbenih, iz zakona o delovnih razmerjih pa samo njegov prvi del. Določba o polurnem odmoru pa je v njegovem drugem delu, ki ureja delovna razmerja v gospodarskih organizacijah.

Dopust

S. A. Bovec: Po treh mesecih dela leta 1956. ste zboleli in bili do letošnjega februarja v bolniškem stanju. Radi bi vedeli, koliko dopusta vam pripada za omenjene tri mesece, ko ste delali? — **Odgovor:** Nič dopusta vam za tisti čas ne pripada. V letu 1956 niste izkoristili letnega dopusta zaradi bolezni in ni možnosti, da bi ga kakor koli nadoknadili.

Odpoved

M. D. Vrhnič: Delovno razmerje ste odpovedali in odpovedni rok izteče 30. junija letos. Radi bi vedeli, ali lahko v teku odpovednega roka stopite v bolniški stalež, da bi lahko nudili potrebno nego težko bolnemu možu? — **Odgovor:** Po 22. členu 6. točki zakona o zdravstvenem zavarovanju boste lahko stopili v bolniški stalež med odpovednim rokom, ne da bi vam ta prenehal teči, če bo pristojni organ javne zdravstvene službe doletil, da negujete svojega moža.

RAZPIS

Upravni odbor podjetja ELEKTRARNA MOSTE, razpisuje

MESTO TEHNIČNEGA VODJE

Pogoji: višja strokovna izobrazba in 4 leta prakse, ali pa srednja strokovna izobrazba in 12 let prakse.

Nastop službe je možen takoj, ali po dogovoru. Družinsko stanovanje bo vseljivo 1.1.1959. Samsko stanovanje je na razpolago.

Pismene ponudbe z življenjepisom in navedbo podatkov o strokovnosti in dosedanjih zaposlitvah pošljite na naslov podjetja ELEKTRARNA MOSTE — Zirovnica do 1.7.1958.

Ing. Slavko Marjanović : PROUČEVANJE DELA

3. Glede na simetričnost človeškega telesa je napor manjši, če so gibi simetrični proti osi simetrije. To pomeni, da tedaj ko leva roka poseže v levo, se mora desna gibati v desno in obratno. Giba navzgor in navzdol se ne šteje za simetrične tedaj ko govorimo o zmanjšanju napora, kajti pri tem os simetrije ne ostane v enakem položaju. Gibi naprej in nazaj so običajno simetrični (razumljivo tedaj, če se opravljajo istočasno). Najboljši primer za to je mahanje rok pri hoji. Ko krene desna roka naprej krene leva nekaj in to omogoča, da se težiče organizma obdržijo v ravnotežnem gibanju, brez napora mišic, ki bi enorake obdržati ravnotežje. To pravilo velja samo, če sta enake obremenjenosti leva in desna roka, in to si moramo vedno tudi prizadevati. Pri neenaki obremenitvi lahko delo pogostokrat organiziramo tako, da sta kljub temu obe roki enakomerno obremenjeni. Simetrično in istočasno gibanje rok z enake obremenitvijo namreč terja dopolnilni napor mišic, nog in telesa in to se povečuje utrujenost.

4. Povečanje števila mišic, ki se napenjajo, se povečuje vsprodnost s povečanjem delov telesa — oziroma rok — ki se morajo gibati. Tako ima telo stopnjevanje: a) gibanje prstov, b) gibanje prstov in pesti, c) gibanje prstov, pesti in dolančnice, d) gibanje prstov, pesti, dolančnice in roke e) gibanje prstov, pesti, dolančnice, roke in telesa.

5. Cimev mišičja je istočasno obteženo toliko manjši mora biti obrok krvi in napor vseh organizma. Manjši napor lahko dosežemo, če predmet približamo prstom, ali če delo obilnejših delov telesa zmanjšamo s kakšnim mehanizmom ali z delitvijo dela na več ljudi.

6. Če upoštevamo to pravilo, lahko delo v mnogih primerih olajšamo in povečamo produktivnost.

7. Pri praznem gibu se mišice nape-

najo samo zato, da bi prenesle težino lastnega dela telesa. Prenašanje materiala ali orodja, zahteva večji napor kot prazen gib. Zato pa, da bi napor čim bolj zmanjšali sta dve možnosti (odvisni sta od primerov): ali da nedelavnost in trenje pri gibanju premagamo z mehkanizacijo in da roke same obdržijo smer ali, da zmanjšamo maso predmeta, ki se giblje. To pomeni, da naj bo orodje, ki ga pogostokrat jemljemo v roke in izpuščamo, izdelano iz čim lažjega materiala in da ga imamo čim bližje rok.

8. Glede na to, da se giblje roka v skupnih so giba po lok ali lažji od pravolinijskih gibov. Pravolinijski giba z ostrimi spremembami smeri zahtevajo mišic pri vsaki spremembi dodatni napor za to, da premagajo inercijo, ki včasih zahteva tudi popoln zastoj. Dobar primer za uporabo tega pravila je razbijanje betonskih ali kamnitih blokov s težkim kladivom. Veliko težje je zamahniti s kladivom naravnost od mesta udarca prek glave in po isti poti nazaj, kot zavijati kladivo v krogu od mesta udarca okoli ramen kot centra in prek pleč nazaj na mesto udarca.

9. Gibi vzdolž vodila (na primer pri pisanju) napenjajo dve skupini mišic. Ena mišice opravljajo sam gib, druge pa so napete za to, da obdržijo smer, ki jo narekuje vodilo. Zaradi tega dvojnega napenjanja je gib ob vodilu bolj utrudljiv od svobodnega giba.

10. Delo, ki se pogostokrat ponavlja, posebno če je kratkotrajno, dobi po krajši ali daljši vaji svoj ritem. Ritmični gibi prehajajo v navado, to pa pomeni, da se napor, ki je usmerjen na pozornost, osvojuje. Takšni gibi ustvarjajo določeno navado tudi v obliki krvi in utrujenosti mišičje se enakomerno napaja s svežo krvjo, to pa zmanjšuje utrujenost pri delu. Za to, da bi pri določenem poslu dosegli ritmičnost, je potrebno da tega opravljajo večkrat, da ne traja dolgo in da ga opravlja vedno isti delavec. Navade pa imajo

seveda tudi svoje slabe strani. Način dela je težko izpopolniti, če je ta že prešel v navado. To lahko posebno opazimo pri delavcih, ki so se navadili na določen ritem pri delu, na katerega vpliva godba ali gibanje traku v veržni proizvodnji.

Pravila za ureditev delovnega mesta, da zmanjšamo napor pri delu

Od tega kako je delovno mesto urejeno, je odvisno, koliko se človek utruji pri delu. Na delovnem mestu je največ elementov, ki terjajo nepotreben napor. Če te odstranimo, lahko zmanjšamo napor. To je torej drugi čimtel, ki lahko vpliva na manjšo utrujenost.

S proučevanjem dela so določena urejena, da je vsak predmet, material in orodje vedno na istem mestu.

2. Vse, kar jemlje delavec v roke, mora biti pred njim ali tako blizu, da to doseže z roko, ne da bi ob tem premikal telo.

3. Drobni material naj bo grupiran po vrsti in priatekati mora na isto mesto, kjer ga delavec jemlje.

4. Odlaganje gotovih predmetov naj bo urejeno tako, da jih delavec spusti na tistem mestu, kjer opravi zadnji gib delovne operacije.

5. Vse, kar jemlje delavec v roke, naj bo razporejeno tako, da so gibi rok povezani z rahlo ukrivljeno linijo, brez ostrih sprememb smeri. Zadnji gib v ciklusu pa naj se opravi tam, kjer ga je treba znova začeti.

6. Delovno mesto mora biti dobro razsvetljeno. Tudi ostali delovni pogoji morajo biti ugodni.

7. Tedaj, ko se gibljejo roke mora biti telo v udobnem položaju.

8. Delavec pripravlja in izpušča material in orodja. Za vsak naslednji ciklus obdelave pripravlja nov material in isto orodje

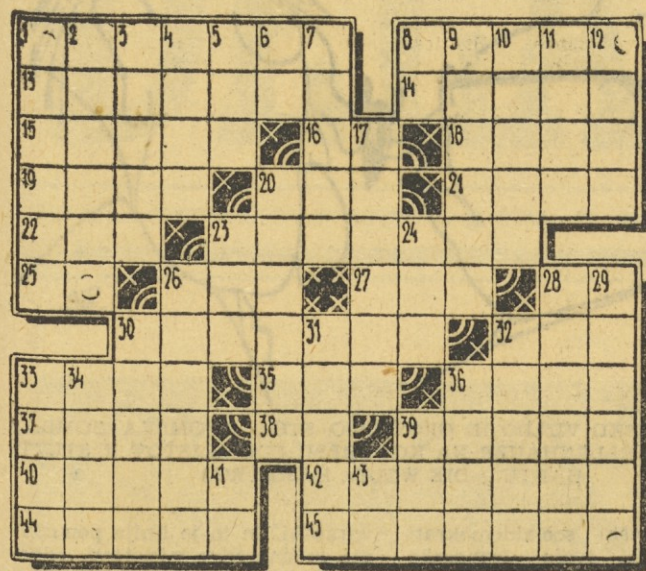
Prej ko ga prime, torej predno se roka zagne, pogleda predmet ali orodje. Če analiziramo prijetanje predmetov, lahko ugotovimo, da je prijetje sestavljen iz več osnovnih gibov — terbilgov. Toda, če mora delavec prej pogledati, kje je predmet, tedaj je že prekršeno prvo pravilo za ekonomičnost dela, ker ne more delati z obema rokama istočasno in zato, ker tudi ne more videti istočasno delovnega mesta leve in desne roke.

Pri jemanju predmetov, ki jih je treba spremljati s pogledom imamo tele terbilge: prazen gib, iskanje, izbiranje, prijetje, držanje, gib z bremenom. Če je mogoče opustiti katerega od teh terbilgov, bo napor manjši. Če je razporeditev predmetov na delovnem mestu vedno enaka, potem jih ni treba iskati in izbirati ter ni potrebna pozornost. Zato, ker se ciklus dela večkrat ponovi, se namreč človek navadi na položaj materiala in orodja na delovnem mestu. Zavolj tega ni potrebno s pogledom iskati predmetov in jih izbirati.

Če so torej predmeti na delovnem mestu vedno enako razporejeni, je napenjanje pri delu manjše in to povečuje storilnost dela.

2. Delovno mesto ima štiri dele in to: del, kjer se delo opravlja, kjer stoji orodje, del, kjer se jemlje neobdelan material, in tisti, kjer se izpušča obdelani material. Vsi ti deli delovnega mesta so povezani z gibi rok. To, kako se delavec pri delu trudi, je razen ostalega, odvisno tudi od medsebojne oddaljenosti teh delov. Zato da bi napor zmanjšali, mora biti velikost delovnega mesta določena tako, da so čim manjše razdalje med posameznimi deli, ki smo jih omenili.

Glede na velikost predmeta, ki ga delavec obdeluje, količino materiala in velikost orodja, so lahko te minimalne razdalje vendarle tolikšne, da se človek prežen normalen človek je tisti, za katere je določena tudi maksimalno dovoljena oddaljenost materiala in orodja, ki zagotavlja najmanjši mogoči napor.

Vodovar: 1. del ustne dušne, 8. dolgoletni predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je pretekli torki umrl, 13. znanstvenik, ki se ukvarja z atomsko teorijo, 14. travnik, li-vada, 15. kdor jamči za koga, da bo povrniti posojilo, 16. pritok Kame v Rusiji, 18. mesto, po ka-terem se imenuje del Črnega morja, 19. pajan, 20. organ vida, 21. preprosti plugi, 22. v resnici, 23. ta hip, ravno zdaj, 25. itali-janski slovnici člen, 26. borba, 27. zlo duh, hudič, 28. dva enaka soglasnika, 30. azijski polotok (tuja pisava), 32. besedica, ki jo pogosto uporabljajo Korozci, 33. »električna« morská riba, 35. dragocena tekočina, 36. ime zna-nega jugoslovanskega karikatu-rista Križaniča, 37. neumni, 38. oslov glas, 39. neusmiljen, 40. očrti, navedbe značilnosti, 42. vrtna začimba, 44. baraka, koli-ba, 45. sočno zasledovanje (mn.)

Navpično: 1. ječe, 2. neobčut-ljiv, 3. moško ime, 4. zavoj, pak-et, 5. krk, 6. začetnici sloven-skega pesnika, pisatelja in lite-

rarnega zgodovinarja (*Zorina), 7. nauk o pravosti, 8. okrajša-va za »starejši«, 9. visoka gora v Armeniji, 10. ime predsednika Ljudske skupščine Makedonije Koliševskega, 11. koralni otok, 12. otok v Indoneziji, 17. poto-valne potrebščine, 20. velikani, 23. del celote, 24. glas vrane, 26. tanko platno za boljše perilo, 28. potiskana bombažna tkanina, 29. podzemeljski odebeleni deli rastline, 30. ime slovenskega skladatelja Kogojca, 31. orodje za zemeljska dela, 32. ime revolu-cionarnega borca pod 8. vod., 33. nadutek, domišljavec, 34. ko-pica, 36. del vrat, 39. krajevni prišel, 41. kot 38. vod., 43. plo-skovna mera.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 17
Vodovar: 1. štafeta, 7. ple-skam, 13. piti, 14. odboj, 16. so-va, 17. opolo, 19. ulkusa, 21. pik,-r, 22. lepota, 24. dereze, 26. tn, 28. Tunizija, 30. od, 31. natisi, 33. imetje, -o, 35. ilo, 36. ikone, 38. Anton, 40. cink, 42. Atene, 44. koje, 45. Evelina, 46. Armenec.

SIN BRIGADE

PIŠE: TONE SELISKAR
RIŠE: MARIJANCA JEMEC

121. Malo pred polnočjo je brigada odšla proti čisti, ki pelje v Ljubljano. Martinček se je počutil v bri-gadi tako dobro, da mu je srce igralo od veselja in ponosa. Nocoj je prikratk šel v borbo s svojo mulo, ki je tvorila težki mitraljez. Kako in kje bodo na-padali, niso borci nič vedeli, vse to so vedeli samo komandanti bataljonov in komandirji čet.

124. Potem je priskakljala veverica. Zvedavo se je ozirala na gnezdo in že je mislila splezati do rogovile, toda kosovka se je jezo zapodila vanjo, tako da jo je veverica naglo uverila po debeli bukve navzgor in v višine jezo šušljala proti gnezdu. »Se pič brani svoj domek!« si je mislil Martinček. »Eh, sleherni stvar na svetu ima svojega sovražnika!«

122. Brez besed, v globoki tišini so stopali borci sko-zi temne gozdove. Po lučkah v dolini so spoznali, da so že nad tgom. A šli so kar naprej. Tam, kjer se cesta oddalja od železniške proge in se prične dvigati v strme klance, je Martinček zautil, da se bo nekaj odločilo. Borci so se razvrstili po grmovju in vzdolž ceste, težki mitraljez, ki ga je nosila mula, pa so po-stavili za dvoje dreves, tako da je obvladal lesen mo-stič na ostem ovinku.

125. Sonce je obsijalo ovinke. Nastalo je prekrasno polnočno jutro. Ptice so prepevale, metulji so se igrali v soncu in nič ni kazalo, da se bo tu prav kmalu zgodilo nekaj velikega, nekaj hudega. Iz vsake puške je pač prežala smrt! »Martinček, kar pogumno!« mu je zašepetal mitraljez in odrgal veliko rdečo ja-godo, ki mu je zorela pred nosom.

123. Prišlo se je svitati. Martinček je ležal na tre-buhu in njegova puška je prežala na cesto. Tik zra-ven njega je v rogovilah nizkega drevesa v gnezdu čepela kosovka in prestrašeno čirkala v čudne goste. Toda kos ni nič pomišljal. V gnezdu je čepelo pet lačnih kljunov in kadarkoli je priletel kos s črvom, so kljunji mladčev na vso moč zavezali. Martinček se je razveselil teh ptičev, saj niso vedeli, kaj je vojna.

126. Tišina tega lepega jutra se je skalila. Iz dna do-line se je zasililo brnenje motorjev in kmalu so za-gledali na prvem ovinku kamione, ki so počasi lezli v strmino. Fašistična izvidnica na treh motorjih je zahrnela čez mostiček in zdrvela po klanecu navzgor. Za njim so bučala štiri vozila: prvi je bil kamion oklopnjak, poln fašistov, za njim dva kamiona z jet-niki, zadnji pa je bil spet oklopnjak.

K O B C I N S K E M U P R A Z N I K U O B C I N E T R B O V L J E

ISKRENO ČESTITA

Cementarna Trbovlje

S SVOJIMI OBRATI RADEČE IN ZIDANI MOST

Zahrtna je bila tale noč. Gjuro se je čudno počutil, v duši mu je viharil nemir. Čutil je Marijano ob sebi, pol pomešano s tugo, čutil je neznan nagon in neko tožno željo. Za trenutke je pomislil, da je med njima spet nema, topla prisrčnost, takoj nato se mu je pobilnilo: gotovo ga sovražila. On je ulovil Ivana, on je razbil njeno skrivno življenje začarnih sanj in nedotaknjene lepote. Kaj pa more drugega čutili zanj? Zavednost? Da, to je pomembna moralna kategorija, a mar je v tem primeru umesta? Zavednost je podlaga in pogankalka vsega — tako pravijo in to zveni res pre-priljivo — ampak tule, / teje brezumni noči, na majavem mostu med snom in resnico, na razvalinah zdrobljene idile, daleč od zelene oaze varnosti, ko življenje ni vredno več kakor grmenje tamle za ob-zorjem — tu, v temle dekletu, ki jo spomin-i bičajo kakor nevihta in ki gotovo preživlja strahoten razkroj lastnega bistva — v dekle-tu, ki ji mora biti vse, kar vodi dalje in kar vidi za seboj, v minulosti, sedanjosti in pri-hodnosti, tako bedno in brezsilno v pri-merjavi z izgubljenim — v temle dekletu, ki molče pošilja v neskončno noč nemo prekle-tstvo in tugo, v dekletu, ki mu tale čas ne pomenijo velike besede in vzvišeni pojmi nič več kakor topo, zmedeno brnenje v ušesih — ali mar tu, pri nji in v nji v teje noči peklenskega razpadanja vsega, kar živi in živorati, lahko najde zavednost svoje zanes-ljivo, svoje varno zavetje?

Bledi mesec je močnejše posijal, oblaki so se dvigali ali viseli. Gjurov levi rokav je padel iz žepa, veter je mahljajl z njim, kakor z raztrgano zastavico. Gjuro je dvignil oči k Mirjani in je hkrati začutil, kako ga zemlja vleče k sebi. Nič več ni poznal prostora okoli sebe, saj to ni več noč nad njim in okoli njega, marveč citronasto rumeno jutranje svitanje na pogozdeni gojavi nad Veljovom. Doline so puhtele v jutranji svetlobi. Prva četa se je uvrstala. Sprejela je nove prostovoljce in komandir čete je razdeljeval opre-mo. Pravzaprav to ni bila nikakršna oprema, marveč nekaj orožja in nekaj parov opank. Gjuro je stal ob komandirju. Komisar je za-pisoval imena novincev. Pristopali so po vrsti, posamično. Izenadla je zagledal Gjuro sijote, vitko dekle pred seboj. Molče je prišla, z resnim obrazom, še rdeča od jutranjega sna. Obklečena v svetlo, dolgo obleko, s plaščem iz balonske svilne čez roko. Da, kar sijala je. Gjuro se je zazdela lepa kakor pri-kazen. Komisar jo je vprašal po imenu. Mirjana Bučević —

Mirjana se je naslonila na zid, zagledala se je daleč predse. On je stal ob nji, iztrgal se je iz spominov in živo začutil, da je nje-gova navzočnost povsem nepomembna. Pa vendar ji mora povedati.

Z roko je šel čez oči.

»Ali se spominjaš, kako sva pokopala Radojco?«

Gotovo ga ni slišala, ker je dalje molčala, ne da bi se ganila. Gjuro je ponovil:

»Skupaj sva ga pokopala, tedaj sem bil ves iz sebe.«

Spet ni odgovorila. Njena lica so dobila kovinski lesk.

»Toda mi je bilo, kakor bi pokopal del samega sebe. Radojca je bil nedolžen kakor angel. Takrat sem prisegel, da ga bom maščeval.«

Mirjana je samo rallo trznila, obličje ji je spretel bliskovit krč, toda ustne so ostale neme. Gjuro je sklonil glavo in se obrnil, da bi šel.

»Ostani,« je rekla kakor bi se prebujala. Njen glas je bil globok in spremenjen.

»Mirjana,« je izustil in obstal kakor ukop-an. Spet sta umolknila. Ona je obrnila oči proti njemu, a ta pogled nekako ni bil s tega sveta.

»Radojca je bil žrtve,« je rekel, ne da bi jo pogledal. »Nemci nikdar ne bi bili izvo-hali, kje je štab bataljona, ko jih ne bi bil vohun obvestil. Zato je Radojca padel.«

Namenoma se je izogibal, da bi omenil Ivana. Ona pa je vedela, koga je imel v mi-sli. Spet se je stresla. Njen pogled je po-čival na njem, rahlo je odprla usta:

»Ali ga boste ustrelili?«

Pokimal je. Mirjana se ni ganila z mesta. On je od-vrnil oči, a še je na sebi čutil njen uporni, neznojni pogled. Brž je moral nekaj reči, da se ne bi izdal.

»V vojni se moramo tudi tega navaditi.«

Nato se je vprašal, zakaj je to znilo, zakaj je izgovoril to plehko, nesmiselno publico, ki ničesar ne pove. In mar je sploh treba, da tu stoji? Nič ni bolj neumnega kakor puhla tolažba.

Ampak Mirjana je pokazala, da je dosti bolj razborita, kakor je mislil. Za trenutek ni verjel lastnim ušesom. Osuplo jo je po-gledal.

Njeno obličje je bilo brezizrazno, toda od znotraj ozarjeno s prečudno, nedoločno svetlobo.

»Če je tako, ne morem žalovati za njim. In če bi tudi hotela, ne bi mogla. Ampak...«

Tu je malo zastala in Gjuro je videl, da so se ji širili beli kolobarčki okoli zenic.

»... Ampak hudo mi je, ker tega ne morem verjeti. Tolikani poznam njega kakor sebe, morda bolj njega kakor sebe, prepričana sem bila, da ga poznam in zato sem ga ljubila. Zato se mi vse to dozdeva kakor v sanjah.«

Gjuro je molčal. Mislil je, da je tako najboljše. Ko bo odprla srce, ji bo močno odleglo.

Nekaj časa je gledala v tla, nato je na-daljevala s hladnim, uničujočim glasom:

»Odkar sva se vzljubila, ni imel skriv-nosti pred menoj. Zaupal mi je prav vse, kar ga je težilo. Naprej sem vedela, kako bo reagiral ob kateri koli priložnosti. Niti se nisem tako dobro poznala kakor njega. Ni moglo, da bi bil on to zagrešil.«

Veter je zaviljal po cesti, okna na štabu so bila temna. Mesec se je skril za oblake. Bliskalo se je pred dežjem. Bliski so poljub-ljali visoke vrhove. Vihar je vrtinčil prah.

Mirjana je zavzdihnila.

»Zato mi je hudo. Vnovič sem preživela leta najinega puzovanja, od vsega začetka. Vsega se spominjam, vsake besede, vsake njegove misli...«

Zahtela je. Gjuro jo je prijel za roko. Vzravnala se je in ga pogledala.

Njena roka je ostala v njegovi. Mehka je bila in hladna kakor led. Čvrstje se je oprla ob zid.

»Vnovič sem premislila vsak njegov po-stopek in se spraševala, če nisem morda jaz kaj zakrivila...«

Gjuro je izpustil njeno roko in zinil, da bi jo odvrnil od takšnih misli, ona pa je brž odkimala.

»Naj le bo, pusti me. Vse to sem morala še enkrat preživeti. Sebe sem hotela pre-pričati, da je tako, kakor vi pravite. Vse sem raziskala, vsakršno malenkost, in...«

On je stal togo, grlo se mu je stisnilo. Ona se je razjokala, pri tem je imela odprte oči, solz ni bilo, ampak ustne so ji drhtele. Telo se je neslišno treslo.

KDO JE IZDAJALEC?

NINE OPAČIČ

Gjuro ji je položil roko čez rame.

»Mirjana, čemu to?«

Ni več drhtela.

»Nič. Vem, da je neumno ker se takole vedem, a zdaj ne morem drugače. Morda bo nekoč minilo.«

S prstom je šla čez trepalnice in odvrnila lase s čela. Gjuro je snl roko z njenega ramena. Ona ga je gledala in rekla:

»Zahvaljen za pozornost! Tolažim se pa vendarle s tem, da se nisem zmotila.«

Izenadno jo je vprašal:

»Kako ti misliš?«

»Za njim ne morem več žalovati. Evo, tu sem.« — roko je položila na prsi — »tu sem vse zadušila. Ampak tega ni mogoče pozabiti. To ni od večera. Vendar mi je močno od-leglo, če pomislim, da ni izdajalec, temveč skratka... žrtve zmotit. Sebe prepričujem o nasprotnem, a ne verjamem, da bom mogla kdajkoli pomisliti nanj kot na hudodelca. To me tolaži in mi daje moč.«

Vsaka logika je lahko pravilna in hkrati priskutna. Odvisno je od tega, s katere strani se je lotiš in kako dogodke v sebi preživlja. Gjuro je hotel reči, da so kavi o Ivanovem izdajstvu neovrtni, a brž je popolnoma ne-zavedno to opustil. Ne zato, ker bi se bil varoval, da ne bi bil Mirjana še bolj ranil, ali da bi podnetil njeno utvaro, marveč iz nekih čudnih vzrokov, ki še njemu samemu niso bili jasni. Nekakšna mučna, nedoločna slutnja se mu je že dav vtihotapila v dušo, da je bil negotov in je nagibal k črno-glednosti.

Okoli njiju so plule črne sence. Dež se je čutil v zraku. Vihar je prenehal, vse je po-tihnilo.

Mirjana se je stresla.

»Vse to sem hotela tebi povedati. Ni mi bilo mar, kako bodo drugi sodili.«

Gjuro ji je stisnil roko.

»Bodi hrabra. Kdor želi živeti, prenaša vse nekako laglje. Življenje je nemalokrat okrutno, ampak ko bo vsega tega konec, bo nebo nad nami spet vedro.« — Zazdelo se mu je, da plava na valovih vetra, ob zvokih ne-slišne, tople glasbe, ki trepeče v njem.

Ona je rekla: »Da.« Skrušana je bila.

Ullilo se je kakor iz skafa. Mirjana se je poslovala in odšla noter.

Gjuro je dolgo gledal za njo, in ko je že ni več bilo, se mu je dozdevalo, da še vidi njeno strto, skrušeno postavo. Hladne, debele kaplje so mu padale na glavo. Pljusnil je naliiv. Zemlja je bučala pod njim. Nebo so obevali bliski. Njekje blizu je tresčilo. Bilo je, kakor da se je gora prevrnila.

Stražar je osupel pri tekel:

»Tovariš, umakni se noter! Kaj ti pa je, da stojiš v naliivu?«

Po njegovem plašču je lil dež. Gjuro se je raztreseno zdrnil in stopil v hišo.

Nevihita ni dolgo trajala. Pojavljala se je v kratkih, hudih naliivih, ustvarjala je moč-virja in poplave, spremljal jo je vihar s treski. Nekaj časa je nevihita tako razsajala, da se je zdelo, kakor da bo streha popustila.

In nato se je na lepem vse umirilo, nebo se je razjasnilo in v vsem sijaju se je pojavil mesečev srp. Rastlinje in drevje je širilo svoje vonje. Zvezde so slikovito sijale. Po-točki so šumno hropili, listje se je stresalo in šumelo, življenje je ktilo na zemlji in nad njo, krepko in nepremagljivo.

Gjuro vso noč ni zaspal. Oprezal je na pripravnem kraju, od koder je lahko pre-gledal vse štab in okolico. Ure so se počasi odmikale in nič se ni zgodilo. Vsakdo je spal na svojem mestu. V bistri, sveži noči po naliivu in neurju v svežem, prečiščenem ozračju je spal štab v mrtvaškem snu.

Preden se je zdanilo, so se Gjuro od tobaka zagnusila lastna usta. Veke so mu postale težke, po vsem životu ga je mrazilo. Stopil je v kuhinjo in zakuril. Tu se je neko-liko osvežil, a dolgo ni smel ostati, ker mu je spanec na roko silil na oči. Spet je odšel na plano in pretegnil mišice. V bledi luči svitanja se je dvigala gosta, bela megla. Zgrozilo ga je.

Za hlevom, kjer je spal Smajo, se Gojlo ni ganil. Ta je dežural z Gjuro. Moker in zgrižen je sedel v skritem kotu, bled in premražen. Gjuro je obšel hišo, ustavljal se je pred njim in vprašujoče zganil roko. Gojko je odkimal in dalje pihal v pesti. Gjuro se je vrnil v hišo. Gotovo nekaj ni v redu, je pomislil. Pa vendar, ni ga posehno vznemirjalo to, da ni nihče iz štaba ali iz njegove bližine ponoti nikamor odšel. To je sprejel dokaj mirno, brez razburjenja, čeprav je upal, da bo ta noč prinesla še kaj novega. Če se tudi v četah ne bo nič pri-merilo, bo tudi prav — potemtakem Ivan nima pajačev. V tem primeru bo zmaga popolna.

Prečudno, Gjuro se to jutro ni močno veselil takšne zmage. Ali zaradi tega ne, ker so se mu izneverile nade, da bo zasačil Matilda na samem delu, ali zgolj zato ne, ker je Ivan že razkrinkan in ker je deloval sam, brez pajačev, se nihče ni mogel niti po-javiti, da bi pošiljalo sprejel, o vsem tem Gjuro ni premišljal. Bolj in bolj je čutil, da pogreša nekatere bistvene elemente in vsa zadeva se mu je zdela še daleč od tega, da bi se končala tako hitro, kakor je on želel in hotel. To je slutil vse bolj in ta slutnja je stopnjevala njegov nemir. Zastran pošiljke, ki naj bi bila to noč izročena Matildi, si je bil na čistem, da je tu šlo samo za golobe, izvežbane za kurirsko službo. Kajti Matilda je po golobih pošiljala poročila svoji centrali in golobe so gotovo izvežbali izven odreda,

pri centrali. To je vsekakor neovrtno, ni pa jasno, kako in po kakšni poti je dostavljala centrala golobe Matildi na svobodnem ozem-lju. Nekdo jih je moral prenašati, skrivaj, ponoči, in Gjuro je upal, da bo ta noč raz-jasnila tudi to plat.

Zdaj je pričakoval poročila iz čet. Med-tem se je počasi daniilo. Ob razsvitju so se začeli oblaki znova kopčiti nad Gorovim. Megla se jim je pridružila in planine je zakrila neprosojna bela preproga. Oblaki so padli nizko, čepeli so na strehah. Porajal se je mrk, deževen, hladen dan — štiriindvaj-seti maj.

V štabu je kmalu zazvelo. Prvi je vstal Smajo. Se zaspan je prišel iz hleva, testen in nabuhel. Njegova grba je bila videti še strahotnejša. Gjuro je sedel pri ognju, z mokre bluze se je kadilo. Rdeč je bil in zaripel.

»Kje te je pa tako premočilo?« je vprašal Smajo in se primaknil k ognjišču. Dišal je po vlažnem, kislastem hlevskem zadahu.

»Na dežju,« je modro odgovoril Gjuro.

Smajo to ni iznenadilo. Roke je razprostrl nad ognjem. Široko obličje se mu je raz-veklelo.

»Jaz sem pa mislil, da tebe nič ne pre-moči.«

»Še ne, ampak tudi to še utegne biti.«

»Lej si, bogme,« je vprašal Smajo izne-nadno po daljšem premolu. »Zakaj se pa ti tako dolgo smukaš pri nas v štabu? Saj imamo svojega obveščevalnega oficirja. Pa menda niso razformirali odrednega štaba? Ali pa bodo podvojili obveščevalce po bata-ljonih?«

Z očmi je lokavo mežikal. Smajo je go-voril z jako slabim naglasom.

Gjuro ga je prestregel.

»Skenili smo, da bodo obveščevalni oficirji zamenjali intendante po bataljonih, da ljudje ne bodo več požirali kopit.«

»A, tako,« je mrknil Smajo in že je bil pripravljen razpravljati o pomenu intenden-ture, ko je nekaj borcev in kurirjev prihrumelo v štab. Posedli so okoli ognja in začeli pripovedovati o dogodkih zadnjega časa. Eden izmed njih je pravkar prišel iz bolnišnice in njegova usta so bila polna hvale o bolniški hrani. Tudi tobaka je bilo tam na voljo. Mimogrede je omenil, da je neki njegov sorodnik po materi sinoči iz-dihnil v bolnišnici. Dobil je lažji zadetek v želodcu in gotovo ne bi bil podlegel rani, če kloga ne bi bila zastrupljena. Nemci stre-ljajo z zastrupljenimi krogli.

»Bogami,« je rekel kmet, »tale moj so-rodnik je bil imovit kmet. Zdaj bo šlo vse pozlu. Zal mi je tistih volov, takih še ni na Štajerskem ni.«

Neki drugi, mladosten, a posivel, ki je prišel iz prve čete, se je kar zasopil, ko je pripovedoval, kako je neki dolgiček iz prve čete, ki ga vsa Evropa ne bi mogla nasititi, naletel ob napadu na ustaški magacin in v njem na razstrelivo v palicah, pa je mislil, da je čokolada, in je pospravil kar celo torbo. Eksploziv je malo osladen in dolgin je začel grizkati, grizkati, dokler se ni na lepem nabuhnil kakor sod. Ko so mu v četnem poveljstvu povedali, kaj je pojedel in da ga bo vsekakor razneslo, se je tako pre-stršil, da je pretil z bombo vsakomur, kdor je prižgal blizu njega vžgalico.

DOGODKIV SVETU OD TEDNA DO TEDNA

OB KONGRESU ZAHODNONEMSKIH SOCIALNE DEMOKRATOV

JASNEJŠE SMERNICE

Ob smrti Djura Salaja so poslali CK ZKJ, zveznemu izvršnemu svetu in Centralnemu svetu sindikatov Jugoslavije so-
žalja številni predstavniki vlad, partijskih
in sindikalnih organizacij iz raznih dežel.

Poljska in jugoslovanska vlada sta iz-
dali skupno poročilo, da sta na predlog ju-
goslovanske vlade odložili nameravani
obisk predsednika Tita v Poljski na nedo-
ločen čas. Sporočilo pravi, da obisk v se-
danjih okoliščinah ne bi dal zaželenih
rezultatov.

Jugoslavijo je obiskala britanska parla-
mentarna delegacija. Med bivanjem v Ju-
goslaviji si je ogledala več krajev in imela
razgovore s političnimi in državnimi pred-
stavniki naše države.

General de Gaulle je v ponedeljek spet
prišel v Pariz in se sestel s predsednikom
vlade Pflimlinom in predsednikom repu-
blike Cotyem.

Od prvega novembra lani do srede
marca letos so sovjetski časopisi in radio
objavili 63 poročil in 11 člankov o Ju-
goslaviji. V istem času pa sta samo Borba in
Politika objavili 611 poročil, člankov in
komentarjev iz življenja in Sovjetski zvezi.
Čeprav so se izgovarjali, da je to zaradi
pomanjkanja prostora, pa so v zadnjem
času našli tega prostora dovolj za obširne
vsakodnevne dolge članke o »revizionizmu«
ZKJ in za obsodbo celotne jugoslovanske
politike.

Na francoskem otoku Korziki so v petek
zvečer alžirski uporniki z vojaškimi padali-
ci in domačimi desničarskimi elementi iz-
vršili državni udar in vzpostavili prevrat-
niško oblast. Ob tem dogodku je predse-
dnik francoske vlade Pflimlin opozoril Fran-
coze, da bi to lahko pripeljalo deželo v
državljansko vojno.

V Libanonu vlada do zdaj ni mogla za-
dustiti upora, ki je nastal ob zahtevi opozi-
cije, naj sedanjí predsednik republike
Chamoun odstopi. Obtožila pa je Združeno
arabsko republiko, da iz Sirije podpira
upornike in je proti njej vložila pritožbo
v Varnostnem svetu OZN.

Napetost med Indonezijo in ZDA je
nekoliko popustila. Ameriška vlada je ob
spoznanju, da uporniki ne bodo ničesar do-
segli, prenehala z obtožbami indonezijske
vlade in ji je celo obljubila določeno koli-
čino orožja in hrane.

Na kongresu zahodnonemške Socialno
demokratske stranke so potrdili dosedanjí
politično linijo stranke in znova izvolili
Ericha Ollenhauerja za predsednika
stranke.

Na parlamentarnih volitvah na Japo-
nskem je zmagala vladna Liberalno demo-
kratska stranka, ki je dobil 287 poslancev.
Do zdaj jih je imela 290. Edina pomembna
opozicijska stranka je Socialistična, ki je
na teh volitvah povečala število poslanskih
mest v parlamentu od dosedanjih 158 na
166. Komunisti so od dosedanjih dveh po-
slancev zadržali samo enega.

Voditelj ciprskih upornikov nadškof
Makarios je pristal na povabilo angleških
cerkvenih krogov, da obišče Veliko Brita-
nijo. Menijo, da bo imel ob tej priložnosti
tudi politične razgovore, zato pripisujejo
njegovemu obisku velik pomen. Nedavno
tega je Makarios izjavil, da se strinja z
avtonomijo Cipra v okviru britanske skup-
nosti narodov, če se prebivalstvu prizna
pravica do samoopredelitve. Znano je, da
želi Črčija Ciper zase, Turčija pa ga hoče
razdeliti.

V Moskvi je bilo od 20. do 23. maja
posvetovanje predstavnikov komunističnih
in delavskih partij držav, ki so članice
Sveta za gospodarsko pomoč. Po uradnem
sporočilu so razpravljali o nadaljnjem raz-
voju gospodarskega sodelovanja med so-
cialističnimi deželami. Sestanke so se ude-
ležili tudi predstavniki Severneje Vietna-
ma, Kitajske, Koreje in Mongolije, čeprav
te dežele niso članice Sveta za gospodarsko
pomoč.

Eisenhower je predložil Sovjetski zvezi,
naj bi se sestali strokovnjaki ZDA, Velike
Britanije, Francije in Sovjetske zveze, da
bi razpravljali o ukrepih za kontrolo usta-
vitve jedrskih poskusov. Sestanek naj bi
skleicali v roku treh tednov v Zenevi.

Predstavniki avtonomnih vlad Toga in
Kameruna, dveh afriških dežel pod fran-
cosko upravo, sta zahtevala od Francije,
naj tima prizna popolno neodvisnost. Ti
dve deželi sta bili do prve svetovne vojne
pod nemško oblastjo, po vojni pa so ju
dodelili pod skrbstvo Francije. V obeh de-
želah se je v zadnjem času močno razvilo
narodnoosvobodilno gibanje.

Na Poljskem so objavili sporočilo v za-
ključku pretrsa celotnega partijskega
članstva. Skupno so izključili iz partije
nad 200.000 članov. Poljska združena de-
lavška partija šteje zdaj nekaj nad mili-
on članov.

Predsednik Tunizije Habib Burgiba je
izjavil, da bo Tunizija znova postavila
vprašanje francoskega napada na Sakiet
Sidi Jusuf pred Varnostni svet OZN. Za-
radi prevrata v Alžirji grozi tudi Tuniziji
vedno večja nevarnost vojne. Francoske
čete iz Alžirije vpadajo na tunizijsko ozem-
lje, poleg tega pa so v sami Tuniziji tudi
francoske čete.

Francoska poslanska zbornica je spre-
jela vladni načrt zakona o odvzemu sku-
pihšinskih pravic tistim poslancem, ki bi bili
zaprleti v prevratno delovanje.

Največja francoska sindikalna organi-
zacija Generalna konfederacija dela je za
sredo sklicala splošno stavko in znak pri-
pravljenosti delavskega razreda za obrambo
republike. Socialistična stranka je pre-
povedala svojim članom sodelovanje pri tej
stavki.

Ameriški zunanji minister Dulles je v
zvezi z razvojem dogodkov v Franciji izja-
vil, da ZDA ne nameravajo kakorkoli po-
sredovati, rekoč da je to samo francoski
problem.

V Washingtonu so sporočili, da so na
otoku Eniwetoku v Pacifiku opravili že
tretje jedrsko eksplozijo v vrsti letošnjih
poskusov.

Predstavniki alžirske Narodno osvobo-
ditelne fronte je izjavil, da je Fronta pri-
pravljena razpravljati o zaključitvi mira
samo s tisto francosko vlado, ki bo imela
res avtoriteto in ki bo hotela pristati na
neodvisnost Alžirije.

Delegati so vstali in zapeli
»Göttingensko kantato«, posveče-
no boju proti atomski nevarnosti.
Tako se je minuli teden začel kon-
gres nemških socialdemokratov,
sedmi po vojni, oziroma točneje
povedano od leta 1946, ko so
stranko socialdemokratov znova
obnovili.

V duhu kantate je pozneje po-
tekal tudi dobesedni del kongresa.
Delegati so drug za drugim vsta-
jali in govorili zoper grozečo ne-
varnost novega atomskega napada,
zoper namere Adenauerjeve
vlade, da oboroži Zahodno Nem-
čijo z atomskim orožjem, proti
uradni politiki, ki skuša ponovno
vzpostaviti močno nemško ar-
mado.

Socialdemokratski kongres je
krepko poudaril, da takšna usme-
ritev demokristjanske vlade samo
še pogloblja prepad med obema
deloma Nemčije in tako zavira
združitev razdeljenega naroda.
Prihodnost Nemčije je izven vo-
jaških blokov, s prostovoljno ome-
jitvijo števila mož pod orožjem in
okviru širšega evropskega var-
nostnega sistema.

S takšnim stališčem so se to-
krat socialdemokrati precej jasno
izrazili. Izoblikovali so določenej-
še gledišče v tem važnem vpraša-
nju, kjer jih je prav dosedanja
nejasnost pripeljala — po mnenju
mnogih — do poraza na lanskim
parlamentarnih volitvah.

Precejšnjo senzacijo je povzro-
čil referat enega socialdemokrat-
skih prvakov Wehnerja. Na kon-
gresu se je Wehner, bivši član
Komunistične partije in neuradni
vodja levega krila v socialdemo-
kratski stranki, med drugim za-
vel za tesnejše stike z vzhodnim
delom Nemčije. Sedanji položaj
nenehno grozi z nevarnostjo,
ugotavlja pozneje kongres na

Wehnerjev predlog, da bi sedanja
začasna razdeljenost postala stal-
na. Zato je treba takšno nevar-
nost omejiti in zmanjšati prepad,
ki loči oba dela Nemčije. Zdru-
žitev Nemčije pa je treba uresni-
čiti v skladu s stališči štirih ve-
likih sil in obeh delov nemškega
ozemlja.

To je vsekakor ena najbolj bi-
stvenih ugotovitev na kongresu,
ki se odlikuje po stvarnem preso-
janju položaja. Važna pa je še
tembolj, ker je diametralno na-
sprotna uradnemu stališču Ade-
nauerjeve vlade. Morda je bilo
prav to vprašanje najbolj boleče,
ker je spodbudilo starega kancler-
ja, da je zelo zločno napadel delo
in sklepe kongresa svojih poli-
tičnih nasprotnikov.

Wehnerjev nastop je zbudil ži-
vahno odobravanje med prisotni-
mi delegati. Ko pa so ga izvolili
še za enega od dveh podpredse-
dnikov stranke, je postalo očitno,
da je to prineslo precej svežega
zraka v socialdemokratsko parti-
jo, da to pomeni vdor radikalnej-
šega in bolj dinamičnega duha v
nekoliko okorelo in zatohlo ozrač-
je znotraj stranke. Zato so neka-
teri opazovalci nadeli tokratnemu
kongresu vzdevek »Wehnerjev
kongres«.

Podobno ozračje je bilo čutili
tudi v eni najvažnejših točk dela
kongresa, v razpravi o novi
programu stranke. Socialdemo-
krati ves čas po povojni obnovi
stranke niso imeli začrtanega do-
ločenega programa, ki bi perspek-
tivo nakazoval naloge in cilje
stranke. V vsakdanjem delu in
določanju dnevnih političnih takti-
ke so se oslanjali samo na za-
ključke in resolucije posameznih
kongresov. Od tod je bilo tudi ču-
titi nestabilnost v politični liniji
socialdemokratov, meglenost nji-
hovih programskih ciljev. Sam
Adenauer je med lanske volilno
kampanjo zlobno pripomnil, da
stavi z vsakomur za 10.000 mark,
ki bi mu lahko povedal, kaj prav-
zaprav hoče socialdemokratska
opozicija.

Zdaj je posebna komisija že dve
leti pripravljala osnutek progra-
ma. O njem so načelno razpravl-
jali tudi na sedanjem kongresu
v Stuttgartu. Podrobneje ga bodo
obdelale še krajevne organizacije,
dokončno pa ga nameravajo spre-
jeti na prihodnjem kongresu leta
1960.

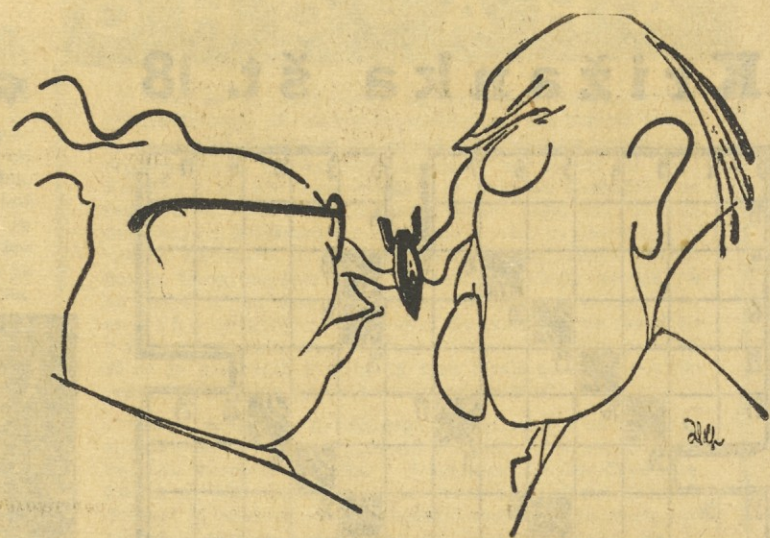
Program pa je že v načelu mo-
ral rešiti nekatere važne stvari.
Tako je moral odločiti med dve-
ma koncepcijama o nadaljnjem
vlogi stranke. Od l. 1953 desno krilo
stranke nenehno širi geslo, da je
treba stranko razširiti v »široko,
liberalno narodnjaško stranko«, ki
bi zajemala vse sloje in razrede
in bi se »morala znebiti marks-
istične navlake« in »ozke, izrazito
delavske podlage«. Kongres pa je
v glavnem zavrnil takšno idejo,
ostal je pri razrednem značaju
stranke in menil, da ni treba »vre-
čati marksizma raz krov«. Čeprav
dokončna razprava o tem še ni
končana, je vendar značilno, da so
v novo vodstvo izvolili v glavnem
predstavnike te druge zamisli, za-
misli, ki vztraja na tradicio-
nalni delavski podlagi in razred-
nem značaju socialdemokratske
stranke.

V ostalih vprašanjih pa je obič-
ajno prihajalo do kompromisa
med desnim in levim krilom
stranke, simbol takšnega »spora-
zumovanja na sredini« pa je tudi
ponovna izvolitev voditelja so-
cialdemokratov Ollenhauerja za
predsednika stranke. Ollenhauer
pa je znan kot posrednik med

skrajnimi krili v lastni stranki,
kot pomirjevalec nasprotnih struj
in ugajevalec včasih tudi ostrih
nasprotij in sporov znotraj parti-
je.

Takšen kompromis je bil po-
novno dosežen v gospodarskih ci-
ljih socialdemokratske stranke.
Tokrat se resolucija o gospodar-
ski politiki skrbno izogiba izrazu
»nacionalizacija«, v očitni skrbi,
da ne bi s tem odvrnili srednjih
meščanskih slojev od programa
stranke. V ta namen so zato
žrtvovali zahteve nekaterih kra-
jevnih organizacij, ki se zavzema-
jo za podzavljenje vse industri-
je. Končno izglasovana resolucija
kongresa meni, da bi bilo treba
spraviti »pod javno nadzorstvo«
le premogovno industrijo ter pro-
izvodno naftne in atomske ener-
gije. Tu je namreč zasebni kapita-
l prešibak, da bi lahko izvedel
nujne reorganizacijske ukrepe, ki
bi dvignili storilnost dela.

Kongres se je dotaknil tudi ne-
katerih važnejših zunanje-politič-
nih vprašanj in zavzel do njih do-
ločnejše stališče. Tako so med

»MED BONNSKO VLADO IN OPOZICIJO STOJI ATOMSKA BOMBA.«
JE IZJAVIL OLLENHAUER NA KONGRESU SOCIALISTOV V STUT-
GARTU. (»DIE WELT«, HAMBURG.)

drugim nemški socialdemokrati
ostro obsodili svoje »francoske
brate« zaradi njihove politike do
Alžirije. Njihovo stališče do nem-
škega vprašanja, zlasti zoper
atomsko in ponovno oborožitev
Zahodne Nemčije, pa se tudi ostro
loči od nekaterih drugih zahodnih
socialdemokratskih partij, ki si
prizadevajo, da bi po vsej sili
vključili Zahodno Nemčijo v obo-
roženi zahodni blok.

Zato je vsekakor zelo pozitivna
osnovna linija, ki je prevladovala
na kongresu glede teh temeljnih

vprašanj. In to je linija popušča-
nja mednarodne napetosti, odpor
do »politike s postojank sile«, za-
vzemanje za sporazumevanje med
Vzhodom in Zahodom, za razoro-
žitev in za širok evropski var-
nostni sistem, ki bi presegel ozke
okvire blokvske razdelitve.

To so vsekakor jasne smernice,
ki bodo v primeru, če se bo novo
vodstvo zvesto ravnalo po njih,
tudi znatno okrepile pozicije so-
cialdemokratske opozicije med
zahodnonemškimi ljudstvom.

Martin Tomažič

Spet grmi na Bližnjem vzhodu

Začelo se je takrat, ko je liba-
nonski predsednik Samun izjavil,
da se namerava ponovno pojaviti
kot predsedniški kandidat na vo-
litvah in temu ustrezno spremeni-
ti ustavo, ki zdaj prepoveduje
vnovično izvolitev. Toda to je bil
le zunanji povod, medtem ko so
pravi vzroki za sedanjo »malo
vojno« v bližnjem vzhodu deželi
Libanon dosti globlji.

V tej deželi ob vzhodni obali
Sredozemskega morja, ki je šele
po zadnji vojni postala samostoj-
na država, je že nekaj časa poti-
homa vrelo. Usmeritev sedanjih
vladajočih krogov za Zahod ni po-
volji prebujajočemu se arabske-
mu nacionalizmu. Zgled Združe-
ne arabske republike, ugled
predsednika Naserja in vpliv sa-
mostojne, neodvisne politike iz-
ven obstoječih blokov postaja če-
dalje privlačnejši od povezave z
Zahodom, z deželami, ki so še
pred nekaj leti tod neomejeno go-
sposodovale in izkoriščale libanons-
ko deželo in ljudstvo.

Medtem ko se je vlada trudila,
da bi preprečila zahodne sile v
svojo naklonjenost Zahodu in je
prva sprejela tako imenovano
»Eisenhowerjevo doktrino«, pa je
opozicija čedalje močnejše in glas-
nejše terjala neodvisno usmeritev
Libanona. Ko je vlada nedavno
hotelu zadušiti glas opozicije in je
bil ubit znanj opozicijski novinar,
so se množice zganile, prišlo je do
demonstracij, neredov, splošne
stavke, do oboroženega odpora.

Na cestah in ulicah nekaterih
glavnih libanonskih mest so od-
jeknili strelji, pojavili so se tanki,
padli so mrtvi in obležali ranjeni.

»Mala vojna« v Libanonu pa
vseeno ne bi zbuhalo takšne za-
skrbljenosti, če se ne bi v ozadju
skrivala tudi druge sile. Nedvom-
no glavnim zahodnim silam ni po-
godu takšen razplet položaja v
Libanonu, ki bi deželo iztrgal iz
zahodnega kroga in jo usmeril na
pot neodvisnosti. Zato je čedalje
bolj silil glasove, da bi zahodne
sile pod raznimi izgovori skušale
posredovati in »vzpostaviti red«
v deželi. Sama vlada in predse-
dnik Samun sta, kot vse kaže, pri-
pravljeni sprejeti takšno »posre-
dovanje«. V ta namen je libanon-

ska vlada tudi obdoločila Združe-
no arabsko republiko, da se vme-
šava v njene notranje zadeve in
da hujska upornike in sama po-
maga razpohovati upor v deželi. V
Združeni arabski republiko so vse
te obtožbe odločno zavrnili. Liba-
non pa se je kljub temu obrnil
na Varnostni svet. Že sam takšen
postopek, ki sicer ni običajen v
poravnavanju sporov med arabs-
skimi deželami, kaže, da pri vsej
zadevi ni nekaj čistega. Sesto
ameriško ladjevje, ki je že lani v
času »siške krize« grozeče plulo
v vzhodnih vodah Sredozemlja,
zdaj nevarno križari v bližini Li-
banona. Vojška letala so pri-
pravljena v raznih Atlantskih
oporiščih, posebne čete Velike

Britanije pa čakajo v pripravlje-
nosti na Cipru.

Vse to ustvarja vznemirljivo
ozračje na Bližnjem vzhodu in
resno ogroža mir v tem delu sve-
ta. Sovjetska zveza je že dala ve-
deti, da v takem primeru ne bo
držala rok križem. Zato lahko le
s skrbjo gledamo na vsak poskus,
da bi se tuje sile vmešale v liba-
nonski spor.

Ni nobenega dvoma, da je za-
plet dogodkov v tej bližnjem vzhod-
ni državi docela njena notranja
stvar. Libanonsko ljudstvo ga bo
moralo tudi samo razčistiti, če bo
hotelo ustvariti trden režim v de-
želi in odstraniti grozeče oblake,
ki se zbirajo nad njenim ozem-
ljem.

tm

Volitve v Italiji

V nedeljo in ponedeljek so
italijanski volivci izvolili nove
poslance v parlament in senat.
Med vsi volilno kampanjo, ki je
razen v nekoliko primerih, po-
tekala razmeroma mirno, se je
glavna bitka vodila med demo-
krističansko stranko in levo, ki jo
predstavljajo Komunistična parti-
ja, Nennijsva socialistična in
Saragatova Socialno demokratska
stranka. Že predvolilna predvide-
vanja so napovedovala delno upa-
danje vladne Demokrističanske
stranke in pa porast glasov zlasti
Nennijscev.

Po prvih rezultatih sodeč se
razmerje sil v bodočem parlamen-
tu ni bistveno spremenilo in je
Demokrističanska stranka izšla iz
volitev še vedno kot najmočnejša
stranka. Dobila je isto število
glasov kakor pri zadnjih volitvah
leta 1953. S 40 odstotki glasov ima
tudi zdaj relativno večino. Tudi
Komunistična partija je obdržala
enak odstotek kakor pri zadnjih
volitvah. Takrat in zdaj je dose-
la 22 odstotkov glasov. Kakor so
pričakovali že pred volitvami, pa

so Nennijsvi socialisti dobili pre-
cej več volivcev na svojo stran.
Medtem ko so leta 1953 dobili ne-
kak nad 12 odstotkov glasov, pa se
je to pot njihov odstotek dvignil
na 16 odstotkov. Socialdemo-
kratska in tudi druge stranke so,
kakor kaže, dobile približno isto
število kakor na zadnjih volitvah.

Na podlagi teh volilnih rezulta-
tov ni pričakovati bistvenih spre-
memb v političnem življenju de-
žele v prihodnjem obdobju. Vse-
kakor pa je pomembno, da je le-
vica s povečanim odstotkom gla-
sov, ki so jih dobili Nennijsci,
hkrati zagotovila večji vpliv na
usmerjanje državne politike.

Upravičeno je pričakovati, da
bodo odnosi naše države s sosed-
njo Italijo, kakor doslej, tudi v
nadaljnjem obdobju šli po poti
vsestranskega sodelovanja in da
se bodo še bolj poglobili. Zagoto-
vilo za to je obojestranska težnja
na dejstvo, da med obema dr-
žavama ni več nerešenih težjih
vprašanj, ki bi ovirala tak razvoj
sodelovanja.

DE GAULLE, O KATEREM NE-
KATERI MENIJO, DA JE EDINI
SPOSOBEN REŠITI FRANCIJO

Politična kriza v Franciji je v zadnjem
času dobivala vse bolj usoden razplet. Ves
svet je z vedno večjo pozornostjo spre-
mljal nenavaden pot, po kateri je krenil raz-
voj v tej deželi v zadnjih nekaj tednih. Iz
alžirske vojne se je izemila notranja borba
med samimi Francozi za republiko in proti
njej.

Kakšne sile so usmerjale tok sedanje
krize v Franciji in kakšni so njihovi smot-
ri? V ospredju so predvsem vojaški krogi.
Kaže, da le-ti ne morejo preboleti porazov,
ki so jih doživeli pred leti na Indokitaj-
skem, ko so morali po velikih žrtvah, ki so
jih nakopali Franciji s takratno vojno proti
Ho Shin Minhu, Indokitajsko za vedno za-
pustiti. Zdaj naj bi jim zmaga v Alžiriji
povrnila vse izgubljene lovorike. Te zmage
pa noče in ne bi. Tudi tu so francoski
kolonialisti trčili ob preprosto, toda prepri-
ljivo resnico, da naroda, ki je pripravljen
bojevati se za svojo svobodo in neodvisnost,
ni moč premagati.

Z užaljenimi vojaškimi veličinami, ki si-
lijo v vedno nove avanture, so potegnili
francoski kolonialisti v Alžiriji. To so tisti
francoski prisilenci, ki so po zasedbi Alžir-
ije v prejšnjem stoletju prigrabili v svoje
roke vse bogastvo te dežele in ga sedaj ne
žele spustiti iz rok. Zato tako trdovratno
odvrčajo vsako misel o priznanju neodvis-
nosti Alžirije in zagovarjajo francoske pra-
vice do te dežele. Njihova glavna podpora v
sami Franciji pa so vse tiste desničarske
sile in nazadnjaški politični krogi, ki sanja-
jo o nekdanji veličini Francije kot koloni-
alne sile. In ozadju vseh teh pa se skrivajo
koristi monopolov, ki se branijo spustiti iz
rok Alžirijo predvsem zaradi rudnega boga-
stva Sahare, ki je del Alžirije. V Sahari so
odkrili velike količine petroleja, železa in
drugih rud.

Vsa ta zmes političnih in gospodarskih
koristi, ki je imela v omenjenih krogih tako

Usodna pot Francije

močne zagovornike, je narekovala vsem
določeno politiko. Ta pa je bila, obr-
žati po vsej sili, tudi s uporabo vojaških sil,
Alžirijo kot sestavni del Francije. Naspro-
tno pa se je alžirsko ljudstvo zaredilo, da ne
bo prenehalo z osvobodilnim bojem, ki ga
je začelo pred več kot tremi leti. Ta vojna
je terjala od Francije veliko žrtev. Njen ugled
v svetu je upadal, čimbolj se je vojna vle-
kla v nedogled. Zahodnim zaveznikom Fran-
cije, predvsem pa ZDA to stanje ni bilo po-
volji, ker so se bali, da bodo zaradi zavez-
ništva s Francijo pri severnoafriških na-
rodih ob ves ugled in vpliv. Balo so se tudi,
da ne bi boja alžirskega ljudstva za neod-
visnost izkoristila Sovjetska zveza s tem, da
bi v severni Afriki povečala svoj politični
in gospodarski vpliv. Slo jim je hkrati tudi
za to, da se ne bi severnoafriški narodi
združili po zgledu na Egipt in zavzeli v
mednarodnih odnosih neodvisno ali zahodu
celo sovražno stališče.

V Franciji ni bilo zaradi velike politične
razcepljenosti nobene sile, ki bi spremenila
alžirsko politiko, se pogodila z Alžirij, pri-
znala njihovo neodvisnost tako, kakor jo je
Tunizijcem in Marokancem in s tako neod-
visno Alžirijo vzpostavila tesno gospodar-
sko in politično sodelovanje. Vojaki in ko-
lonialistični krogi so si zato prisvajali ve-
dno več oblasti. Že davno pred sedanjimi
dogodki so o politiki v Alžiriji vedli odločni
posamezni generali in predstavniki tamkaj-
njih francoskih prisilencev kakor pa vlada
v Parizu. Vlada je morala, če se je hotela

obdržati, molče sprejemati in pred svetom
zagovarjati njihova samovoljna početja. Ker
je bila vsakokratna vlada tako rekoč ujet-
nik take politike, zmaga pa po drugi strani
od nikoder ni bilo, so vlade druga za drugo
zapadale v krizo. Tisti pa, ki so hoteli po
vsej sili zdobiti alžirski odpor, so videli v
parlamentarnem sistemu svojega glavnega
nasprotnika. Njihovim smotrom je ustreza-
la močna, diktatorska vlada, ki ne bi bila
nikomur odgovorna. Zato je med vojaškimi
in kolonialističnimi krogi zorela misel o za-
roti proti republikli in parlamentarnemu re-
žimu.

To zaroto je sprožil general Massu s svo-
jimi padalskimi enotami. Odpovedali so po-
korščino vladi v Parizu in ustanovili svojo
oblast v obliki tako imenovanih odborov na-
rodne rešitve. S tem so Alžirijo dejansko
odepili od Francije. Za ponovno združitev
so postavili samo en pogoj: vso oblast naj
dobi general De Gaulle. General je izjavil,
da je pripravljen vzeti oblast in napovedati
hkrati spremembo ustave in odpravo pravic
parlamenta.

Kdo je pravzaprav De Gaulle in kakšni
so njegovi nameni? Znan je postal leta 1941,
ko je po londonskem radiu pozval Francoze
v boju proti nemškemu okupatorju. Med
vojno je bil eden izmed voditeljev odpora.
Po vojni je bil nekaj časa prvi predsednik
francoske vlade. Ustanovil je gibanje, ki
mu je nadel ime Zbranje francoskega ljud-
stva. Ko je uvidel, da ljudstvo ne sledi nje-
govim geslom, se je leta 1946 umaknil iz po-

litičnega življenja, rekoč, da bo spet prišel,
ko ga bo Francija poklicala. Njegovi poli-
tični nazori, kolikor so znani, so usmerjeni
k odpravi parlamentarne oblike vladavine
in ustanovitvi nekakšnega korporacijskega
sistema, kjer bi vladalo soglasje med delom
in kapitalom.

To pot se zbira pod njegovo zastavo vse
tisto, ki želi odpravo republikanskih usta-
nov in demokratskih svobod, zagovarja
pa združitev večjega dela oblasti v eni ose-
bi. V De Gaulleu vidijo alžirski uporniki
predvsem zagotovilo, da bo Alžirija za ve-
dno ostala sestavni del francoskega ozemlja
in bodo tako zavarovane njihove koristi v
tej deželi. Proti De Gaulleu so nastopile
zlasti vse levo usmerjene stranke in pa sin-
dikalne organizacije francoskih delavcev.

De Gaulleovi pristaji so prepričani, da
bodo stranke sprevidle, da za ponovno
združitev Alžirije s Francijo ni druge poti,
kakor poklicati De Gaullea na oblast. Al-
žirski uporniki sploh ne priznavajo druge
izbire razen te. Z nedavnim njihovim dr-
žavnim udarom na otoku Korziki, ki je del
francoskega ozemlja, pa se je položaj že ne-
primerno bolj zapletel. Zdaj ne gre več sa-
mo za Alžirijo, pač pa za Francijo samo.
Zarota je dobila s tem vse drugačen, dosti
bolj usoden značaj. Bodoči razvoj je očri-
sen od razmerja sil, ki si danes stojijo v
Franciji druga proti drugi in od učinkov-
nosti njihovega delovanja. Vsekakor stoji
Francija pred zelo daljnosežnimi in usod-
nimi odločitvami, ki ne bodo pustile glo-
bokih posledic samo v notranjem življenju
Francije, pač pa tudi v njenih mednarodnih
odnosih.

Negotovost razpleta francoske krize je
ves čas njenega trajanja postavljala tudi
zahodne zaveznike Francije v zelo kočljiv
položaj. Znano je, da De Gaulle ni imel ni-
kolj preveč lepih besed o Atlantski zvezi.
Zato je umevno, da svet s pozornostjo
spremlja razvoj v Franciji.